

Spis treści

WSTĘP	3
ROZDZIAŁ I DEFINICJA MISJI – UZASADNIENIE	5
MISJA GMINY ALEKSANDRÓW	5
ZAKŁADANE MISJE GMINY ALEKSANDRÓW:.....	6
UZASADNIENIE MISJI:.....	7
ROZDZIAŁ II – GENEROWANIE CELÓW STRATEGICZNYCH	9
1. ANALIZA SWOT	10
2. DRZEWO CELÓW STRATEGICZNYCH	14
3. GENEROWANIE CELÓW STRATEGICZNYCH ROZWOJU GMINY ALEKSANDRÓW	16
4. DEFINICJE CELÓW STRATEGICZNYCH	21
ROZDZIAŁ III. DIAGNOZA ORGANIZACJI – MAPA ORGANIZACJI	23
1. MAPA ORGANIZACJI.....	23
1.1 <i>Legenda</i>	23
1.2 <i>Mapa relacyjna organizacji gminy Aleksandrów</i>	27
ROZDZIAŁ IV. OSZACOWANIE WARTOŚCI MIERNIKÓW STANU OBECNEGO I DOCELOWEGO	28
ROZDZIAŁ V. PRZYGOTOWANIE PLANÓW, PROJEKTÓW I PROGRAMÓW	30
ROZDZIAŁ VI. ZBILANSOWANA KARTA CELÓW STRATEGICZNYCH	42
ROZDZIAŁ VII. WIZJA GMINY ALEKSANDRÓW	43
CZ. II. DIAGNOZA STANU OBECNEGO GMINY ALEKSANDRÓW	44
I. WOJEWÓDZTWO LUBELSKIE	45
OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO	47
1.1. <i>Położenie fizyczno– geograficzne</i>	47
1.2. <i>Potencjał ekonomiczno– gospodarczy</i>	47
1.3. <i>Zasoby naturalne</i>	48
1.4. <i>Infrastruktura techniczna</i>	48
1.5. <i>Szkolnictwo i edukacja</i>	49
II. POWIAT BIŁGORAJSKI	51
OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA	52
II.1. <i>Położenie fizyczno– geograficzne</i>	52
II.2. <i>Rolniczy charakter powiatu biłgorajskiego</i>	53
II.3. <i>Gospodarka pozarolnicza powiatu</i>	54
II.4. <i>Demografia</i>	55
II.5. <i>Ochrona zdrowia</i>	56
II.6. <i>Pomoc społeczna</i>	56
1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY ALEKSANDRÓW	57
1.1. POŁOŻENIE FIZYCZNO– GEOGRAFICZNE	57
1.2. WARUNKI KLIMATYCZNE	58
1.3. SIEĆ RZECZNA	58
1.4. RYS HISTORYCZNY GMINY ALEKSANDRÓW	59
1.5. GEOLOGIA I SUROWCE MINERALNE	59
1.6. ROLNICZY CHARAKTER GMINY	60
2. ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE	61
3. SIEĆ OSADNICZA I DEMOGRAFIA	62
3.1. SIEĆ OSADNICZA I DEMOGRAFICZNA	62
3.2. ZATRUDNIENIE W GMINIE ALEKSANDRÓW	67
3.3. LUDNOŚĆ W WIEKU PRODUKCYJNYM I NIEPRODUKCYJNYM	68
3.4. WIELKOŚĆ, DYNAMIKA I STRUKTURA BEZROBOCIA	69
4. POTENCJAŁ EKONOMICZNO – GOSPODARCZY	71
4.1. ROLNICTWO	71

4.1.1. Warunki naturalne	71
GOSPODARSTWA INDYWIDUALNE	73
4.1.2. Struktura agrarna i liczba gospodarstw	75
4.1.3. Produkcja roślinna	76
4.1.4. Zbiory i plony podstawowych upraw	79
4.2. GOSPODARKA POZAROLNICZA W GMINIE ALEKSANDRÓW	80
4.2.1. Znaczenie pozarolniczej gospodarki w gminie Aleksandrów	80
5. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	84
5.1. TRANSPORT	84
5.1.1. Drogi wojewódzkie	84
5.1.2. Drogi powiatowe	85
5.1.3. Drogi gminne	85
5.2. ŁĄCZNOŚĆ	85
5.2.1. Sieć telefonii przewodowej	85
5.3. GOSPODARKA KOMUNALNA W GMINIE	87
5.3.1. Wodociągi	87
5.3.2. Gazociągi	88
5.3.3. Elektryfikacja	88
5.3.4. Kanalizacja	89
6. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA	90
6.1. SZKOLNICTWO I EDUKACJA	90
WYKSZTAŁCENIE PODSTAWOWE	90
6.1.1. Gimnazja	91
6.1.2. Szkolnictwo podstawowe	91
6.1.3. Wychowanie przedszkolne	93
6.1.4. Wydatki na oświatę i wychowanie	94
6.2. ZDROWIE I OPIEKA SPOŁECZNA	95
6.2.1. Ochrona zdrowia	95
6.2.2. Opieka społeczna	96
6.3. KULTURA WYPOCZYNEK I REKREACJA	98
6.3.1. Biblioteki	98
6.3.2. Kultura, wypoczynek i rekreacja	98
6.3.3. Zabytki	99
6.3.4. Turystyka	99
7. ZASOBY I OCHRONA ŚRODOWISKA NATURALNEGO	100
7.1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA	100
7.2. CHARAKTERYSTYKA WARUNKÓW GLEBOWYCH	101
7.3. CHARAKTERYSTYKA SZATY ROŚLINNEJ	101
7.4. WODY PODZIEMNE	102
8. GOSPODARKA MIESZKANIOWA	103
8.1. ZASOBY MIESZKANIOWE OGÓLEM	103
10. Budżet gminy Aleksandrów	106
10.1 DOCHODY	106
10.2 WYDATKI	110
ZAKOŃCZENIE	113
Spis tabel	115
Spis Wykresów	118
Spis Map	119
BIBLIOGRAFIA	120
Załącznik 1	122
PROGNOZA LUDNOŚCI GMINY ALEKSANDRÓW	122

WSTĘP

Strategia jest pojęciem poprzez, które rozumiemy sposób postępowania, realizację określonej misji którą ma do spełnienia gmina, a także realizację zakładanych celów niezbędnych do osiągnięcia zakładanej wizji (przyszłości do którego gmina ma dążyć), przy jednoczesnym zaangażowaniu wszystkich możliwych środków w określony proces.

Strategia zawiera jasno i precyzyjnie sformułowane cele i kierunki rozwoju, oraz metody dochodzenia do celów. Jest ona podstawą kreowania rozwoju gminy, polega na przeprowadzeniu dokładnej analizy słabych i mocnych stron gminy, szans i zagrożeń zarówno zewnętrznych jak i wewnętrznych, która jest niezbędna dla postawienia prawidłowej diagnozy. Sam dokument nie jest jednak receptą na szybki rozwój gminy, do tego potrzebna jest chęć realizacji i pełna kontrola przebiegu strategii.

Projekt strategii rozwoju gminy Aleksandrów został opracowany w Wyższej Szkole Zarządzania i Administracji w ramach pracy dyplomowej.

Projekt strategii ma za zadanie wskazać w jakim kierunku ma rozwijać się gmina w ciągu najbliższych 10 lat, tak aby podwyższyć poziom życia mieszkańców i ich zasobność.

Przy tworzeniu projektu strategii, została opracowana *diagnoza* stanu obecnego (fotografia gminy), która jest najbardziej obiektywnym obrazem i stanowi podstawowe źródło informacji na temat obecnej sytuacji oraz zasobów i potencjału gminy potrzebnych do tworzenia kolejnych etapów przy budowaniu strategii. Celem tego etapu jest opisanie gminy wraz z analizą obejmującą kilka ostatnich lat.

Następnie została opracowana analiza SWOT, która określiła silne i słabe strony, szanse i zagrożenia gminy, istotne z punktu widzenia strategii. Konfrontacja szans oraz słabych i mocnych stron pozwoliła na określenie celów strategicznych które mają służyć w zrealizowaniu zakładanej misji. W fazie realizowania celów strategicznych niezbędne będzie opracowanie i wdrażanie szeregu programów i projektów.

W dalszej fazie tworzenia strategii opracowana została "Zbilansowana Karta Celów Strategicznych", grupująca główne cele strategiczne z perspektywy klienta, finansowej, procesów wewnętrznych oraz perspektywy uczenia się i innowacji.

Opracowana została również diagnoza organizacji i mapa relacyjna organizacji która uwidacznia w sposób graficzny relacje zachodzące pomiędzy poszczególnymi podmiotami mającymi najistotniejsze znaczenie strategiczne dla rozwoju gminy Aleksandrów.

ROZDZIAŁ I DEFINICJA MISJI – UZASADNIENIE

Misja Gminy Aleksandrów

Biorąc pod uwagę wizję jaką ma osiągnąć w przyszłości gmina Aleksandrów, musi ona zrealizować szereg przesłanek pomijając zakładane niżej cele strategiczne, czyli musi tworzyć odpowiednie warunki do rozwoju gospodarki mieszkaniowej, rozwoju drobnej przedsiębiorczości, angażowania się mieszkańców w ogólny rozwój i prestiż gminy, a także musi efektywnie wykorzystywać wszystkie zasoby infrastrukturalne, przestrzenne i ludzkie dbając przy tym o ochronę zasobów przyrodniczych i ochronę ogólnych stosunków partnerskich.

Biorąc dane założenia pod uwagę gmina w najbliższym okresie ma stać się konkurencyjną w powiecie biłgorajskim, stwarzać odpowiednie warunki do zamieszkania i rozwoju poprzez realizację poniższej misji i celów strategicznych.

Misją gminy Aleksandrów jest poprawa życia ludności poprzez rozbudowę infrastruktury, oraz takim dostosowaniu gospodarki rolnej, aby jakość produkowanych płodów rolnych (zboża, ziemniaki, tytoń), odpowiadała standardom UE, przez co dała by możliwość znalezienia nowych rynków zbytu zarówno krajowych jak i zagranicznych.

Z kilku rozważanych wariantów misji przyjęta została ta, która przedstawiała najkorzystniejsze możliwości rozwoju gospodarczego gminy. Gmina ma charakter typowo rolniczy, ludność w niej zamieszkująca w większej części nie posiada kwalifikacji umożliwiających przestawienie się na inne formy działalności.

Zakładane Misje Gminy Aleksandrów:

1 Misja – Z gminy Aleksandrów utworzenie centrum usług związanych z przetwórstwem drewna, jako surowiec do produkcji dla pobliskich zakładów meblowych dla regionu.

Misja ta została odrzucona, ze względu na to, że surowiec ten jest źródłem który może ulec szybkiemu wyczerpaniu, ponieważ większość otaczających teren gminy lasów jest własnością państwową.

2 Misja – Utworzenie w gminie Aleksandrów małych i średnich przedsiębiorstw, świadczących usługi w zakresie budownictwa, i usług montażowo – wykończeniowych dla miejscowości w obszarze pobliskich gmin.

Misja ta została również odrzucona, ponieważ zakłady te zatrudniałyby zbyt małą liczbę osób, ponieważ w gminie nie wszyscy posiadaliby odpowiednie do tego kwalifikacje i nie przynosiłyby pozytywnych efektów dla większości mieszkańców gminy, jak również niewiadomą byłoby to czy odbiorcy zgłaszałyby wystarczający popyt na te usługi.

Uzasadnienie Misji:

Misja wynika z charakteru gminy i wskazuje na możliwości z tego wynikające. Gmina Aleksandrów jest typowo rolnicza. Z rolnictwa utrzymuje się ponad połowa mieszkańców gminy.

Średnia powierzchnia gospodarstwa w gminie wynosi 4,9 ha.. Największa jest liczba gospodarstw o powierzchni 2–5 ha , 50,8% ogółu. Ogólna powierzchnia zasiewów w gminie Aleksandrów wynosi 2027 ha. co stanowi 38,1% powierzchni ogólnej gminy.

Gmina Aleksandrów jest gminą rolniczą zajmującą powierzchnię 5322 ha z czego 44% stanowią grunty orne (2344 ha). Wśród użytków rolnych: łąki i pastwiska zajmują 18,9%, sady 0,13%, lasy i grunty leśne stanowią 31,7%, a 5,2% przypada na pozostałe grunty i nieużytki.

Czynnikami hamującymi rozwój gospodarstw jest duże rozdrobnienie gospodarstw rolnych nie w pełni wyposażonych w sprzęt techniczny, oraz brak rynków zbytu na produkty rolne.

Gmina chcąc być konkurencyjną w momencie przystąpienia Polski do UE, musi zrealizować zakładane cele strategiczne. W gminie powinny być tworzone związki plantatorów, gdyż rolnik posiadający niewielkie gospodarstwo rolne, nie posiada siły przetargowej (przebicia) wobec konkurencji. Łączenie się rolników byłoby korzystniejsze z uwagi na niższe koszty produkcji, transportu oraz powstałyby szanse na znalezienie nowych rynków zbytu i konkurencji z nowymi producentami zarówno krajowymi jak i zagranicznymi.

Gmina powinna zapoznać rolników z programami unijnymi dotyczącymi m.in. pozyskiwania pozabudżetowych środków finansowych na rozwój rolnictwa (co zakłada program SAPARD), poprzez udzielanie informacji w tym zakresie przez osoby znające problematykę.

Gospodarstwa powinny nastawić się na produkcję wielofunkcyjną, szukając nowych alternatywnych źródeł dochodów. Ważnym elementem rozwoju gminy jest rozwój drobnej przedsiębiorczości związanej z przetwórstwem produktów rolnych (np. produkcja pasz dla zwierząt hodowlanych) co pozwoliłoby na pozyskanie

nowych rynków zbytu i na konkurowanie nie tylko w jednej dziedzinie. Rozwój przedsiębiorczości pozwoliłby na zahamowanie bezrobocia i migracji ludności.

Ważnym etapem w rozwoju rolnictwa będzie nacisk nie tylko na działania bezpośrednio związane z samymi gospodarstwami, również działania pośrednie związane z informowaniem i szkoleniem mieszkańców dotyczącym nowych technik i metod upraw, pozyskiwania dodatkowych nakładów finansowych, a także motywowania młodzieży do zdobywania wykształcenia, będą ważnym czynnikiem rozwoju gminy. Założenia te można realizować poprzez rozwój bazy dydaktycznej, czy fundowanie stypendiów dla uczniów osiągających dobre wyniki.

Z realizowaniem celów strategicznych i wdrażaniem zakładanej strategii wiąże się chęć do realizowania tych założeń przez samych mieszkańców gminy, aby byli oni chętni do współpracy władze lokalne muszą zapewnić im dostateczny poziom związany z infrastrukturą techniczną, czyli poprawę ich bytu poprzez rozbudowę sieci kanalizacji i gazyfikacji gminy, oraz poprawę stanu dróg, odpowiednie warunki wpłyną na rozwój gospodarczy i zachęcą do współpracy samych mieszkańców.

Prócz zakładanych celów strategicznych tj. rozwoju rolnictwa i drobnej przedsiębiorczości, gmina powinna nadal realizować swoje zadania związane z ochroną zasobów naturalnych, wykorzystywać w pełni zasoby ludzkie i przestrzenne, oraz nie być bierną wobec spraw mieszkańców.

ROZDZIAŁ II – GENEROWANIE CELÓW STRATEGICZNYCH

Generowanie celów strategicznych opiera się na diagnozie stanu obecnego gminy Aleksandrów.

Diagnoza zawiera analizę, ocenę i wnioski dotyczące stanu oraz obserwowanych tendencji i zmian w czynnikach i potencjale rozwojowym.

Wykorzystanie analizy SWOT do generowania celów strategicznych, polega na tworzeniu zestawów silna/ słaba strona – szansa/ zagrożenie.

Analiza SWOT jest podstawową metodą wykorzystywaną w trakcie prac nad formułowaniem celów strategicznych rozwoju gminy, polegającej na analizowaniu wzajemnych relacji pomiędzy szansami jakie stwarza gmina, a jej słabymi i mocnymi stronami. Analizując powyższe obszary koncentrujemy się na tych problemach gminy, które są najważniejsze w podnoszeniu jej konkurencyjności.

Proces generowania celów strategicznych w oparciu o analizę SWOT został przedstawiony w rozdziale II, punkt 3, strona 16 – 20.

1. ANALIZA SWOT

Rolnictwo \ Gospodarka			
Mocne	Slabe	Szansy	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Dobra ekologicznie jakość produktów rolnych ➤ Równinne ukształtowanie terenów użytków rolnych ➤ Tradycje gminy w uprawie roślin przemysłowych tj. tytoń. ➤ Stale rosnący udział sektora prywatnego, pozarolniczego 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Słabe warunki glebowe (niskiej klasy bonitacyjnej gleby III, IV kl.). ➤ Duże rozdrobnienie gospodarstw rolnych. Największa jest liczba gospodarstw o powierzchni 2–5 ha, co stanowi 50,8% ogółu. ➤ Nieumiejętność znalezienia rynków zbytu na produkty rolne ➤ Brak zakładów świadczących usługi na rzecz rolnictwa, i zajmujących się przetwórstwem płodów rolnych. ➤ Niska opłacalność oraz mała specjalizacja produkcji rolnej. ➤ Brak wykwalifikowanych osób zajmujących się promocją i marketingiem produktów rolnych. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Tworzenie związków rolników i plantatorów. ➤ Uzyskanie środków z programów pomocowych UE, na rozwój i modernizację rolnictwa oraz polepszenie jakości płodów rolnych.. ➤ Zapotrzebowanie na odpowiedniej jakości produkty rolne. ➤ Tworzenie zakładów przetwarzających płody rolne, szansą znalezienia nowych rynków zbytu. ➤ Podwyższenie kwalifikacji rolników w zakresie rozwoju rolnictwa (i nowych technik upraw) ➤ 18,9 % ogólnej powierzchni zajmują łąki i pastwiska , co daje szansę dla rozwoju hodowli zwierząt zwłaszcza bydła. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Przywiązanie do tradycyjnych form gospodarowania na wsi ➤ Brak znaczących nakładów inwestycyjnych na rozwój rolnictwa oraz zakładów (usług) z nim związanych. ➤ Brak wiedzy rolników na temat korzyści wynikających z łączenia się w związki plantatorów

	<p>➤ Brak systemu monitorowania i kontroli jakości produktów rolnych</p>	<p>➤ Prowadzenie szkoleń na temat wymogów panujących w UE przez osoby do tego uprawnione i znające tematykę. ➤ Znajdowanie nowych rynków zbytu i odbiorców poprzez promocję produktów rolnych przez internet</p>	
--	--	--	--

Ludność

Mocne	Slabe	Szance	Zagrozenia
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Znaczące zasoby ludności w wieku produkcyjnym (52 % ogółu) 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Niski poziom wykształcenia mieszkańców (podstawowe 58,93 %, zasadnicze 28,43 %, średnie 11,8 %, wyższe 0,77%). ➤ Z pośród ludności w wieku produkcyjnym z działalności pozarolniczej utrzymywało się 11,5 % mieszkańców gminy. ➤ W gminie istnieje "Starość demograficzna", gdyż 18,2% stanowi ludność w wieku poprodukcyjnym. ➤ Liczba osób w gminie objętych pomocą społeczną wynosi 16 %. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Motywowanie do podnoszenia wykształcenia poprzez fundowanie stypendiów i organizowanie kursów szkoleń. ➤ Wykorzystanie sal komputerowych przy Szkołach Podstawowych, w ramach szkoleń i kursów. ➤ Rozwój rolnictwa jako szansa zmniejszenia bezrobocia i liczby osób objętych pomocą społeczną. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Brak przedsiębiorczych i wykształconych ludzi. ➤ Odptyw ludności z gminy (Saldo migracji w gminie wynosi – 11).

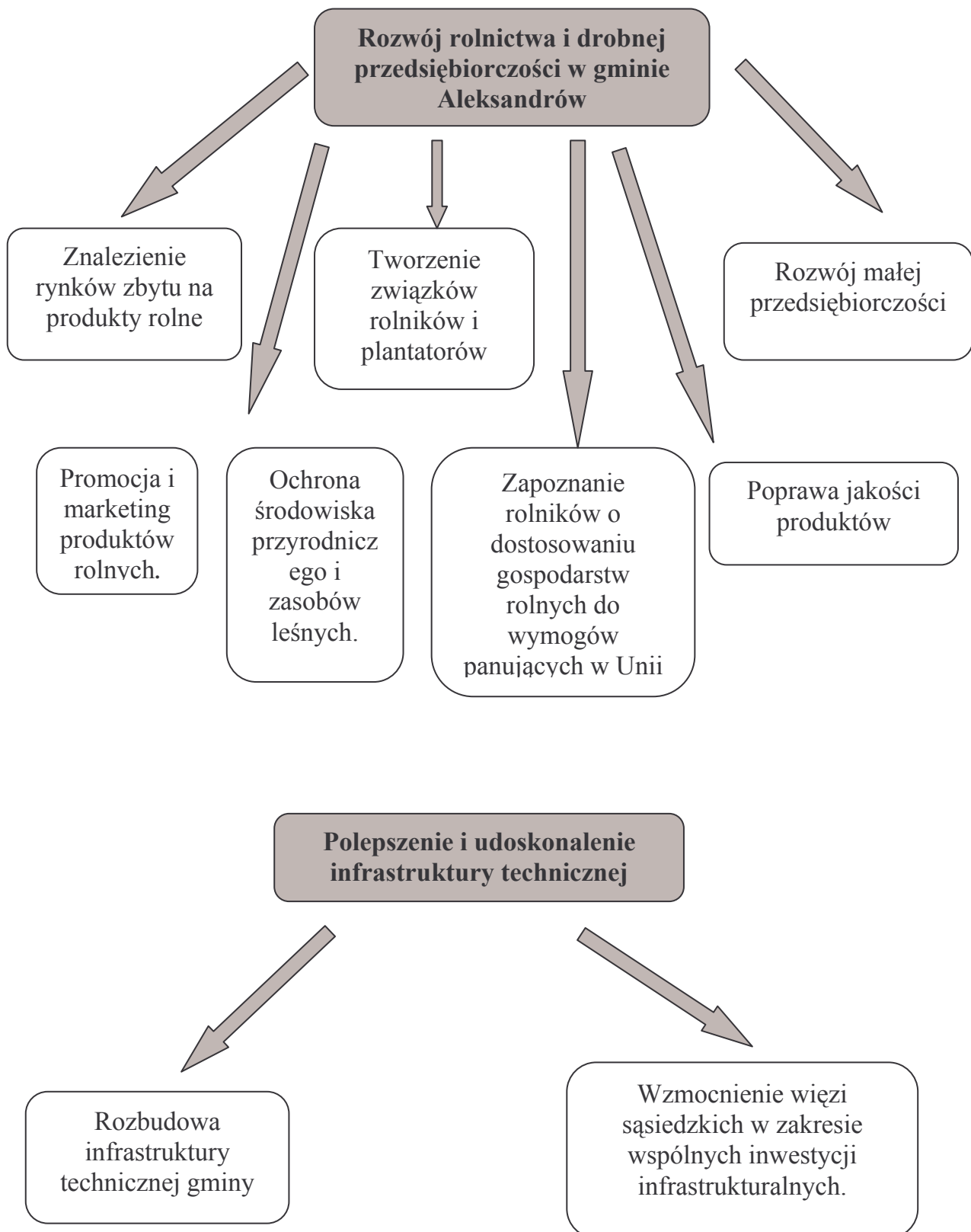
Infrastruktura techniczna i mieszkalnictwo			
Mocne	Słabe	Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Zwarta zabudowa budynków mieszkalnych i gospodarczych zlokalizowana po obu stronach drogi krajowej nr 853. ➤ Ilość przyłączy sieci wodociągowej jest w ramach potrzeb w pełni zaspokojona. ➤ W gminie są dobre warunki mieszkaniowe. Przeciętą powierzchnia użytkowa w m² na 1 mieszkanie wynosi 72,5, liczba osób na 1 izbę 1,35, liczba osób na 1 mieszkanie 4,74. ➤ Zlokalizowana na terenie gminy oczyszczalnia ścieków. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ W gminie z kanalizacji korzysta ok. 15 % ogółu gospodarstw ➤ Brak sieci gazociągowej. ➤ Mała ilość dróg o nawierzchni utwardzonej. ➤ Niedostateczne wyposażenie szkół (brak sali gimnastycznej) ➤ Duże koszty związane z przedsięwzięciami infrastrukturalnymi 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Wspólna realizacja programu gazyfikacji terenu gminy, z gminą Łukowa ➤ Zapoznanie rolników o możliwościach pozyskiwania środków pozabudżetowych dotyczących rozbudowy infrastruktury i poprawy stanu dróg dojazdowych do użytków rolnych, co zakłada program SAPARD, PHARE, ISPA 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Brak kapitału inwestycyjnego na rozbudowę infrastruktury ➤ Mała ilość korzystnych kredytów przeznaczonych na rozbudowę gospodarstw i budynków mieszkalnych.

Środowisko przyrodnicze i kultura

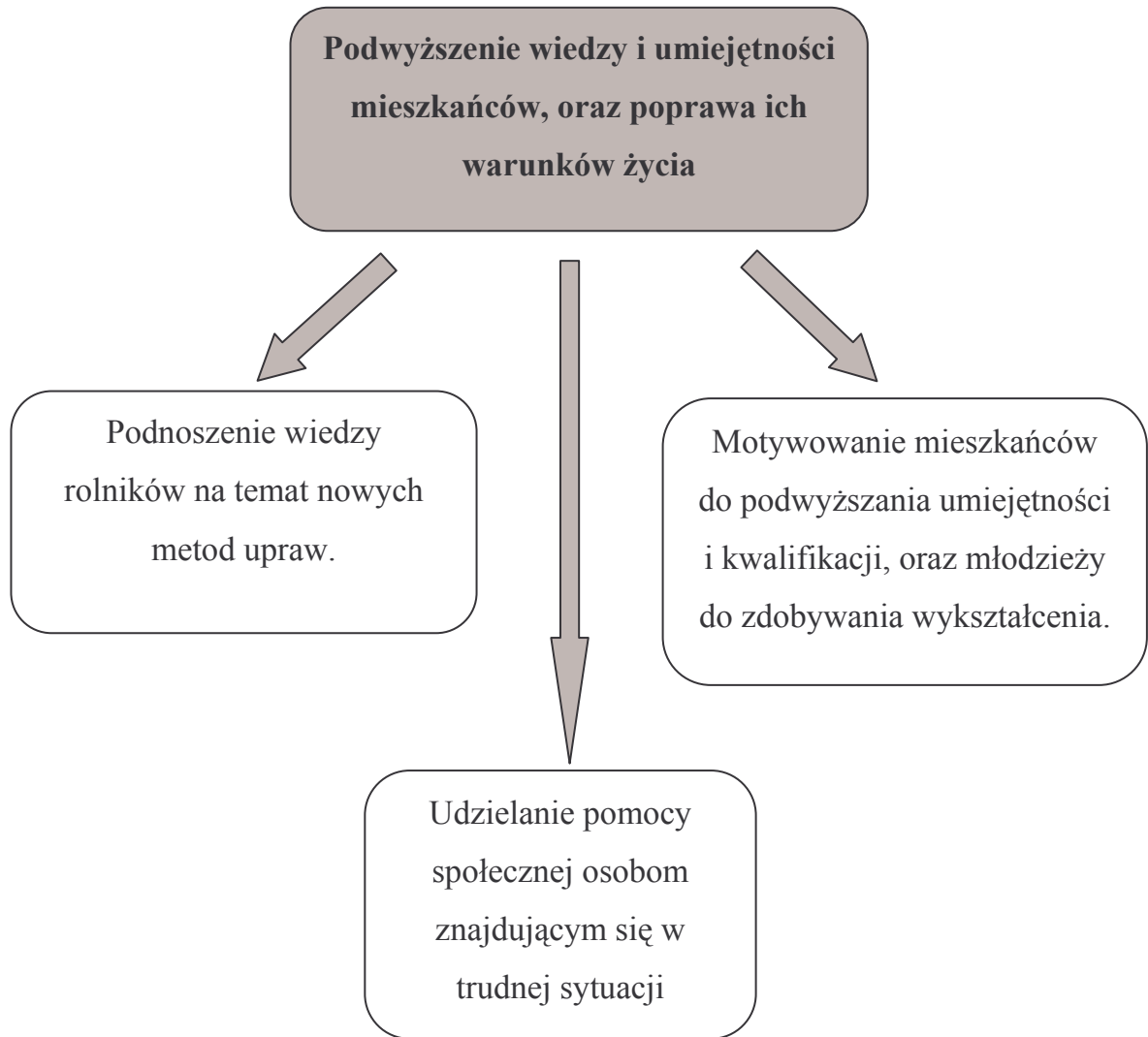
Mocne	Słabe	Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Dobry stan środowiska przyrodniczego ze względu na otaczającą gminę kompleks lasów i Puszczy Solskiej ➤ Niska emisja zanieczyszczeń powietrza ➤ Dziedzictwo historyczno kulturowe (obiekty zabytkowe) ➤ Organizacja imprez kulturalnych ➤ Zlokalizowana na terenie gminy "naturalna" oczyszczalnia ścieków 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Słaba promocja imprez kulturowych i zasobów przyrodniczych gminy. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Wykorzystanie zasobów naturalnych jakimi są lasy do rozwoju drobnej przedsiębiorczości (tartaki, zakłady stolarskie) ➤ Ze względu na dobre warunki przyrodnicze szansą może być produkcja płodów rolnych odpowiedniej jakości. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Brak sieci kanalizacyjnej na obszarze całej gminy ➤ przyczyną zanieczyszczenia środowiska. ➤ Brak środków finansowych na ochronę zasobów leśnych.

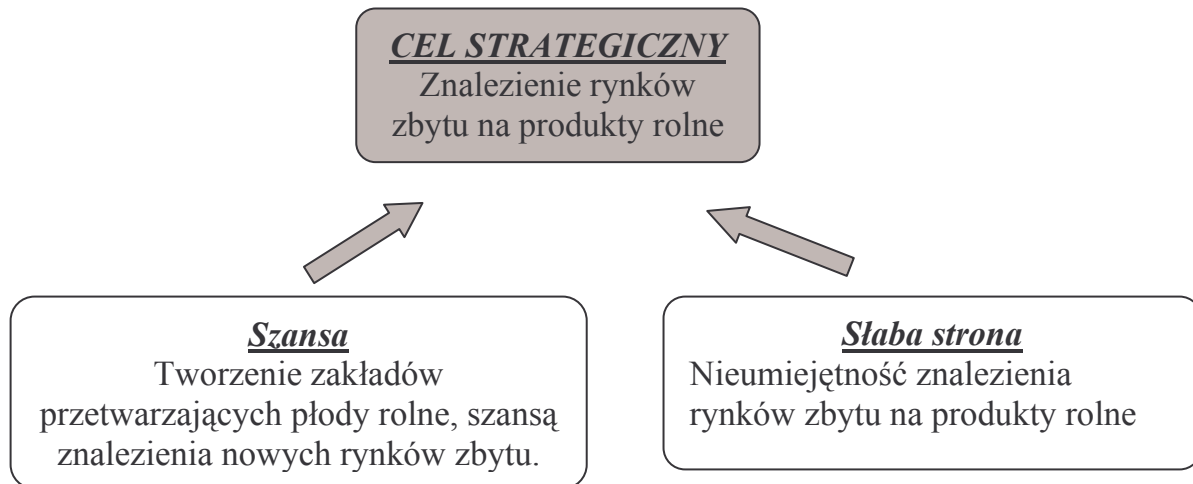
2. Drzewo celów strategicznych

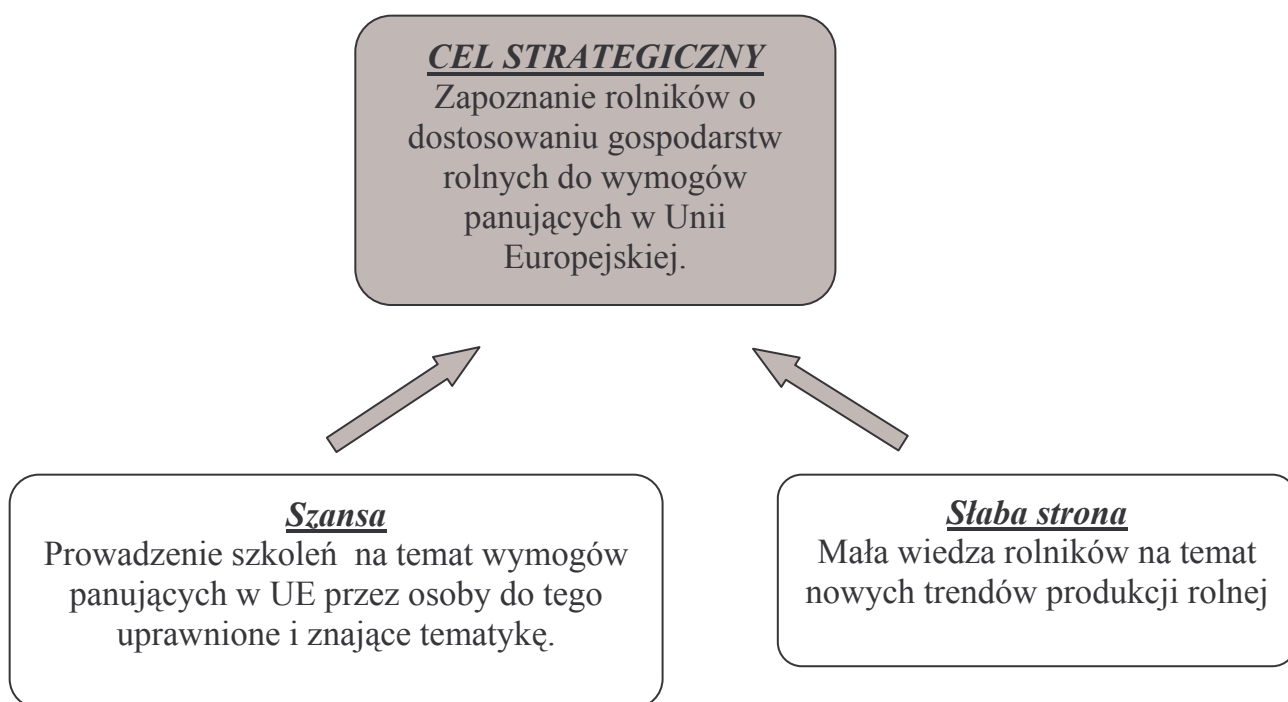
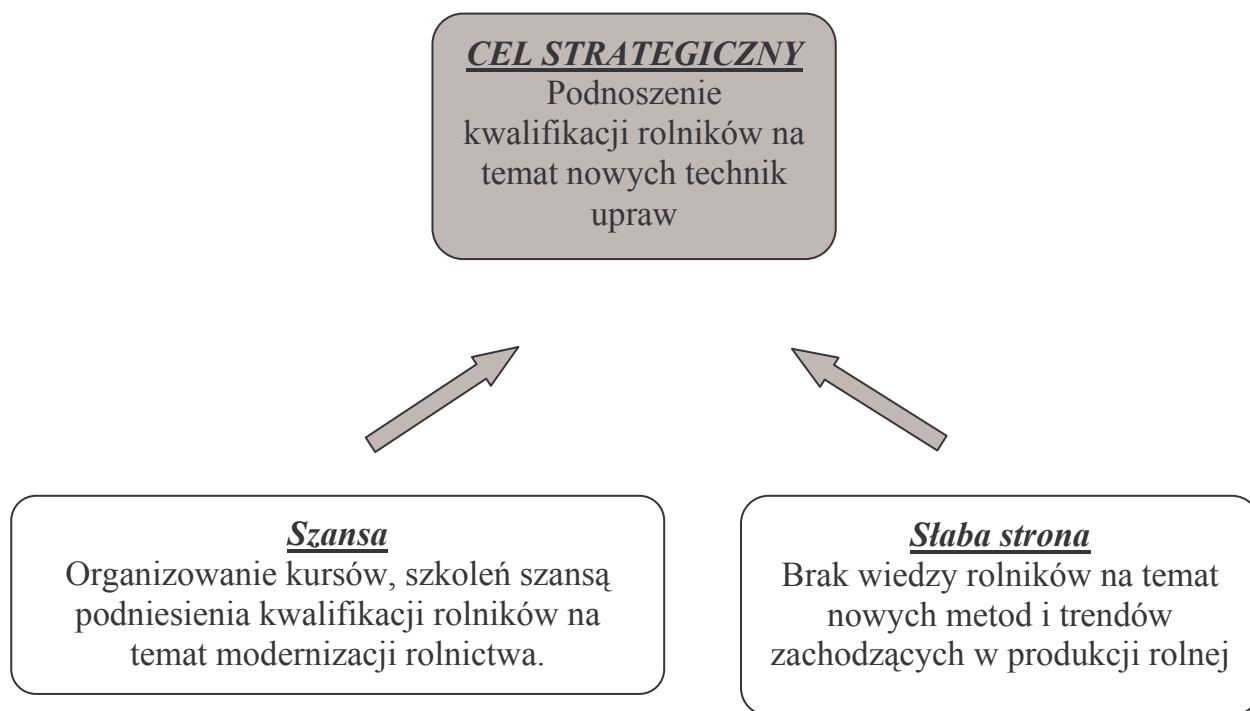

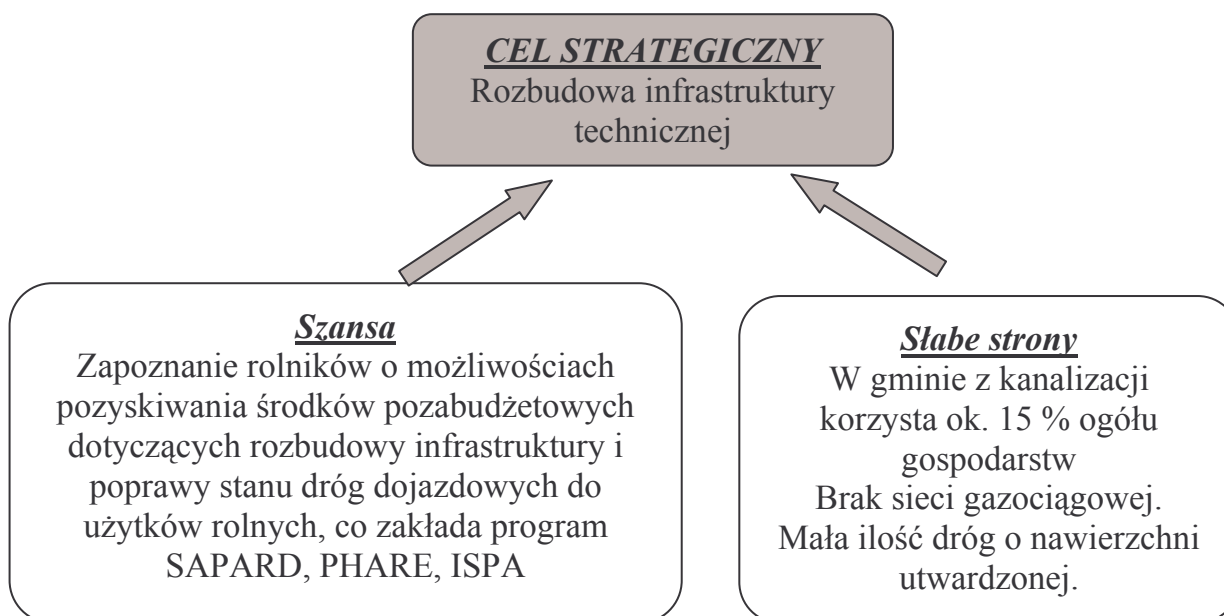
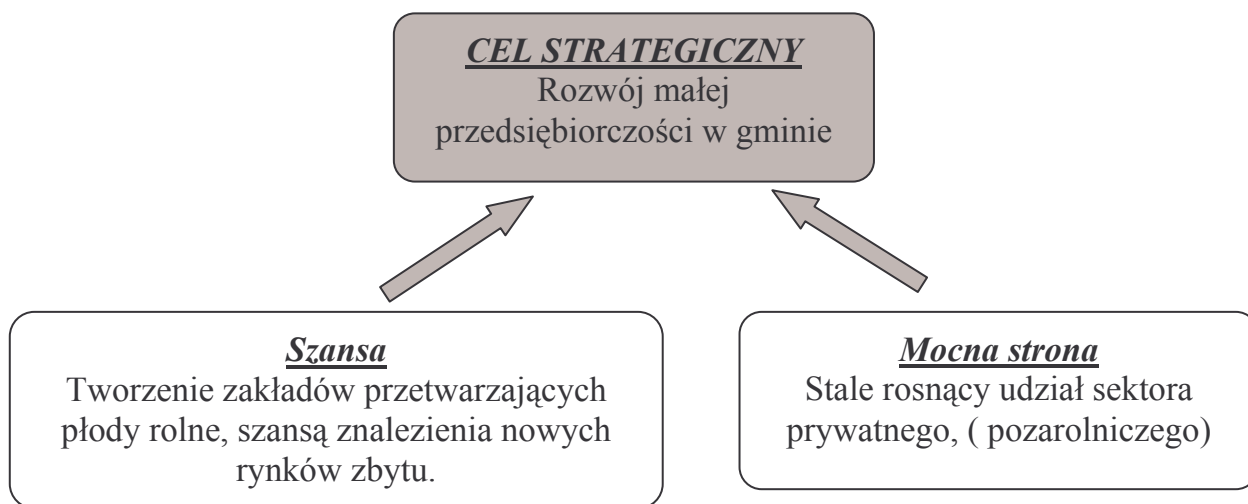

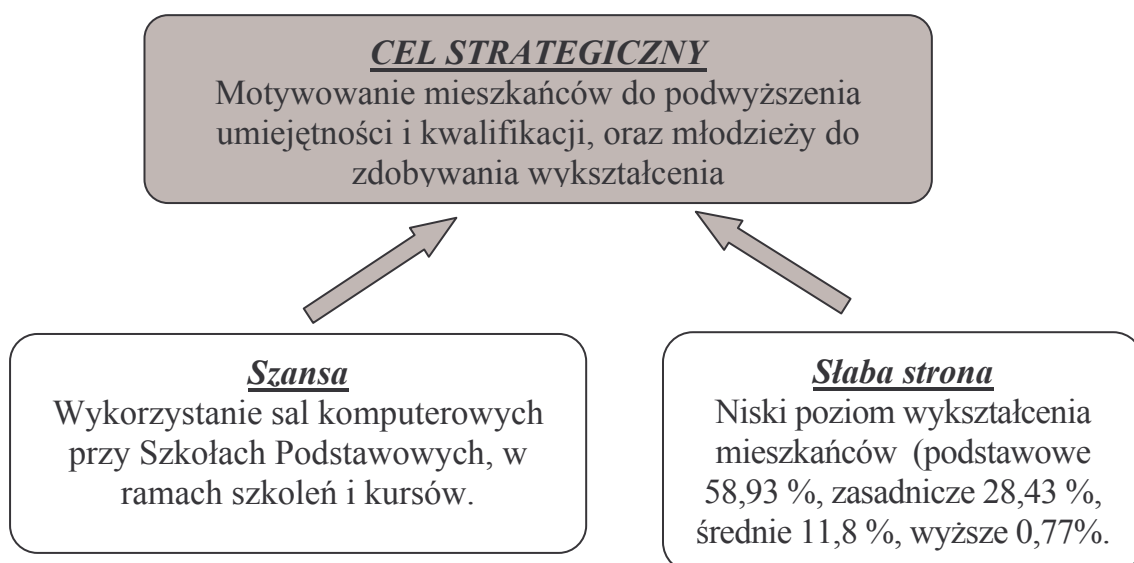
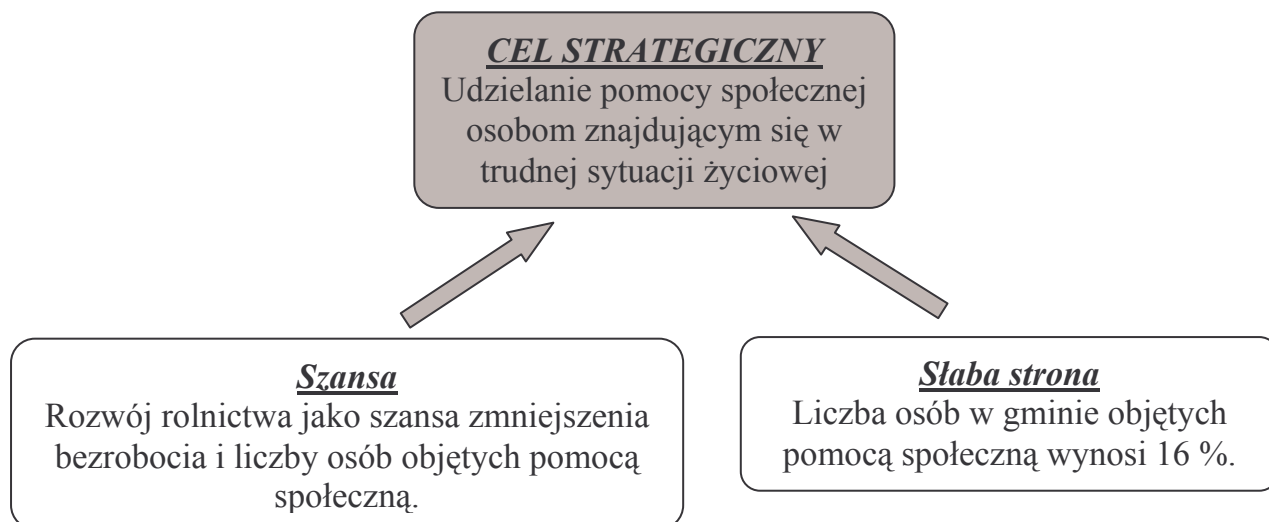

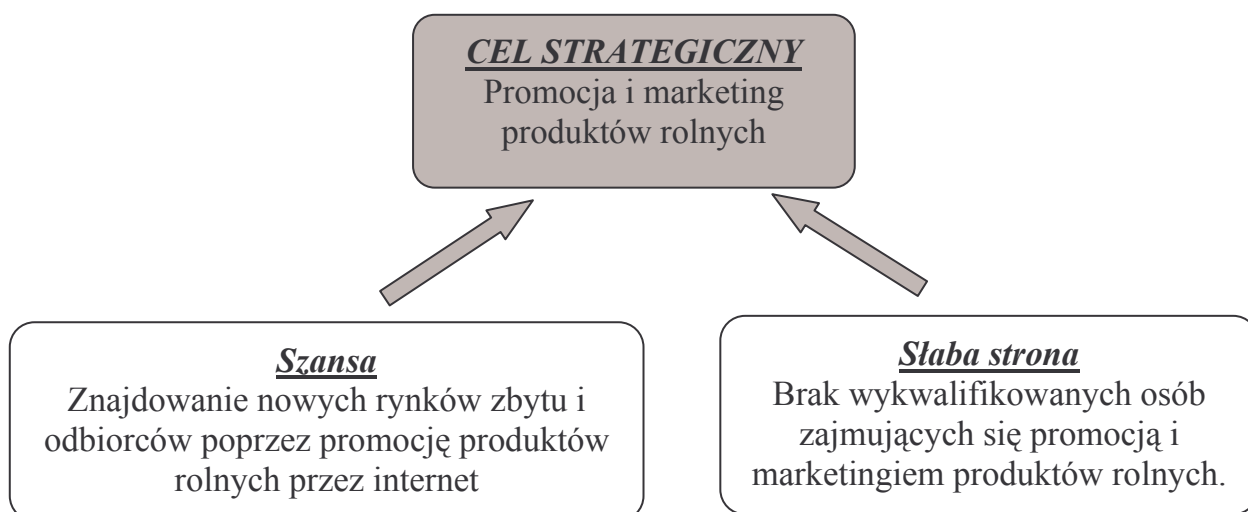
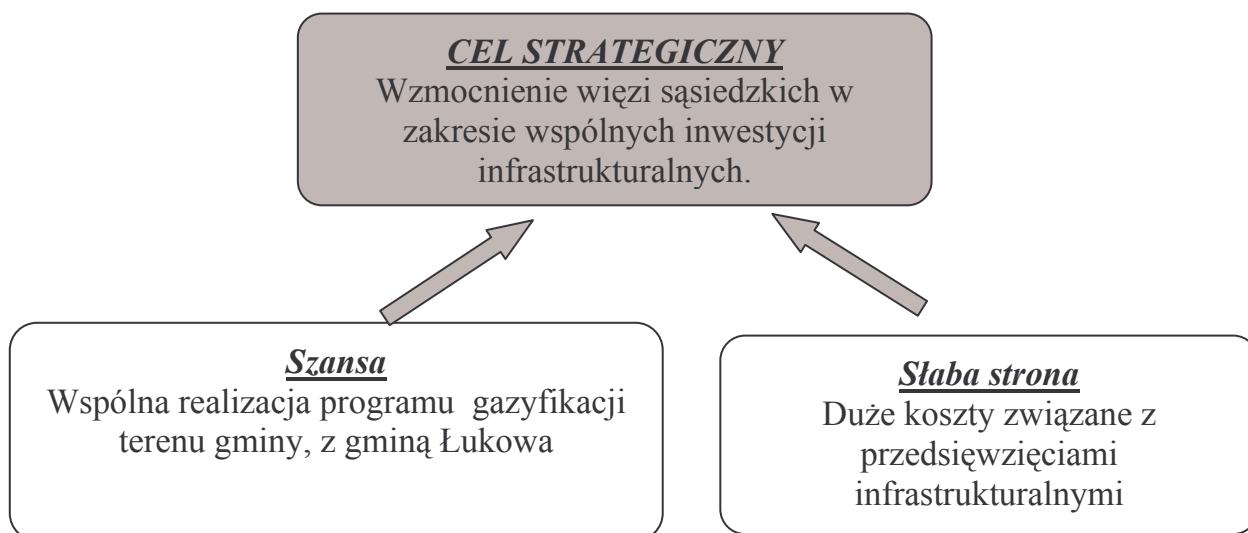
3. Generowanie celów strategicznych rozwoju gminy Aleksandrów

4. Definicje Celów Strategicznych

Lp.	CEL SZCZEGÓŁOWY	DEFINICJA
1.	Znalezienie rynków zbytu na produkty rolne.	Pomoc rolnikom w znalezieniu rynków zbytu na ich produkty rolne, poprzez zawieranie kontraktów i umów z odbiorcami zarówno krajowymi jak i zagranicznymi, poprzez wykorzystanie internetu, a także zatrudnienie osób mających do tego odpowiednie predyspozycje (kwalifikacje). Stworzenie zakładu przetwórstwa produktów rolnych (pasze dla zwierząt hodowlanych), dałoby to możliwość pozyskania nowych rynków zbytu.
2.	Tworzenie związków rolników i plantatorów.	Promowanie tworzenia związków rolników i plantatorów, oraz informowanie o szansach i możliwościach z tym związanych, aby ich pozycja była silniejsza na rynku, a ich produkty były bardziej konkurencyjne wobec innych producentów.
3.	Podnoszenie wiedzy rolników na temat nowych metod upraw.	Podnoszenie umiejętności rolników na temat kluczowych obszarów działalności i umiejętności związanych z rolnictwem, nowych technik upraw, poprzez organizowanie kursów, szkoleń dotyczących podwyższenia jakości produkcji, oraz zapoznanie rolników o możliwościach pozyskiwania nowych odmian nasion, aby w przyszłości wytwarzane produkty rolne były konkurencyjne i odpowiadały standardom U.E.
4.	Zapoznanie rolników o dostosowaniu gospodarstw rolnych do wymogów panujących w Unii Europejskiej.	Dostosowanie gospodarstw poprzez ich powiększanie, oraz ścisłą specjalizację produkcji w celu podwyższenia jakości. Zapoznanie rolników o możliwości uzyskania środków ze źródeł budżetowych i pozabudżetowych, co zakłada program SAPARD, PHARE, ISPA. Udostępnienie mieszkańcom gminy informacji na temat tego programu, przez osoby do tego uprawnione.
5.	Rozwój małej przedsiębiorczości	Udzielanie korzystnych kredytów, nisko oprocentowanych dla osób zakładających lub rozwijających małe przedsiębiorstwa. Polepszanie jakości usług w firmach już działających poprzez powiększanie lub zdobywanie nowych umiejętności osób w nich pracujących..

6.	Poprawa jakości produktów	Stworzenie systemu monitorowania i kontroli produktów rolnych, aby jakością dorównywały standardom UE.
7.	Rozbudowa infrastruktury technicznej gminy	W celu poprawy infrastruktury technicznej należy rozbudować istniejącą sieć kanalizacyjną, polepszyć stan nawierzchni dróg utwardzonych i nieutwardzonych gminy, a także zgazyfikować obszar gminy.
8.	Ochrona środowiska przyrodniczego i zasobów leśnych.	Ochrona środowiska poprzez stosowanie w rolnictwie nowych metod upraw i środków ochrony roślin nie zagrażających glebom i wodom, dążenie do tego aby produkty były ekologiczne.
9.	Udzielanie pomocy społecznej osobom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej.	Udzielanie pomocy rodzinom w których występują problemy alkoholowe pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie. Wypłacanie zasiłków dla rodzin najuboższych, a także organizowanie darmowych posiłków.
10.	Motywowanie mieszkańców do podwyższania umiejętności i kwalifikacji, oraz młodzieży do zdobywania wykształcenia.	Organizowanie kursów i szkoleń dla osób chcących podnieść swoje kwalifikacje w dziedzinie rolnictwa, oraz fundowanie stypendiów dla uczniów pochodzących z rodzin ubogich i dla uczniów osiągających dobre wyniki w nauce.
11.	Wzmocnienie więzi sąsiedzkich w zakresie wspólnych inwestycji infrastrukturalnych.	Podtrzymanie współpracy z gminą Łukowa w związku z planowaną gazyfikacją terenu gmin, a także utrzymywanie przyjaznych stosunków z gminami sąsiadującymi w celu podejmowania wspólnych inwestycji infrastrukturalnych (np. poprawa stanu dróg, rozbudowa kanalizacji na tereny gmin jej nie posiadających z uwagi na oczyszczalnię ścieków zlokalizowaną w gminie Aleksandrów)
12.	Promocja i marketing produktów rolnych.	Wspieranie rolnictwa poprzez promowanie produktów rolnych co spowodowałoby większe zainteresowanie nimi i rozpowszechnienie na szerszym rynku

ROZDZIAŁ III. DIAGNOZA ORGANIZACJI – MAPA ORGANIZACJI

1. Mapa Organizacji

1.1 Legenda

Organizację typu gmina należy rozpatrywać jako system definiowany następująco:

$$O = \langle M, L, P, A, S, Z, R, F, W \rangle$$

gdzie:

M – zbiór zasobów materialnych :

M₁ – podzbiór zasobów naturalnych

- grunty orne – 41,6%
- łąki i pastwiska – 20,4%
- sady – 0,2%
- lasy i grunty leśne – 30%
- pozostałe grunty i nieużytki – 7,9%

M₂ – podzbiór zasobów materialnych będących własnością danej jednostki administracyjnej

- budynek Urzędu Gminy
- budynki szkół podstawowych

M₃ – podzbiór zasobów kultury materialnej

- Sigła- cmentarz wojskowy
- Aleksandrów - cmentarz rzymsko - katolicki
- kapliczka drewniana z 1899 r.
- młyn drewniany wodny z końca XIX wieku

M₄ – podzbiór zasobów infrastrukturalnych

- drogi gminne – 15
- sieć wodociągowa – 18,6 km (ilość przyłączy 644)
- sieć kanalizacyjna – 11,3 km (ilość przyłączy 198)
- telefonizacja – 374 abonentów

L – zbiór zasobów ludzkich

L₁ – podzbiór grup zawodowo czynnych

- ludność w wieku produkcyjnym – 1650 osób (52% ogółu ludności)

L₂ – podzbiór grup wymagających opieki społecznej

- objęci opieką społeczną – 110 osób

L₃ – podzbiór grup wiekowych młodzieży uczącej się

- wiek przedszkolny – 48 osób
- szkoła podstawowa i gimnazjum – 371osób

P – zbiór procesów biznesowych

P₁ – procesy przemysłowe

- Zakład Instalatorstwa Elektrycznego - 1
- Zakład produkcyjno - handlowy wykonujący wyroby z drewna – 1
- młynarstwo, tartaczniactwo - 1

P₂ – procesy handlowe

- detaliczny – 21
- obwoźny – 6

P₃ – procesy usługowe

- stacje paliw - 1
- mechanika pojazdowa – 2
- gastronomia – 3
- usługi ślusarskie - 1
- usługi budowlane - 5
- usługi stolarskie – 9
- Zakład Instalatorstwa Elektrycznego - 1
- Usługi stomatologiczne – 1
- pośrednictwo ubezpieczeniowe – 1
- zakład usług leśnych – 2

P₄ – procesy rolnicze

- pszenica – powierzchnia zasiewów 21,4%
- żyto – powierzchnia zasiewów 18,2%
- mieszanki zbożowe – 14,8%
- ziemniaki – powierzchnia zasiewów 16,5%
- tytoń – 7,4%

A – zbiór procesów administracyjnych (wewnętrznych) prowadzonych przez daną organizację

A₁ – procesy nadzoru budowlanego

A₂ – procesy ochrony zdrowia

- Ośrodek Zdrowia w Aleksandrowie

A₃ – procesy edukacyjne

- Przedszkola – liczba dzieci 48
- Szkoła podstawowa w Aleksandrowie I– liczba uczniów 201
- Szkoła podstawowa w Aleksandrowie II– liczba uczniów 170
- Gimnazjum w Aleksandrowie II – liczba uczniów 49

A₄ – procesy zapewnienia bezpieczeństwa

- Komisariat Policji w Aleksandrowie

A₅ – procesy opieki społecznej

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

A₆ – procesy fiskalne

- Urząd Gminy w Aleksandrowie

A₇ – procesy wspierania innowacji i przedsiębiorczości

- Bank

S – Procesy zewnętrzne wpływające korzystnie na elementy M, L, P, A; stwarzające szanse

S₁ – Uzyskanie środków z programów pomocowych UE, na rozwój i modernizację rolnictwa oraz polepszenie jakości płodów rolnych.

SAPARD – jest zasadniczym instrumentem wspierającym działania w zakresie modernizacji rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich.

PHARE – program PHARE 2000 jest inicjatywą Wspólnoty Europejskiej, zawiera m.in. rozwój sektora prywatnego, reformy służb społecznych, zatrudnienia, ochrony zdrowia i edukacji, rozwój energetyki, infrastruktury transportu i telekomunikacji i ochronę środowiska.

S₂ – Procesem stwarzającym szanse dla rozwoju gminy Aleksandrów jest zrzeszanie się rolników w grupy producentów. W proces ten zaangażowane są zasoby naturalne, procesy biznesowe oraz procesy administracyjne

S₃ – Proces wspierania i tworzenia na terenie gminy Aleksandrów małych przedsiębiorstw. Odbywać się będzie przy udziale zasobów infrastrukturalnych, zasobów ludzkich, zasobów materialnych zaś wspierają je procesy fiskalne, procesy zabezpieczania mienia, procesy wspierania innowacji

R – Relacje wiążące procesy przebiegające wewnątrz organizacji z elementami zasobowymi

$$R_1 \subset P \times M \times L \times A$$

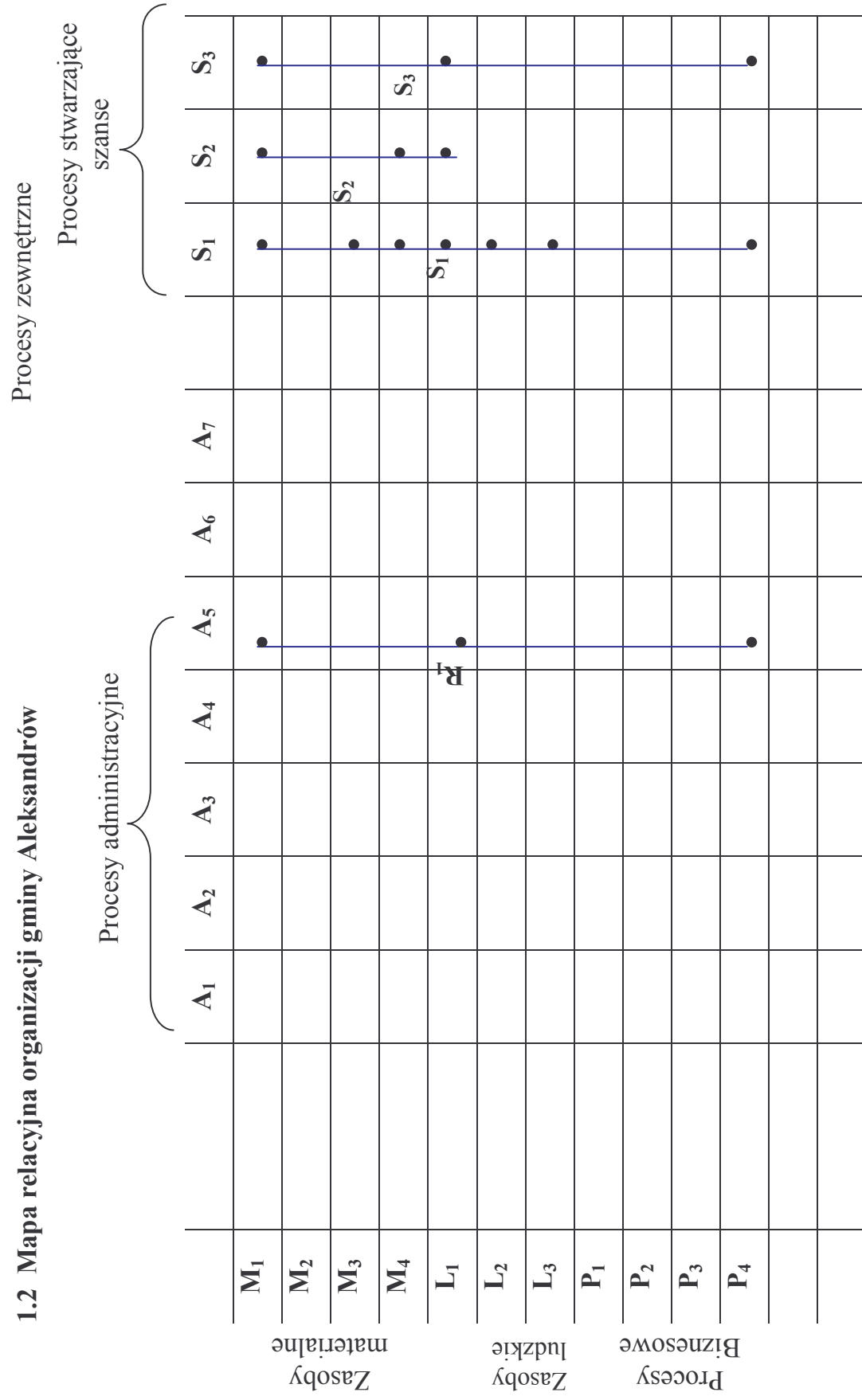
Relacja wiążąca procesy biznesowe oraz elementy zbiorów zasobów materialnych i ludzkich.

R₁ – relacje pomiędzy producentami tytoniu i zakładami tytoniowymi.

Uprawa tytoniu → Suszenie → Transport → Sprzedaż

Proces produkcji tytoniu odbywa się na podstawie zawartych umów pomiędzy rolnikami z gminy Aleksandrów z jednej strony oraz firmami tytoniowymi tj. Lubelskie Zakłady Tytoniowe

1.2 Mapa relacyjna organizacji gminy Aleksandrów

**ROZDZIAŁ IV. OSZACOWANIE WARTOŚCI MIERNIKÓW STANU
OBECNEGO I DOCELOWEGO**

L.P.	Cele strategiczne	Mierniki	Wartość miernika	
			Stan obecny	Stan docelowy
1	Znalezienie rynków zbytu na produkty rolne (zboża, ziemniaki, tytoń).	Liczba stałych odbiorców produktów rolnych (podpisane umowy na odbiór produktów)	10	20
2	Tworzenie związków rolników i plantatorów.	Liczba związków rolników i plantatorów w gminie.	—	4
3	Podnoszenie kwalifikacji rolników na temat nowych metod upraw.	Liczba osób przeszkolonych w zakresie nowych technik upraw.	15	2500
4	Zapoznanie rolników o dostosowaniu gospodarstw rolnych do wymogów panujących w Unii Europejskiej.	Ilość szkoleń na terenie gminy związanych z wymogami stawianymi rolnictwu w UE.	2 rocznie	12 rocznie
5	Rozwój małej przedsiębiorczości	Liczba podmiotów gospodarczych	54	70
6	Poprawa jakości produktów	Liczba gospodarstw rolnych posiadających certyfikaty jakości swoich wyrobów.	0	20 gospodarstw
7	Rozbudowa infrastruktury technicznej gminy	Sieć gazociągowa – Ilość przyłączy	—	300 gospodarstw
		Sieć kanalizacyjna – Ilość przyłączy	198	300 gospodarstw
		– Ilość dróg o nawierzchni utwardzonej	12,1 km	15,3 km

8	Ochrona środowiska przyrodniczego i zasobów leśnych.	Ilość wysypisk śmieci na terenie gminy.	—	I*
9	Udzielanie pomocy społecznej osobom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej.	Ilość rodzin objętych pomocą społeczną w gminie	136 rodzin 681 osób	W pełni do potrzeb
10	Motywowanie młodzieży do zdobywania wykształcenia poprzez udostępnienie im odpowiednich pomocy dydaktycznych.	Ilość komputerów podłączonych do internetu,	10	40
11	Wzmocnienie więzi sąsiedzkich w zakresie wspólnych inwestycji infrastrukturalnych.	Realizacja projektu dotyczącego gazyfikacji gmin Aleksandrów, Biszczka, Księżpol, Łukowa, Obsza i Tarnogród. Nr(TP-35/50,95, z dnia 16.08.95) Uczestniczenie gminy w realizacji programu dotyczącego rozbudowy wysypiska śmieci w Korczowie.	—	2
12	Promocja i marketing produktów rolnych.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Liczba stron internetowych promujących gminę. ➤ Wydawnictwa, foldery ➤ Media ➤ Imprezy promocyjne 	—	1

I*– Uczestniczenie gminy w realizacji programu dotyczącego rozbudowy wysypiska śmieci w Korczowie, (gmina nie rozpatruje możliwości tworzenia własnego wysypiska śmieci).

ROZDZIAŁ V. PRZYGOTOWANIE PLANÓW, PROJEKTÓW I PROGRAMÓW

<i>I. Cel ogólny</i>
<i>Rozwój rolnictwa i drobnej przedsiębiorczości w gminie Aleksandrów</i>
<i>Cel szczegółowy</i>
<i>Znalezienie rynków zbytu na produkty rolne</i>
<i>Źródła finansowania programu</i>
<ul style="list-style-type: none">
➤ 50% wykonania programu ze środków własnych – budżet gminy
➤ 50% wykonania programu ze źródeł pozabudżetowych – program SAPARD
<i>Procesy administracyjne</i>
<ul style="list-style-type: none">
➤ Zawieranie kontraktów i umów z odbiorcami.
➤ Zatrudnienie osób mających odpowiednie kwalifikacje do zawierania umów.
➤ Stworzenie planu zawierającego mierzalne wskaźniki finansowe i wskaźniki wyników
<i>Podmioty zaangażowane w realizację.</i>
<ul style="list-style-type: none">
➤ Grupy producentów i rolnicy indywidualni, UG Aleksandrów
<i>Okres realizacji programu</i>
2003 r.

<i>II. Cel ogólny</i>
<i>Rozwój rolnictwa i drobnej przedsiębiorczości w gminie Aleksandrów</i>
<i>Cel szczegółowy</i>
<i>Tworzenie związków rolników i plantatorów</i>
<i>Źródła finansowania programu</i>
<ul style="list-style-type: none">
➤ Program SAPARD nr. 2 „Inwestycje w gospodarstwach rolnych”, „Projekt na założenie grup producentów” – dotacje przez 5 lat.
➤ Środki własne
<i>Procesy administracyjne</i>
<ul style="list-style-type: none">
➤ Zrzeszanie rolników w grupy producentów, oraz informowanie o szansach i możliwościach z tym związanych.
➤ Opracowanie planu obejmującego analizę ekonomiczną i analizę konkurencyjności tego przedsięwzięcia.
➤ Opracowanie planu marketingowego uzasadniającego zakładaną inwestycję, co dałoby możliwość dostępu do odpowiednich kredytów.
➤ Podpisanie długoterminowych umów z zakładami zainteresowanymi na odbiór surowca.
<i>Podmioty zaangażowane w realizację.</i>
<ul style="list-style-type: none">
➤ Indywidualne gospodarstwa rolne.
<i>Okres realizacji programu</i>
2003 r.

III. Cel ogólny
<i>Rozwój rolnictwa i drobnej przedsiębiorczości w gminie Aleksandrów</i>
Cel szczegółowy
<i>Zapoznanie rolników o dostosowaniu gospodarstw rolnych do wymogów panujących w UE.</i>
Źródła finansowania programu
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ze środków własnych budżetu gminy Aleksandrów ➤ Program SAPARD ➤ Budżet państwa ➤ Środki Własności Rolnej Skarbu Państwa
Procesy administracyjne
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Zapoznanie rolników o możliwościach pozyskiwania dotacji ze środków UE, co zakłada min program SAPARD ➤ Przeszkolenie 2 pracowników UG w Aleksandrowie w zakresie wymogów panujących w UE, w Polskiej Agencji Rozwoju Regionalnego. ➤ Rozwój wszelkiego rodzaju szkoleń mających na celu podniesienie kwalifikacji zawodowych przyczyniających się do zmiany i unowocześniania produkcji rolnej. ➤ Opracowanie programu szkoleń na okres 6 lat
Podmioty zaangażowane w realizację.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ UG Aleksandrów ➤ Związki rolników i indywidualni rolnicy ➤ Ośrodek Doradztwa Rolniczego ➤ Instytucje i ośrodki edukacyjne
Okres realizacji programu
2006 r.

<i>IV. Cel ogólny</i>
<i>Rozwój rolnictwa i drobnej przedsiębiorczości w gminie Aleksandrów</i>
<i>Cel szczegółowy</i>
<i>Rozwój małej przedsiębiorczości</i>
<i>Źródła finansowania programu</i>
<ul style="list-style-type: none">
➤ Ze środków własnych budżetu gminy Aleksandrów
➤ Programy pomocowe (SAPARD, PHARE 2000, PHARE 2001)
➤ Kredyty bankowe.
➤ Środki budżetowe
➤ Środki Unii Europejskiej
<i>Procesy administracyjne</i>
<ul style="list-style-type: none">
➤ Zgłoszenie ofert inwestycyjnych przez gminę.
➤ Wydzielenie nowych terenów pod rozbudowę przedsiębiorstw.
➤ Zachęcenie do inwestowania i rozwój przedsiębiorczości w gminie poprzez wprowadzenie przez okres kilku lat ulg podatkowych.
➤ Rozwój instytucji zajmujących się doradztwem podatkowym, prawnym i administracyjnym
➤ Tworzenie lokalnych organizacji partnerskich.
<i>Podmioty zaangażowane w realizację.</i>
<ul style="list-style-type: none">
➤ UG Aleksandrów
➤ Drobni producenci i przedsiębiorcy, oraz zainteresowane podmioty gospodarcze.
➤ Podmioty finansujące i inwestujące w drobną przedsiębiorczość (banki)
<i>Okres realizacji programu</i>
2005 r.

V. Cel ogólny
<i>Rozwój rolnictwa i drobnej przedsiębiorczości w gminie Aleksandrów</i>
Cel szczegółowy
<i>Promocja i marketing produktów rolnych</i>
Źródła finansowania programu
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ze środków własnych budżetu gminy Aleksandrów ➤ Programy pomocowe (50% SAPARD Schemat 4.2 – Informacja, marketing i promocja) ➤ Związki plantatorów i drobnych producentów
Procesy administracyjne
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Zgłoszenie ofert inwestycyjnych, oraz ofert sprzedaży (co chcemy sprzedać), przez gminę. ➤ Promocja produktów rolnych poprzez internet. ➤ Zatrudnienie fachowców zajmujących się promocją i marketingiem. ➤ Opracowanie folderów, oraz witryn internetowych promujących gminę, (drobną przedsiębiorczość i produkty rolne, zamieszczanie w nich wszystkich producentów którzy chcą się promować)
Podmioty zaangażowane w realizację.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ UG Aleksandrów ➤ Drobni producenci i zainteresowane podmioty gospodarcze. ➤ Związki rolników, grupy producentów ➤ Media
Okres realizacji programu
2003 r.

VI. Cel ogólny
<i>Rozwój rolnictwa i drobnej przedsiębiorczości w gminie Aleksandrów</i>
Cel szczegółowy
<i>Ochrona środowiska przyrodniczego i zasobów leśnych</i>
Źródła finansowania programu
<ul style="list-style-type: none">
➤ 50% wykonania programu ze środków własnych – budżet gminy
➤ 50% wykonania programu ze źródeł pozabudżetowych – program SAPARD
➤ PHARE 2000
➤ Program SAPARD (Schemat 3.2 –Gospodarka Odpadami Stałymi)
➤ Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
Procesy administracyjne
<ul style="list-style-type: none">
➤ Udostępnienie folderów informujących rolników o stosowaniu nowych metod upraw i środków ochrony roślin nie zagrażających środowisku naturalnemu.
➤ Neutralizacja odpadów, poprzez rozbudowę kanalizacji.
➤ Uczestniczenie gminy w realizacji programu dotyczącego rozbudowy wysypiska śmieci w Korczowie.
➤ Opracowanie dokumentacji i koordynacja planowanych inwestycji
Podmioty zaangażowane w realizację.
<ul style="list-style-type: none">
➤ UG Aleksandrów
➤ Mieszkańcy gminy
➤ Służby leśne
Okres realizacji programu
2004 r.

VII. Cel ogólny

Rozwój rolnictwa i drobnej przedsiębiorczości w gminie Aleksandrów

Cel szczegółowy

Poprawa jakości produktów

Źródła finansowania programu

- Grupy producentów
- Program SAPARD
- UG Aleksandrów

Procesy administracyjne

- Prowadzenie szkoleń przez osoby wykwalifikowane, lub przez przeszkolonych w tym zakresie pracowników UG w Aleksandrowie.
- Prowadzenie szkoleń i udostępnianie materiałów dotyczących nowych technik upraw i wymogów panujących w UE, w celu podwyższenia jakości produktów rolnych.
- Podpisanie umów z najbliższą instytucją zajmującą się kontrolą jakości produktów rolnych
- Wspieranie gospodarstw i grup producentów, charakteryzujących się efektywną produkcją, oraz gospodarstw powiązanych długookresowymi umowami na odbiór ich produktów.
- Wspieranie instytucji świadczących usługi na rzecz rolnictwa (np. instytucje doradcze, finansowe, szkoleniowe.)

Podmioty zaangażowane w realizację.

- UG Aleksandrów
- Mieszkańcy gminy
- Grupy rolników i producentów

Okres realizacji programu

2005 r.

<i>VIII. Cel ogólny</i>
<i>Polepszenie i udoskonalenie infrastruktury technicznej</i>
<i>Cel szczegółowy</i>
<i>Rozbudowa infrastruktury technicznej gminy</i>
<i>Źródła finansowania programu</i>
<ul style="list-style-type: none">
➤ 50 % kosztów wykonania projektu środki z budżetu gminy
➤ 50 % kosztów wykonania projektu środki ze źródeł pozabudżetowych – Program SAPARD (Schemat 3.1 –Zaopatrzenie gospodarstw wiejskich w wodę wraz z uzdatnianiem oraz odprowadzanie i oczyszczanie ścieków)
➤ Poprawa jakości dróg nieutwardzonych (dojazdy do użytków rolnych), 90% dotacji z programu SAPARD, a 10% od indywidualnego rolnika.
➤ PHARE 2000
<i>Procesy administracyjne</i>
<ul style="list-style-type: none">
➤ Rozbudowa istniejącej sieci kanalizacyjnej i wodociągowej pod nowe działki budowlane
➤ Zgłoszenie oferty na podłączenie do oczyszczalni ścieków znajdującej się na terenie Aleksandrowa do gmin sąsiadujących.
➤ Opracowanie dokumentacji technicznej wraz z pozwoleniami wymaganymi, oraz koordynacja projektów
<i>Podmioty zaangażowane w realizację.</i>
<ul style="list-style-type: none">
➤ UG Aleksandrów
➤ Mieszkańcy gminy
➤ Wykonawca wybrany w drodze przetargu
<i>Okres realizacji programu</i>
2006 r.

<i>IX. Cel ogólny</i>
<i>Polepszenie i udoskonalenie infrastruktury technicznej</i>
<i>Cel szczegółowy</i>
<i>Wzmocnienie więzi sąsiedzkich w zakresie wspólnych inwestycji infrastrukturalnych</i>
<i>Źródła finansowania programu</i>
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Gmina Aleksandrów ➤ Gmina Łukowa ➤ Program PHARE 2000, PHARE 2001 ➤ Program SAPARD
<i>Procesy administracyjne</i>
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Wykonanie program gazyfikacji przyjęty przez zarząd Gminy Aleksandrów nr TP – 35/50,95/z dnia 16.08.95r. Gminy Aleksandrów i Gminy Łukowa, Biszczka, Księżpol, Obsza i Tarnogród ➤ Koordynacja planowanej inwestycji ➤ Uczestniczenie gminy wraz z gminami sąsiadującymi, w realizacji programu dotyczącego rozbudowy wysypiska śmieci w Korczowie
<i>Podmioty zaangażowane w realizację.</i>
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Gmina Aleksandrów ➤ Gmina Łukowa, Biszczka, Księżpol, Obsza i Tarnogród
<i>Okres realizacji programu</i>
2005 r.

X. Cel ogólny
<i>Podwyższenie wiedzy i umiejętności mieszkańców, oraz poprawa ich warunków życia</i>
Cel szczegółowy
<i>Podnoszenie wiedzy rolników na temat nowych metod upraw</i>
Źródła finansowania programu
<ul style="list-style-type: none">
➤ UG Aleksandrów
➤ Własności Rolnej Skarbu Państwa
➤ Grupy rolników i związki producentów
➤ Budżet państwa
➤ Własności Rolnej Skarbu Państwa
➤ Środki pomocowe
Procesy administracyjne
<ul style="list-style-type: none">
➤ Wykłady prezentowane przez zaproszonych specjalistów z zakresu nowych technik upraw.
➤ Przygotowanie materiałów informacyjnych z zakresu:<ul style="list-style-type: none">
➤ zarządzania jakością
➤ bezpieczeństwa produkcji żywności
➤ Opracowanie programów szkoleń na okres 5 lat mających na celu zmianę kwalifikacji rolników, oraz modernizację i podwyższenie jakości produktów rolnych
Podmioty zaangażowane w realizację.
<ul style="list-style-type: none">
➤ UG Aleksandrów
➤ ODR
➤ Związki rolników i producentów
➤ Ośrodki i instytucje edukacyjne
Okres realizacji programu
2003 rok

XI. Cel ogólny

Podwyższenie wiedzy i umiejętności mieszkańców, oraz poprawa ich warunków życia

Cel szczegółowy

Motywowanie mieszkańców do podwyższania umiejętności i kwalifikacji, oraz młodzieży do zdobywania wykształcenia.

Źródła finansowania programu

- UG Aleksandrów
- Fundacja Batorego
- PHARE 2000

Procesy administracyjne

- Opracowanie programów dotyczących fundowania stypendiów
- Opracowanie programów mających na celu uświadamianie młodzieży o korzyściach wynikających z dalszej edukacji
- Podpisanie umów ze Szkołami Wyższymi i średnimi dotyczących zachęcania młodzieży do podwyższania umiejętności i kwalifikacji.

Podmioty zaangażowane w realizację.

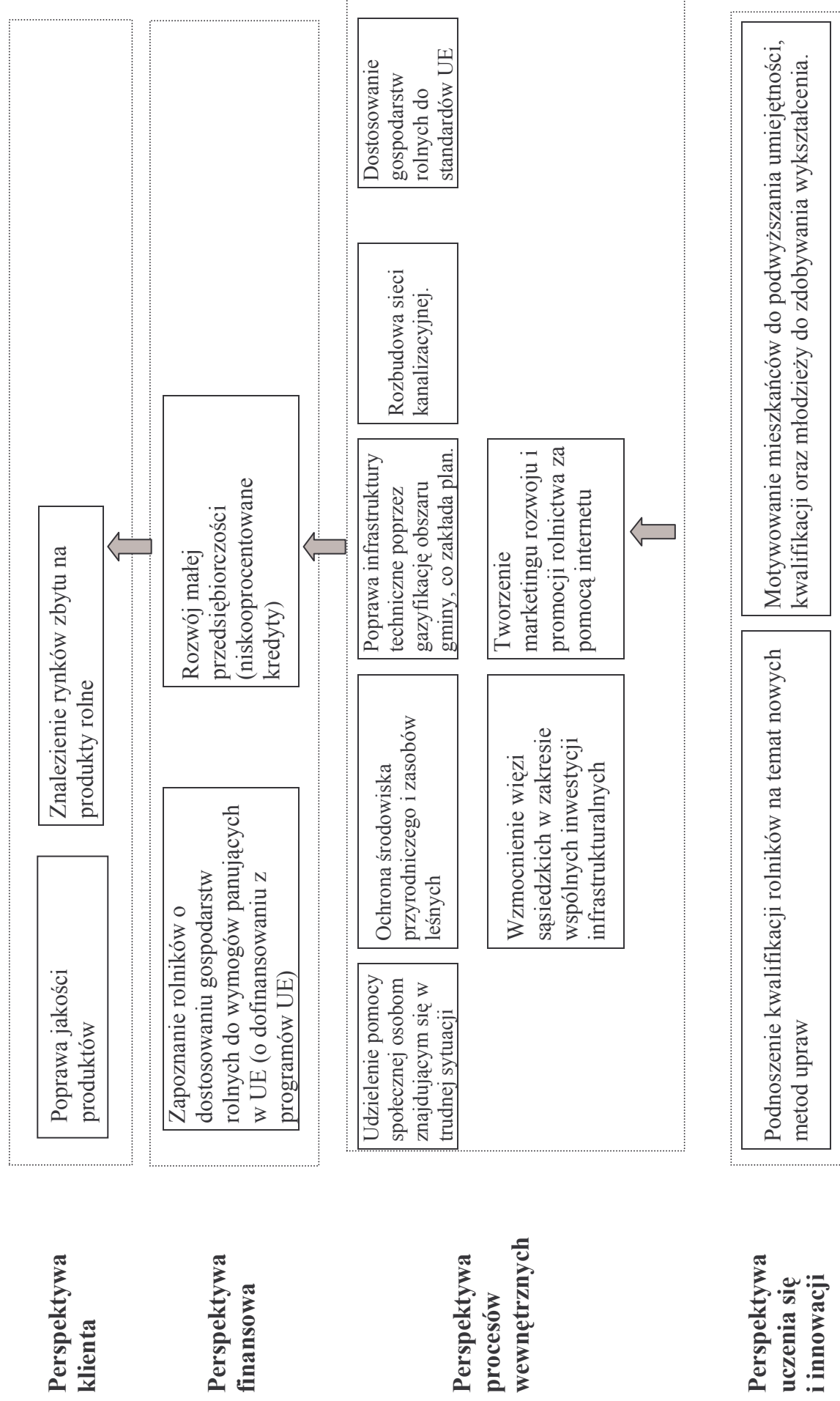
- UG Aleksandrów
- Kuratorium Oświaty
- Dyrektorzy szkół

Okres realizacji programu

2002 rok

<i>XII. Cel ogólny</i>
<i>Podwyższenie wiedzy i umiejętności mieszkańców, oraz poprawa ich warunków życia</i>
<i>Cel szczegółowy</i>
Udzielanie pomocy społecznej osobom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej
<i>Źródła finansowania programu</i>
<ul style="list-style-type: none">
➤ Budżet gminy Aleksandrów
➤ Środki pozabudżetowe
<i>Procesy administracyjne</i>
<ul style="list-style-type: none">
➤ Opracowanie programu dotyczącego różnych form pomocy.
➤ Znalezienie instytucji chcących przeznaczać środki na pomoc społeczną, lub chcących zatrudniać osoby bezrobotne
➤ Kontrola polityki pomocowej
<i>Podmioty zaangażowane w realizację.</i>
<ul style="list-style-type: none">
➤ UG Aleksandrów
➤ Ośrodek Pomocy Społecznej
➤ Mieszkańcy gminy
<i>Okres realizacji programu</i>
2001 rok

ROZDZIAŁ VI. ZBILANSOWANA KARTA CELÓW STRATEGICZNYCH

ROZDZIAŁ VII

WIZJA GMINY ALEKSANDRÓW

Wizja – jest to przywołany z przyszłości obraz pożądanego stanu rozwoju gminy. Obraz ten jest budowany według określonego scenariusza w oparciu o realne zasoby i potencjały, prawdopodobne możliwości, a także w oparciu o rozpoznane aspiracje i pragnienia mieszkańców. Tworzenie wizji polega na odsłanianiu tego obrazu.

Wizją gminy Aleksandrów jest stworzenie z niej do końca 2010 r. zaplecza produktów rolnych (zboża, ziemniaki, tytoń), dla regionu.

Wytwarzanie produktów rolnych według takich standardów, aby w momencie przystąpienia Polski do Unii Europejskiej stały się one konkurencyjne wobec Krajów Wspólnoty.

CZ. II
DIAGNOZA STANU OBECNEGO
GMINY ALEKSANDRÓW

I. WOJEWÓDZTWO LUBELSKIE

Mapa I.1 Województwo Lubelskie na mapie Polski.

Mapa I.2 Podział administracyjny województwa lubelskiego.

OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO

I.1. Położenie fizyczno– geograficzne

Województwo lubelskie leży w środkowo– wschodniej części Polski. Graniczy z województwami: mazowieckim, świętokrzyskim, podkarpackim oraz Białorusią i Ukrainą. Zajmuje powierzchnię 25115 km² (8,1% terytorium Polski), co sytuuje go na 3 miejscu w kraju. Region zamieszkuje 2242 tys. Osób, co sytuuje województwo na 7 miejscu w Polsce. Gęstość zaludnienia wynosi 89 osób na 1 km² (średnia krajowa to 124 osoby). Ponad połowa mieszkańców województwa mieszka na wsi– wskaźnik urbanizacji demograficznej wynosi tutaj tylko 46,4% (podczas gdy w Polsce 61,9%). Województwo dzieli się na 24 powiaty oraz 213 gmin. Najważniejszym ośrodkiem administracyjnym i stolicą województwa jest Lublin. Głównymi miastami regionu jest: Chełm, Zamość, Biała Podlaska i Puławy.

I.2. Potencjał ekonomiczno– gospodarczy

Województwo lubelskie to ważny ośrodek przemysłowy. Bogate zaplecze surowców żywnościowych oferowane przez rolnictwo powoduje, że doskonałe warunki rozwoju posiada tu przede wszystkim przemysł spożywczy. W strukturze produkcji duży udział ma także przemysł chemiczny, produkcja pojazdów, maszyn i urządzeń oraz górnictwo węgla kamiennego.

W wyniku procesów prywatyzacyjnych liczba dużych przedsiębiorstw państwowych zmniejszyła się o ponad 70%. Ich miejsce zajmują małe i średnie firmy prywatne, których liczba wynosi 121582. Podmioty gospodarcze województwa lubelskiego uczestniczą w obrocie towarowym z 100 krajami świata. Głównymi partnerami handlowymi są kraje Unii Europejskiej, na które przypada ponad połowa eksportu i ok. 70% importu; Europy środkowo– wschodniej, z wiodącym rynkiem ukraińskim i rosyjskim (30% eksportu i 15% importu) oraz USA. Głównymi ośrodkami przemysłowymi są: Lublin, Świdnik, Puławy, Krasnystaw, Zamość, Biłgoraj, Biała Podlaska, Kraśnik. Stopa bezrobocia w czerwcu 1999 r. wynosiła 11,7% (średnia krajowa 11,6%).

I.3. Zasoby naturalne

Województwo lubelskie jest dość zasobne w surowce mineralne.

Udokumentowane złoża węgla kamiennego liczą ok. 8480 mln. ton. Istnieją także na obszarze województwa złoża o znaczeniu regionalnym bądź lokalnym: ropy naftowej, gazu ziemnego, węgla kamiennego, węgla brunatnego, ziemi krzemionkowej, piasków szklarskich i formierskich wykorzystywane do produkcji cementu oraz kamienie drogowe i budowlane.

Wykorzystując dogodne **warunki glebowo– klimatyczne** województwo lubelskie zalicza się do najważniejszych regionów rolniczych w Polsce, posiadając najwyższy w kraju, blisko 70% odsetek użytków rolnych w powierzchni ogółem. Jest największym producentem chmielu (80% produkcji krajowej) oraz posiada znaczący udział w produkcji tytoniu (20%), buraków cukrowych (15%), ziemniaków (15%) i zbóż (12%). Stąd pochodzi ponad 40% krajowego zbioru malin, 20% truskawek, 15% porzeczek jabłek i wiśni.

Województwo lubelskie należy do **regionów turystyczno– wypoczynkowych**. Korzystnym aspektem jest środowisko przyrodnicze generalnie znajdujące się w lepszym niż w innych częściach kraju stanie. W szczególności Polesie lubelskie, Roztocze, przełom Wisły w regionie Kazimierza oraz dolina Bugu, stanowiąca szczególne walory środowiska i atrakcje turystyczne. Istnieją na terenie województwa dwa Parki Narodowe: Roztoczański (8500 ha.) i Poleski (4900 ha.), 17 parków krajobrazowych oraz 14 obszarów chronionego krajobrazu. Atrakcyjne zabytki województwa są skupione na terenie Lublina, Zamościa, Chełma i Kazimierza Dolnego.

I.4. Infrastruktura techniczna

Sieć dróg lokalnych na obszarze województwa lubelskiego ma długość 14.907 km., a ich gęstość jest analogiczna jak w całym kraju - ok. 59,5 km na 100 km². Jednak tylko 35,5% lubelskich dróg gminnych i lokalnych miejskich posiada nawierzchnię utwardzoną - wobec 46,5% w skali kraju. Zły stan dróg o znaczeniu lokalnym silnie rzutuje na słabą atrakcyjność społeczną i ekonomiczną małych miast i terenów wiejskich. Niedostateczna w stosunku do potrzeb wynikających z

natężenia kontaktów (także trans granicznych) z sąsiednimi regionami jest także sieć mostów.

Długość sieci wodociągowej rozdzielczej wynosi w województwie 12.645 km zatem na 100 km² przypada średnio ok. 50,3 km. Bieżącej sieci (w Polsce ogółem - 58,6). Przy czym - o ile w całym kraju średnia długość sieci kanalizacyjnej wynosi 21,4% długości sieci wodociągowej, to w województwie lubelskim wskaźnik ten sięga tylko 14,4%. O ile we wszystkich głównych miastach województwa ponad 95% ścieków podlega oczyszczaniu, to w powiatach ziemskich sytuacja jest gorsza i zróżnicowana przestrzennie. Najgorzej prezentuje się pod tym względem duży i silnie zindustrializowany powiat biłgorajski, gdzie zaledwie 50,0% ścieków przemysłowych i komunalnych jest oczyszczanych (według stanu na koniec 1998 roku).

Bardzo daleko w tyle za większością pozostałych obszarów kraju jest województwo lubelskie w dostępie do sieci gazowej. Długość sieci rozdzielczej wynosi na terenie województwa 1.548 km, co oznacza gęstość na poziomie 6,2 km sieci na 100 km² powierzchni województwa - wobec średniej ogólnokrajowej wynoszącej 13,2 km/1 km².

Nieco gorzej niż w całym kraju wygląda także w województwie stan rozwoju sieci telefonii przewodowej. Na koniec roku 1997 na 1000 mieszkańców województwa przypadało 170,8 abonentów telefonicznych, podczas gdy w całym kraju - 194,2. Podobnie jak w przypadku innych sieci, także dostęp do sieci telefonicznej szczególnie słaby jest na terenach wiejskich. W końcu roku 1998 jeszcze w 6 powiatach województwa przypadało mniej niż 120 abonentów na 1.000 mieszkańców.

I.5. Szkolnictwo i edukacja

Centrum naukowym regionu jest Lublin. W skład województwa wchodzi 13 szkół wyższych i 4 filie, z czego 5 wyższych uczelni o pełnych prawach akademickich mieszczących się w Lublinie: Uniwersytet Marii Curie–Skłodowskiej, Katolicki Uniwersytet Lubelski, Politechnika Lubelska, Akademia

Rolnicza, Akademia Medyczna oraz szkoły wyższe znajdujące się w Dęblinie, Chełmie, Zamościu, Puławach, Rykach, Kraśniku oraz w Tomaszowie Lubelskim.

Województwo Lubelskie to region najbardziej wysunięty na wschód, nie tylko w Polsce, ale w niedalekiej przyszłości także w **Unii Europejskiej**. Przez jego teren przebiegają główne szlaki komunikacyjne Europy; z Londynu i Paryża przez Berlin Warszawę do Moskwy i dalej na Syberię oraz do Kijowa i Lwowa, a dalej ku portom Morza Czarnego. Takie położenie geograficzne stwarza niezwykle dogodne warunki do kojarzenia interesów przedsiębiorców Zachodu i Wschodu. Dla zachodnich Lubelszczyzna to „Brama na Wschód”, dla wschodnich natomiast – „Pomost współpracy z Zachodem”.

II. POWIAT BIŁGORAJSKI

Powiat biłgorajski obejmuje swoim terytorium 14 gmin, w tym gminę wiejską **Aleksandrów**. W skład powiatu biłgorajskiegochodzi 10 gmin wiejskich (Aleksandrów, Biszczka, Goraj, Księżpol, Łukowa, Obsza, Potok Górny, Tereszpól, Turobin); 3 gminy miejsko-wiejskie (Framol, Józefów, Tarnogród) i 1 gmina miejska (Biłgoraj) oraz 4 miasta, 195 miejscowości wiejskich i 165 sołectw. Powiat biłgorajski zajmuje powierzchnię 1677,8 km², co stanowi 6,7% powierzchni województwa lubelskiego i 0,5% powierzchni kraju. Zamieszkuje go 106,3 tys. ludności (4,7% ludności województwa).

Mapa I.3. Powiat biłgorajski

Porównanie gmin tworzących powiat biłgorajski pod kątem wybranych danych statystycznych przedstawia tabela III.1.

Tabela nr. II.1. Gminy powiatu biłgorajskiego. Porównanie wybranych parametrów.

Lp.	Gminy	Powierzchnia w ha.	Użytki rolne	Lasy	ludność	W tym w miastach	Gęstość zaludnienia na km ²
			% w powierzchni ogół.				
1.	Biłgoraj	26141	368	58,5	39201	27043	47
2.	Frampol	10761	73,2	6,9	6860	1520	64
3.	Józefów	12478	40,1	56,2	7684	2645	62
4.	Tarnogród	11397	69,4	23,6	7408	3489	65
5.	Tereszpol	14403	28,0	70,7	4194		29
6.	Aleksandrów	5316	62,1	30,0	3207		60
7.	Biszczka	10731	64,1	27,7	4107		38
8.	Łukowa	14875	46,4	48,3	4510		30
9.	Goraj	6763	76,1	18,9	4686		69
10.	Księżpol	14236	70,9	22,0	6836		48
11.	Obsza	11297	70,7	21,2	4310		38
12.	Turobin	16202	76,2	18,7	7393		46
13.	Potok Górny	11094	67,9	26,7	5905		53

Źródło: „Województwo lubelskie w 1998 roku”, US, Lublin 1999 rok.

GÓLNA CHARAKTERYSTYKA

II.1. Położenie fizyczno– geograficzne.

Krajobraz powiatu i klimat kształtują lasy Puszczy Solskiej oraz rzeki Tanew i Łada. Obszar charakteryzuje się bardzo dobrym, niemal nie skażonym środowiskiem naturalnym.

Powiat biłgorajski jest powiatem o zróżnicowanej **jakości gleb**. Najlepsze gleby pochodzenia lessowego występują w północnej części powiatu. Występują tam gleby zwięzłe w tym rędziny. W części centralnej powiatu występują natomiast gleby słabe to są lżejsze gleby biellicowe, przechodzące w gleby biellicowe powstałe z utworów gliniastych – w części południowej powiatu.

Duża lesistość powiatu – 38% z ogólnej powierzchni 16779 ha stanowi o dobrym i zdrowym klimacie.

Prawie połowa gleb (45,4%) gruntów ornych jest w IV klasie bonitacyjnej gleb. Praktycznie na terenie powiatu biłgorajskiego nie występują gleby w klasie I (0,01%), a w klasie VI jest prawie 10% ogółu gleb. W klasie V znajduje się 17% gleb, a w klasie III występuje około 27% .

II.2. Rolniczy charakter powiatu biłgorajskiego

Gospodarkę powiatu cechuje rolniczy charakter. Z pracy w rolnictwie utrzymuje się 80% ludności zamieszkałej w gminach wiejskich i miejsko-wiejskich. Użytki rolne stanowią 43% całej powierzchni . Liczba gospodarstw rolnych wynosi ponad 15000, zaś średnia powierzchnia 1 gospodarstwa to 5,6 ha (przy średniej województwa 6,1 ha i krajowej 7 ha).

Powiat biłgorajski ma charakter rolniczy. Powierzchnia użytków rolnych wynosi 94831 ha. tj.56% powierzchni ogółem. Grunty orne stanowią 43% ogólnej powierzchni i zajmują 72329 ha. Struktura użytkowania gruntów w zasadzie jest stabilna a dominujący w rolnictwie jest sektor prywatny.

Na terenie powiatu Biłgoraj ponad połowę gospodarstw (50,1%) stanowią gospodarstwa małe (1-5 ha.). Ponad 40% gospodarstw znajduje się w przedziale 5-10 ha. Najmniej jest gospodarstw o powierzchni największej – ponad 20 ha. stanowią one 0,36%.

Średnia powierzchnia przeciętnego indywidualnego gospodarstwa rolnego wynosi 5,8 ha. dla porównania w kraju wielkość ta wynosi 7,0 ha.

Podstawowym działem w produkcji rolnej jest produkcja roślinna. W strukturze użytków rolnych, grunty orne stanowią 43%, w tym rośliny zbożowe zajmują 61% stanowią największy udział w strukturze zasiewów. Najwięcej w uprawie występuje pszenicy ozimej (20% w strukturze zasiewów) i żyta odpowiednio 11%. Okopowe i warzywa na gruncie stanowią około 15% z tego zajmują ponad 10% w strukturze zasiewów.

W produkcji zwierzęcej w powiecie biłgorajskim dominuje chów bydła mlecznego i opasowego oraz chów trzody chlewnej. Produkcja zwierzęca jest kierunkiem towarzyszącym produkcji roślinnej. Została ograniczona podobnie jak w całym kraju zmienną opłacalnością i zmniejszonym popytem. Produkcja

zwierzęca charakteryzuje się na przestrzeni ostatnich lat spadkiem pogłowia bydła, owiec i koni, natomiast pogłowie trzody chlewnej ulega cyklicznym wahaniom, po tendencji wzrostowej następuje spadek.

Pogłowie bydła według spisu rolnego wynosiło 33812 szt. bydła w tym 15219 szt. krów co stanowi 45% pogłowia bydła. Na 100 ha. użytków rolnych przypadało 35,7 bydła w tym 21 szt. krów – odpowiednio w kraju 38,6 szt. Pogłowie trzody chlewnej wynosiło 68499 szt. Na 100 ha. użytków rolnych przypadało 72,2 szt. trzody, a w kraju 97,2 szt. Zarówno pogłowie bydła jak i trzody chlewnej było niższe jak w kraju i utrzymywało tendencję spadkową.

Nasylenie ciągnikami w powiecie jest wyższe niż w kraju o około 15%. Stopień zaspokojenia potrzeb gospodarstw poszczególnymi maszynami jak kombajny ziemniaczane czy rozsiewacze nawozów jest niższy jak w kraju, a niektórymi maszynami jak rozsiewacze do obornika i kosiarki ciągnikowe jest wyższy jak w kraju. Pozostała ilość sprzętu rolniczego jest zbliżona do przeciętnej w kraju

Gospodarę powiatu reprezentuje około 4900 podmiotów gospodarczych, z połowa zlokalizowana jest w samym Biłgoraju.

II.3. Gospodarka pozarolnicza powiatu

Pozostałą część stanowią firmy zajmujące się innymi usługami, ochroną zdrowia, edukacją doradztwem finansowym, i podatkowym. Jedynie tylko 3% stanowią firmy związane z rolnictwem. Na terenie powiatu wśród 1500 pracujących poza rolnictwem 62% to pracujący w sektorze publicznym, i 38% w sektorze prywatnym. Najwięcej pracujących w sektorze prywatnym występuje w gminie Łukowa, Aleksandrów, Józefów i Tereszpol, najmniej zaś w gminie Biszcza.

Wyższy niż przeciętnie w Polsce udział sektora prywatnego, w którym pracuje 80% wszystkich zatrudnionych w gospodarce powiatu.

Ze względu na rolniczy charakter powiatu przemysł stanowi drugi pod względem globalnej wartości produkcji sprzedanej. Dominuje przemysł meblarski związany z budownictwem, dziewiarsko- pończoszczany i odzieżowy, metalowy i

rolno spożywczy. Coraz więcej przybywa firm z udziałem kapitału zagranicznego. W wyniku transformacji gospodarczej bardzo

Szybko wzrosła liczba małych i średnich przedsiębiorstw. To właśnie te przedsiębiorstwa symulują rozwój ekonomiczny, tworzą miejsca pracy, są bardziej skuteczne ekonomicznie.

Prawie połowę właścicieli gospodarstw rolnych w powiecie, jest w wieku do 50 lat. W wieku do 65 lat prowadzi gospodarstwa rolne 27% właścicieli gospodarstw, natomiast około 16% właścicieli gospodarstw jest w wieku do 30 lat.

II.4. Demografia

Rolnictwo jest podstawowym działem gospodarki pow. biłgorajskiego, a praca w rolnictwie jest jednym ze źródeł utrzymania ludności.

Według Powszechnego Spisu Rolnego Polska w nowym podziale terytorialnym wynika, że ogółem jest zatrudnionych około 60 tys. Osób. Natomiast ilość ludności w wieku 15 lat i więcej w gospodarstwach domowych z użytkownikiem indywidualnego gospodarstwa rolnego utrzymująca się z pracy w gospodarstwie oraz znacznie niższy niż w innych częściach kraju poziom rozwoju społeczno-ekonomicznego i gorsze warunki życia ludności, zwłaszcza na wsi.

Jednym z problemów społeczno-gospodarczych w powiecie jest wysokie **bezrobocie**, które na koniec czerwca 1999r. osiągnęło wskaźnik 11,7%.Wskaźnik liczby zarejestrowanych bezrobotnych do liczby pracujących poza rolnictwem indywidualnym na koniec 1998r. Wynosił 40% (w kraju 16%).

Liczba bezrobotnych uprawnionych do zasiłku wynosi 874, stanowi to 11,5% ogółu bezrobotnych, co uważa się za jeden z najwyższych wskaźników w województwie. Średnia krajowa wynosi ok. 12%. Stan bezrobotnych absolwentów na dzień 31.08.99r. wynosi 440 osób stanowi to 5,8% ogółu bezrobotnych.

Powiat należy do najmniej zamożnych w Polsce. Z przeprowadzonych szacunków dochodów wynika , że w strukturze dochodów dominują dochody z poza rolnictwa (około 40% wszystkich dochodów, świadczenia emerytalno - rentowe około 30%), a trzecią pozycję zajmują dochody ze sprzedaży produktów rolnych.

Oświata i wychowanie

Na terenie powiatu funkcjonuje:

- 12 przedszkoli
- 96 szkół podstawowych
- 16 gimnazjów

Poziom wykształcenia

Tabela nr II.2. Wykształcenie właścicieli gospodarstw rolnych

Wykształcenie	Powiat	Kraj
Wyższe rolnicze	1,7%	Ok.2,0%
Średnie policealne	40,1%	44,1%
Podstawowe	46,4%	43,2%
Niepełne podstawowe	11,8%	10,7%

Źródło: Dane ze Starostwa Powiatowego w Biłgoraju

Poziom wykształcenia właścicieli gospodarstw rolnych w powiecie biłgorajskim jest niższy w porównaniu do średniego kraju. Wykształceniem ponad podstawowym legitymuje się niewiele ponad 40 % właścicieli gospodarstw, podczas gdy średnio w kraju ponad 44% . Wykształceniem wyższym rolniczym legitymuje się około 1,7%,w kraju natomiast około 2%.

II.5. Ochrona zdrowia

Usługi zdrowotne dla mieszkańców powiatu świadczone są przez Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Biłgoraju, Niepubliczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Józefowie, Tarnogrodzie i Turobinie.

Dla większości mieszkańców Powiatu Biłgorajskiego (czyli 11 gmin), usługi zdrowotne w tym podstawowe świadczone są przez Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Biłgoraju, który obejmuje opieką 83155 osób.

II.6. Pomoc społeczna

Za organizowanie i funkcjonowanie pomocy społecznej na swoim terenie odpowiedzialne są samorządy gminne i samorząd powiatowy. W gminach funkcjonują Ośrodki Pomocy Społecznej, w powiecie Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.

1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY ALEKSANDRÓW

1.1. Położenie fizyczno– geograficzne.

Licząca 3200 mieszkańców gmina Aleksandrów jest gminą o charakterze wiejskim.

Gmina graniczy:

- od północy z gminą Tereszpól
- od zachodu z gminą Biłgoraj
- od południa z gminą Łukowa
- od wschodu z gminą Józefów
- od płd.-zachodu z gminą Księżpól.

Wymienione gminy, z którymi sąsiaduje gmina Aleksandrów wchodzą w skład powiatu biłgorajskiego.

Powierzchnia gminy Aleksandrów wynosi 5322 ha. Na terenie gminy są obecnie 6 wsi. Aleksandrów i jego okolice leżą na równinie Puszczańskiej na wysokości 220 m. n.p.m. Od strony północnej i zachodniej gmina graniczy z wielkim kompleksem leśnym Puszczy Solskiej, od strony południowej tylko wąski pas lasu zwanego „surowym lasem” oddziela wioskę od rzeki Tanwi, od wschodu sięga po rzekę Szum.

Mapa I.4. Położenie gminy Aleksandrów i sąsiadujących gmin.

Gmina Aleksandrów położona jest w środkowo – wschodniej części powiatu biłgorajskiego. Pod względem morfologicznym gmina Aleksandrów położona jest w Centrum Równiny Biłgorajskiej. Obszar gminy stanowiący centrum Równiny nie jest zróżnicowany hipsometrycznie – najniższe wzniesienie 196,5 m n.p.m., najwyższe 230 m n.p.m.

1.2. Warunki klimatyczne

Gmina Aleksandrów położona jest w regionie klimatycznym lubelskim, który znajduje się pod dużym wpływem klimatu wyżyn.

W regionie tym występuje dominacja wpływów kontynentalnych, charakteryzuje się długim latem (ok. 98 dni) i długą chłodną zimą ok. 97 dni).

Średnia roczna temperatura powietrza wynosi 7,4°C, najcieplejszym miesiącem jest lipiec +18 °C, najchłodniejszym styczeń –5,0 °C.

Suma rocznych opadów ma wartość ok. 550 mm z wyraźną przewagą letnich nad zimowymi. W obszarze dominują wiatry zachodnie i południowo – wschodnie. Pokryw śnieżna na terenach równinnych zalega do 89 dni.

1.3. Sieć rzeczna

Obszar Roztocza odwadniają wraz ze swymi dopływami Bug, Wieprz, natomiast region Kotliny Sandomierskiej dopływy Sanu. Podstawowym czynnikiem mającym wpływ na zasoby wód powierzchniowych są opady występujące w środkowo – wschodniej części powiatu biłgorajskiego (Kotlina Sandomierska), poniżej 600 m, a więc w obszarze położenia gminy Aleksandrów.

Przez obszar gminy przepływa Czarna Łada, Szum i bezimienny ciek.

1.4. Rys historyczny gminy Aleksandrów

Aleksandrów jest jedną z najmłodszych wsi powiatu biłgorajskiego. Został założony przez Aleksandra Zamoyskiego w 1791 roku na miejscu lasu Tycheć zniszczonego przez potężny churagan. W 1800 roku powstała tu duża huta ordynacka wytapiająca żelazo z miejscowych rud darniowych.

Szczególnie drastyczne były losy wsi w czasie II wojny światowej. W czasie walk obronnych we wrześniu 1939 r. toczyły się to zacięte walki z Niemcami. Wieś podzielono na trzy rejony w których zorganizowano komórki ruchu oporu. Szeroka działalność ruch oporu i pomoc partyzantom ze strony miejscowej ludności nie uszła uwagi okupanta. Podczas okupacji wieś była pięciokrotnie pacyfikowana przez hitlerowców, którzy ostatecznie w czerwcu 1944 roku wywieźli około 2500 mieszkańców do obozu koncentracyjnego na Majdanku, a wieś spalili. W sumie podczas II wojny światowej zginęło blisko 350 mieszkańców Aleksandrowa.

Po wojnie wieś została odbudowana, a w ostatnich dekadach znacznie rozbudowana o nowe obiekty użyteczności publicznej. Jest dziś najdłuższą wsią w województwie lubelskim.

1.5. Geologia i surowce mineralne

Pod względem struktury budowy geologicznej omawiana gmina Aleksandrów jest w obrębie Zapadliska Przedkarpackiego, gdzie podłoże utworów czwartorzędowych stanowią utwory trzeciorzędowe wykształcone jako tzw. „iły krakowieckie”. Czwartorzęd reprezentowany jest przez drobno i średnioziarniste piaski, bezpośrednio pod tymi osadami występują utwory trzeciorzędowe w postaci szarych, pylastych iłów. Powierzchnia stropowa tych utworów jest nierówna (garby, obniżenia) i zalega na głębokości od 0 do kilkudziesięciu metrów.

Lokalnie na Równinie Biłgorajskiej występują utwory wodnolodowcowe i lodowcowe, w postaci piasków i glin przykrytych miejscami pokrywami pylastymi.

1.6. Rolniczy charakter gminy

Gmina należy do gmin rolniczych. Użytki rolne stanowią 62,1% powierzchni gminy. Niska klasa bonitacyjna gleb sprawia, że w powierzchni zasiewów w indywidualnych gospodarstwach rolnych dominują zboża: pszenica, żyto, owies oraz mieszanki zbożowe. Duży udział w uprawie ziemniaków mają również ziemniaki, buraki cukrowe, tytoń.

2. ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE

Podstawowe czynniki determinujące kierunki rozwoju przestrzennego zostały określone w obowiązującym „Studium Zagospodarowania Przestrzennego”, którego założenia będą stanowić punkt odniesienia dla rozdziałów strategii związanych z ładem przestrzennym. Analiza stanu zagospodarowania przestrzennego gminy, istniejących uwarunkowań jej rozwoju, wobec postulowanej przez Radę Gminy potrzeby dalszej dynamicznej aktywizacji rozwoju gospodarczego, doprowadziły do ustalenia następujących kierunków rozwoju przestrzennego.

- Stworzenie warunków utrzymania i dalszego rozwoju w gminie produkcji rolnej.
- Potrzeba zapewnienia mieszkańcom nowych miejsc pracy oraz umożliwienie działalności usługowo– rzemieślniczej w obrębie własnych gospodarstw rolnych.
- Potrzeba podniesienia jakości życia mieszkańców poprzez podniesienie dotychczasowej infrastruktury społecznej i technicznej, oraz optymalna obsługa terenów jednostek osiedleńczych gminy w tym zakresie; (budowa sieci gazociągowej i rozbudowa sieci kanalizacyjnej)
- Potrzeba wyznaczenia nowych terenów mieszkaniowych.
- Ochrona naturalnych zasobów środowiska przyrodniczego, jego uzupełnienia i wykorzystania.

3. SIEĆ OSADNICZA I DEMOGRAFIA

3.1. Sieć osadnicza i demograficzna

Na terenie gminy Aleksandrów jest obecnie 6 wsi zgrupowanych w 4 sołectwach:

Aleksandrów wraz z przysiółkami tworzy cztery sołectwa.

Sołectwo Aleksandrów I - w skład wchodzi :

Aleksandrów I, Kol. Trzepietniak, Kol. Siła, Kol. Podlas

Sołectwo Aleksandrów II - w skład wchodzi :

Aleksandrów II, Kol. Bukowiec

Sołectwo Aleksandrów III - w skład wchodzi :

Aleksandrów III, Kol. Margole

Sołectwo Aleksandrów IV - obejmuje Aleksandrów IV

Według danych z Urzędu Gminy z 1998r. gmina liczy 3207 mieszkańców, a gęstość zaludnienia wynosi 60 osób na km² (porównanie gęstości zaludnienia z innymi gminami powiatu biłgorajskiego umieszczono w tab. nr.). Gęstość zaludnienia choć znacząco niższa od średniej krajowej (124 osoby na km²) i niższa od średniej województwa lubelskiego (89 osób na km²) jest wyższa od przeciętnej dla gmin wiejskich, zarówno w Polsce (54 osoby na km²), jak i w województwie lubelskim (49 osób na km²). Przestrzenne rozmieszczenie ludności charakteryzuje się dużą koncentracją w Aleksandrowie, gdzie zamieszkuje ok. 95% ludności.

Liczba ludności w poszczególnych jednostkach osadniczych gminy

Aleksandrów stan na 1998 r.

Aleksandrów I 944

Podlas 41

Trzepietniak 24

Siła 16

Aleksandrów II 803

Bukowiec 8

Aleksandrów III 721

Margole

Aleksandrów IV 627

Największym ośrodkiem gminy jest wieś Aleksandrów I licząca 944 mieszkańców. Drugie miejsce co do wielkości zajmuje wieś Aleksandrów II– 803 mieszkańców. Z pośród pozostałych wyróżnia się wsie Aleksandrów III (721 mieszkańców) oraz Aleksandrów IV (627 mieszkańców). Z kolei populacja najmniejszych wsi (Margole, oraz kolonie: Bukowiec, Podlas, Sigła, Trzepietniak.) nie przekracza 50 osób. Wsie Margole i Trzepietniak położone są po północnej stronie wsi Aleksandrów, na obrzeżu kompleksu leśnego Puszczy Solskiej. Wsie Bukowiec i Kolonie Podlas leżą po południowej stronie wsi Aleksandrów na pograniczu pól Aleksandrowa i otaczających je lasów. Kolonia Sigła leży po wschodniej stronie wsi Aleksandrów również przed kompleksem leśnym oddzielającym wszystkie wsie gminy Aleksandrów od gminy Józefów.

Tabela nr 3.1. Gęstość zaludnienia w wybranych gminach powiatu biłgorajskiego

Lp.	GMINY	LUDNOŚĆ NA 1 km ²
1.	Aleksandrów	60
2.	Biłgoraj	47
3.	Biszczka	38
4.	Frampol	64
5.	Goraj	69
6.	Józefów	62
7.	Księżpol	48
8.	Łukowa	30
9.	Obsza	38
10.	Potok Górny	53
11.	Tarnogród	65
12.	Tereszpol	29
13.	Turobin	46

Źródło: „Województwo lubelskie w 1998 roku”, US, Lublin 1999 rok.

Duży wpływ na odpływ ludności z gminy niewątpliwie uwidacznia brak zatrudnienia w gminie. O liczbie napływających i odpływających mieszkańców w gminie Aleksandrów w latach 1994 – 1997 informuje tabela nr 3.2.

Tabela nr 3.2. Migracje ludności w gminie Aleksandrów w latach 1994 – 1997.

Lp.	Rok	Migracje ludności		Saldo
		Napływ	Odpływ	
1.	1994 r.*	51	58	- 7
2.	1995 r.	52	33	+ 19
3.	1996 r.*	40	58	- 11
4.	1997 r.	29	40	- 11

Źródło: „Województwo lubelskie w 1998 roku”, US, Lublin 1999 rok.

*Powszechny Spis Rolny z 1996r.

Migracje w gminie Aleksandrów są czynnikiem obniżającym stan ludności, ponieważ saldo migracji dla gminy, w skutek odpływu mieszkańców osiąga w latach 1994 – 1997 wartości ujemne, z wyjątkiem roku 1995.

Wśród czynników w istotny sposób określających dynamikę procesów demograficznych, istotne miejsce zajmuje przyrost naturalny ludności, który w latach 1994 – 1997 jest dodatni (ruch naturalny ludności przedstawia tabela nr 3.3.)

Tabela nr 3.3. Ruch naturalny ludności w liczbach bezwzględnych.

Lp.	Rok	Małżeństwa	Urodzenia żywe	Zgony	Przyrost naturalny
1.	1994 r.*	24	50	25	25
2.	1995 r.	24	48	38	10
3.	1996 r.*	20	57	29	28
4.	1997 r.	23	51	35	16

Źródło: Roczniki Statystyczne 1998 – 1995., *Powszechny Spis Rolny z 1996r.

Wielkość przyrostu naturalnego na 1000 ludności w latach 1994 – 1998 przedstawia tabela nr 3.4. W roku 1998 przyrost naturalny gminy jest wyższy od wskaźnika przyrostu dla powiatu biłgorajskiego (- 0,19) województwa lubelskiego (0,08) i całego kraju (0,5) oraz gmin powiatu biłgorajskiego – przedstawia tabela nr.

Tabela nr 3.4. Ruch naturalny na 1000 ludności

Lp.	Rok	Małżeństwa	Urodzenia żywe	Zgony	Przyrost naturalny
1.	1994 r.*	7,7	16,0	8,0	8,0
2.	1995 r.	7,7	15,3	12,1	3,2
3.	1996 r.*	6,3	18,1	9,2	8,9
4.	1997 r.	7,2	16,0	11,0	5,0

Źródło: Roczniki Statystyczne 1998 – 1995., *Powszechny Spis Rolny z 1996r.

Tabela nr 3.5. Ruch naturalny na 1000 ludności w 1998 r. – powiat biłgorajski, – województwo lubelskie – Polska.

Lp.	Jednostka porównawcza	Małżeństwa	Urodzenia żywe	Zgony	Przyrost naturalny
1.	Polska	5,4	10,2	9,7	0,5
2.	Województwo lubelskie	5,45	10,58	10,76	0,08
3.	Powiat biłgorajski	5,49	11,27	11,46	- 0,19
4.	Aleksandrów	7,2	16,0	11,0	5,66

Źródło: US w Lublinie 1999 „Województwo lubelskie w 1998 r.”

Wraz ze zmianami w stanie ludności występują zmiany w strukturze wiekowej (tabela nr 3.6.). Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym utrzymuje się na stabilnym poziomie.

Tabela nr 3.6. Ludność według wieku w latach 1995 – 1997.

Lp.	Wiek Rok	Ogółem	0–2	3–6	7–14	15–17	18–19	20–39	40–59	60–64	65 i więcej
1.	1995	3140	151	234	412	138	101	900	580	157	467
2.	1996*	3151	152	229	424	140	81	915	574	144	492
3.	1997	3175	154	214	439	139	96	926	577	140	490

Źródło: Roczniki Statystyczne 1998 – 1996., *Powszechny Spis Rolny z 1996r.

Ocena struktury wiekowej ludności wykazuje, iż wielkość populacji w poszczególnych grupach wiekowych w gminie Aleksandrów wykazuje różnicowanie w stosunku do porównywanych średnich.

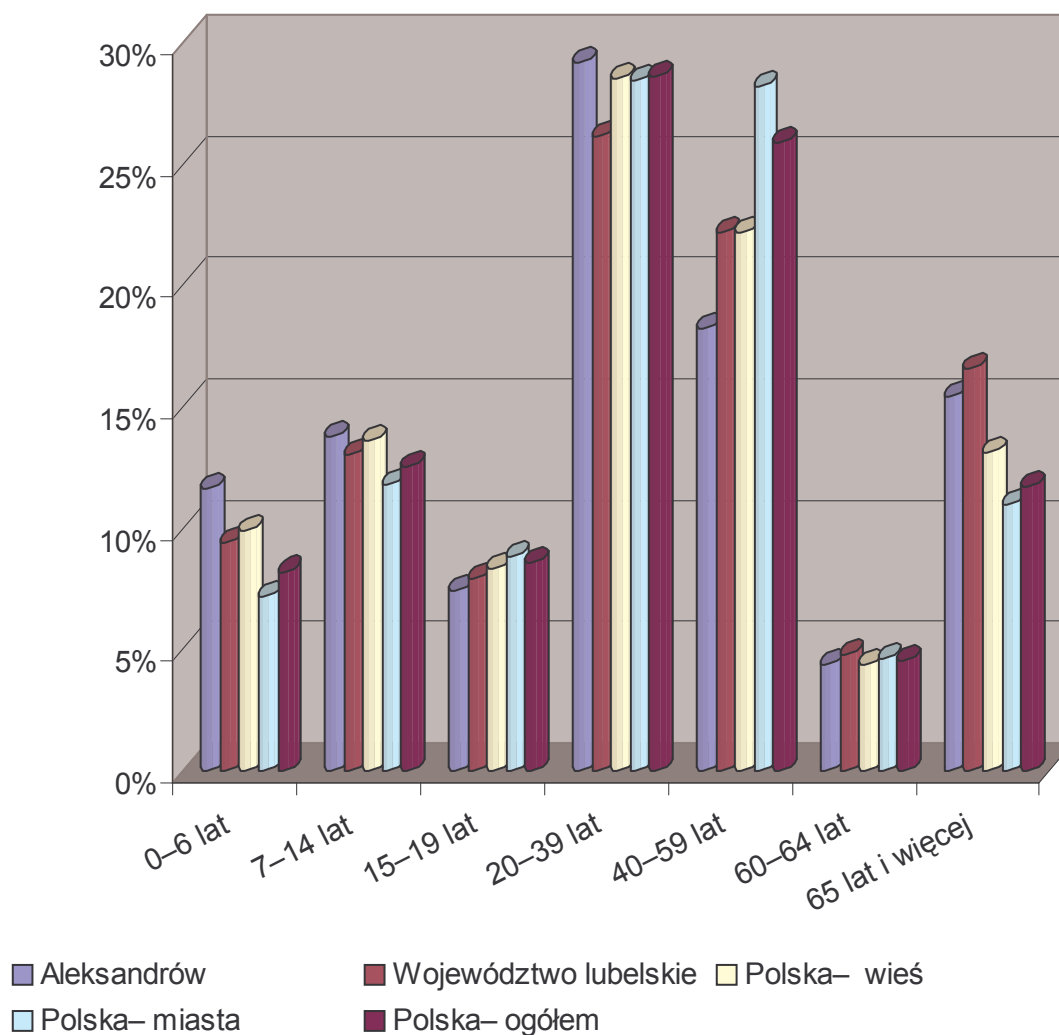
Tabela nr 3.7. Ludność według wieku w odsetkach w 1998 r.

Lp.	Jednostka porównawcza	0–6	7–14	15–19	20–39	40–59	60–64	65 i więcej
1.	Aleksandrów	11,6%	13,8%	7,4%	29,2%	18,2%	4,4%	15,4%
2.	Województwo lubelskie	9,4%	13,0%	7,9%	26,1%	22,2%	4,8%	16,6%
3.	Polska– wieś	9,9%	13,6%	8,3%	28,5%	22,2%	4,4%	13,1%
4.	Polska– miasta	7,2%	11,8%	8,8%	28,4%	28,2%	4,6%	11,0%
5.	Polska– ogółem	8,2%	12,5%	8,6%	28,6%	25,9%	4,5%	11,7%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych: US, Lublin 1999 rok,

„Województwo lubelskie w 1998 roku”

Wykres nr 3.1. Ludność według wieku w odsetkach w 1998 r. gminy Aleksandrów na tle województwa lubelskiego i kraju

Tabele nr 3.7. i 3.8. przedstawiają zróżnicowanie ludności według wieku. W zakresie tego podziału obserwuje się różnice w ramach płci. W 1998 r. na 100 mężczyzn przypadało 130 kobiet.

Tabela nr 3.8. Ludność według wieku i płci w 1997 r.

Wiek	0–6		7–14		15–19		20–39		40–59		60–64		65 i więcej	
	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K
Liczba	176	192	194	245	107	128	447	479	260	317	51	89	159	331

Źródło: Rocznik Statystyczny 1998 r.

3.2. Zatrudnienie w gminie Aleksandrów

Według stanu na koniec września 1998 r. w gminie Aleksandrów pracowało 197 osób i było to o 7 osób więcej niż w roku poprzednim. Dynamikę stanu zatrudnienia w gminie Aleksandrów latach 1993–1998 przedstawia tabela nr 3.9.

Tabela nr 3.9. Liczba osób pracujących w gminie Aleksandrów

Lp.	Rok	Ogółem	W tym kobiety
1.	1993	336	162
2.	1994	117	Brak danych
3.	1995	129	55
4.	1996*	164	66
5.	1997	190	64
6.	1998	197	Brak danych

Źródło: Roczniki Statystyczne 1999 – 1994, * Powszechny Spis Rolny z 1996r.

Wskaźnik liczby pracujących na 1000 ludności sytuuje Aleksandrów poniżej średniej dla gmin wiejskich, miejskich i miejsko– wiejskich (tabela nr 3.10.)

Tabela nr 3.10. Liczba zatrudnionych na 1000 ludności w 1994 rok

Aleksandrów	Gminy miejskie	Gminy miejsko– wiejskie	Gminy wiejskie
37,5	322	136,5	78,2

Źródło: Podstawowe dane o województwie zamojskim 1994r.

3.3. Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym

Analizując strukturę wiekową ludności w aspekcie produkcyjnym można zauważyć że grupa ludzi w wieku produkcyjnym zwiększyła się, za wyjątkiem roku 1996 kiedy to, liczba osób w wieku produkcyjnym zmniejszyła się, a tym samym znacząco zwiększyła się, w wieku poprodukcyjnym. Ludność w wieku przedprodukcyjnym zwiększała się od roku 1994. Wyżej wymienioną strukturę przedstawia tabela nr 3.11.

Tabela nr 3.11. Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w latach 1993–1997.

Lp.	Rok	Ludność w wieku		
		Przedprodukcyjnym	Produkcyjnym**	poprodukcyjnym
1.	1993	940	1618	543
2.	1994*	927	1630	560
3.	1995	935	1642	563
4.	1996*	945	1616	590
5.	1997	946	1650	579

Źródło: Roczniki Statystyczne 1998 – 1994,* Powszechny Spis Rolny z 1996r.

** Za wiek produkcyjny przyjęto wie zdolności do pracy, dla mężczyzn 18–64 lat, a dla kobiet 18–59 lat.

W celach porównawczych przygotowano wskaźnik ludności w wieku produkcyjnym na 1000 osób w wieku produkcyjnym, dla gmin tworzących obecnie wraz z gminą Aleksandrów powiat biłgorajski.

Tabela nr 3.12. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w 1998 r.

Lp.	Gminy i Miasta powiatu biłgorajskiego	Rok 1998
1.	Aleksandrów	91,5
2.	Miasto i gmina Biłgoraj	150,5
3.	Miasto i gmina Frampol	89,3
4.	Miasto i gmina Józefów	79,2
5.	Miasto i gmina Tarnogród	83,2
6.	Tereszpol	85,2
7.	Biszcza	90,6
8.	Łukowa	89,6
9.	Goraj	89,6
10.	Księżpol	87,1
11.	Obsza	91,0
12.	Turobin	92,7
13.	Potok Górny	99,7

Źródło: „Województwo lubelskie w 1998 roku”, US, Lublin 1999 rok.

3.4. Wielkość, dynamika i struktura bezrobocia

Rozwój gospodarki rynkowej, prywatyzacja lub likwidacja wielu przedsiębiorstw spowodowały nowe relacje w podaży i popycie na pracę, co wpływa na poziom i dynamikę bezrobocia.

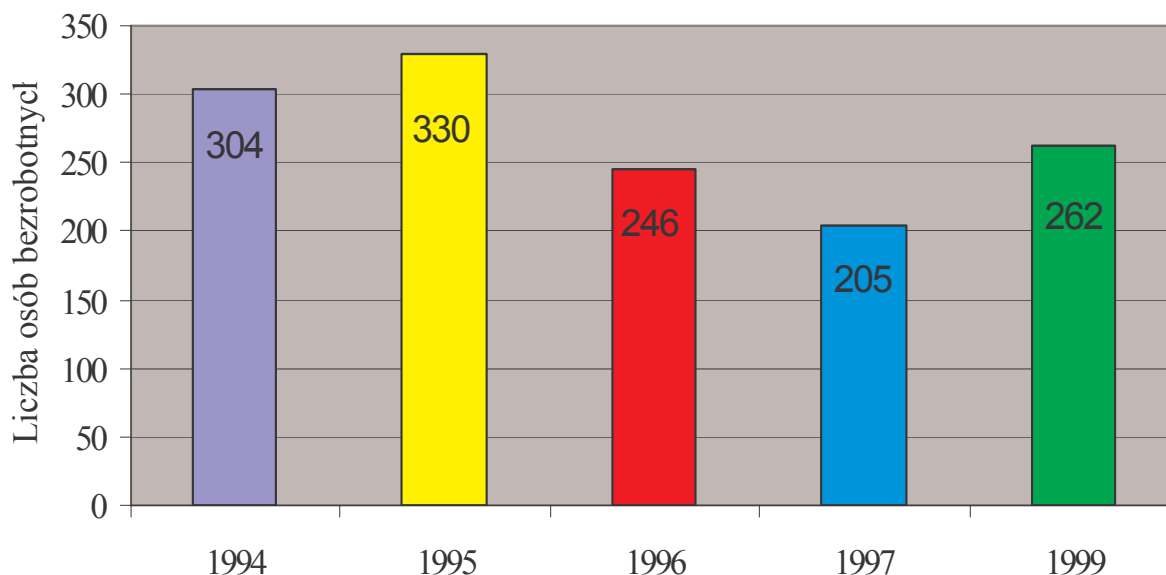
Dostępne materiały wskazują, iż w gminie Aleksandrów spadek liczby miejsc pracy był największy w latach 1994–1995. Pomimo, że liczba osób bezrobotnych się zmniejsza, bezrobocie pozostaje nadal istotnym problemem gospodarczym i społecznym. Wśród zaznaczających się niekorzystnych tendencji można zauważyć, że spada liczba osób pobierających zasiłek. Podstawowe dane ilustrujące skalę bezrobocia przedstawiono w tabeli nr 3.13.

Tabela nr 3.13. Bezrobotni w latach 1994–1997

Lp.	Rok	Ogółem	W tym kobiety	Zwolnieni z przyczyn zakładu pracy	Pobierający zasiłek
1.	1994	304	146	70	—
2.	1995	330	160	67	150
3.	1996	246	135	44	99
4.	1997	205	129	25	34

Zródło: Roczniki Statystyczne 1998 –1995

Wykres 3.2. Bezrobotni w gminie Aleksandrów w latach 1994–1999

Grupa osób pozostających bez pracy jest zróżnicowana. Wśród bezrobotnych dominują kobiety, które stanowiły 63% ogółu pozostających bez pracy (tabela nr 3.14)

Tabela nr 3.14. Udział kobiet w liczbie zarejestrowanych bezrobotnych – stan na 31.12.1997r.

Aleksandrów	Województwo Zamojskie	Miasta	Wsie	Polska*
63%	54%	57%	53%	58%

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Rocznika Statystycznego z 1998r

* Dane z 1998 r.

4. POTENCJAŁ EKONOMICZNO – GOSPODARCZY

4.1. Rolnictwo

4.1.1. Warunki naturalne

Gmina Aleksandrów jest gminą rolniczą zajmującą powierzchnią 5322 ha z czego 44,1% stanowią grunty orne (2342 ha). Wśród użytków rolnych łąki i pastwiska zajmują 18,9%, zaś sady 0,13%. Lasy i grunty leśne stanowią 31,7%, a 5,2%

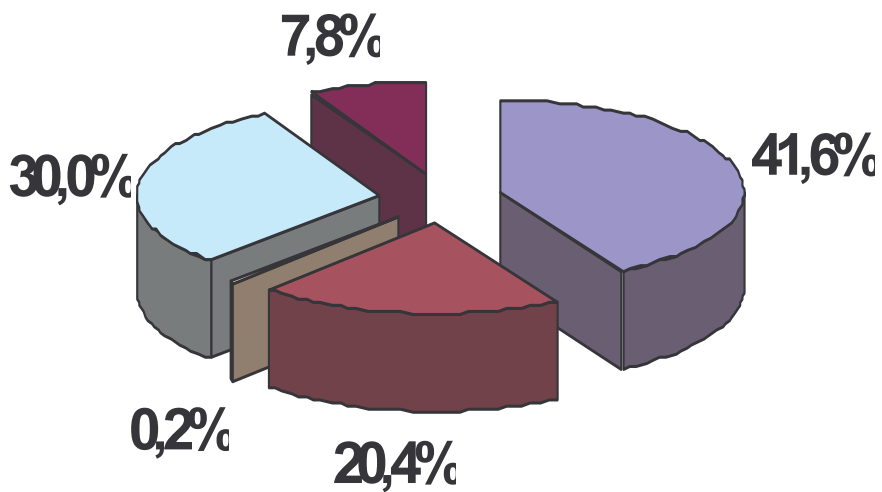
Przypada na pozostałe grunty i nieużytki. Powierzchnię oraz strukturę użytków rolnych ogółem obrazuje tabela nr 4.1.

Tabela nr 4.1. Struktura gruntów rolnych ogółem w gminie Aleksandrów w latach 1993–1998.

L p.	Lata	Powierzchnia ogólna gruntów (ha)	Grunty orne		Łąki i pastwiska		Sady		Razem użytki rolne		Lasy i grunty leśne		Pozostałe grunty i nieużytki	
			ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1.	1993	5316	2342	44,06	1006	18,92	7	0,13	3355	63,11	1683	31,66	278	5,23
2.	1994	5316	2342	44,06	1006	18,92	7	0,13	3355	63,11	1683	31,66	278	5,23
3.	1995	5316	2342	44,06	1006	18,92	7	0,13	3355	63,11	1683	31,66	278	5,23
4.	199*	5418	2205	40,69	856	15,79	7	0,13	3070	56,66	1563	28,84	472	8,71
5.	1997	5316	2211	41,6	1083	20,4	9	0,2	3303	62,1	1593	30,0	420	7,9
6.	1998	5316	2211	41,6	1083	20,4	9	0,2	3303	62,1	1593	30,0	420	7,9

Źródło: Roczniki statystyczne 1999 – 1994. * Powszechny Spis Rolny 1996 r.

Wykres nr 4.1. Procentowy udział gruntów rolnych w powierzchni ogółem w gminie Aleksandrów w 1998 r.

■ Grutyorne

■ Łąki i pastwiska

■ Sady

■ Lasyi grutyleśne

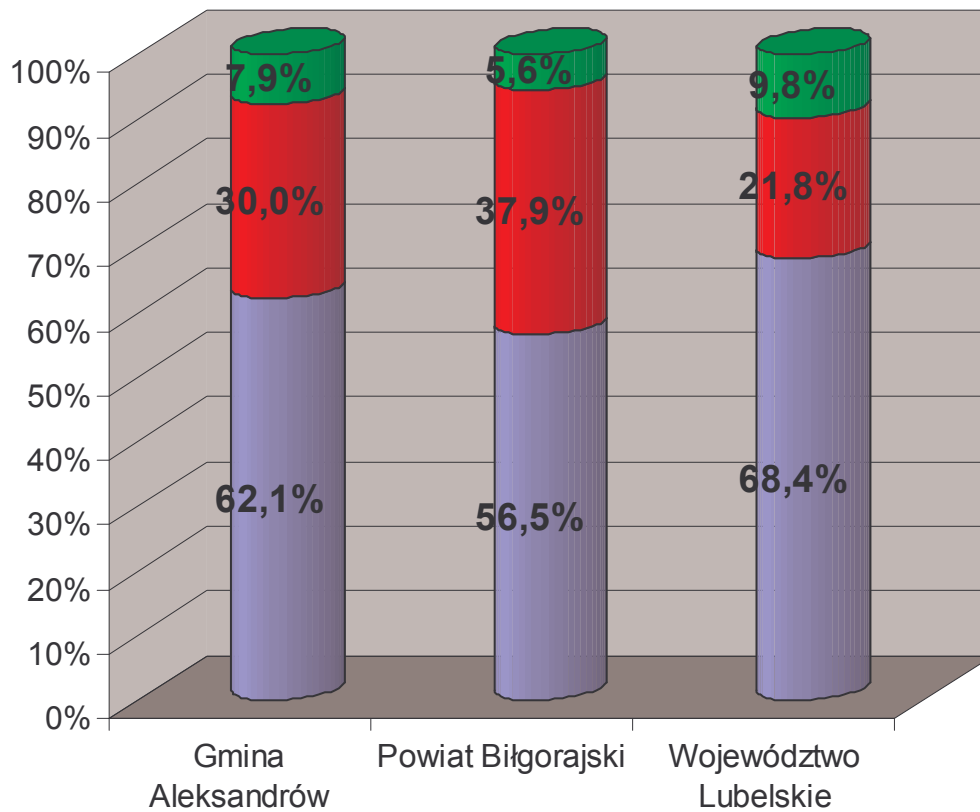
■ Pozostałegrutyi nieużytki

Tabela nr 4.2. Struktura użytkowania gruntów w gminie Aleksandrów na tle powiatu biłgorajskiego, województwa lubelskiego i kraju (w 1998 roku).

Lp.	Wyszczególnienie	Gmina Aleksandrów	Powiat biłgorajski	Województwo lubelskie	Polska
OGÓŁEM					
1.	Powierzchnia ogółem w [ha]	5316	167779	2511448	31268502
2.	Udział powierzchni użytków rolnych w powierzchni ogólnej	62,1%	56,52%	68,40%	59,03%
3.	Udział powierzchni lasów i gruntów leśnych w powierzchni ogólnej	30,0%	37,85%	21,85%	28,40%
4.	Udział pozostałych gruntów i nieużytków w powierzchni ogólnej	7,9%	5,63%	9,75%	12,57%
GOSPODARSTWA INDYWIDUALNE					
5.	Powierzchnia gospodarstw indywidualnych w [ha]	4956	120718	1867343	17707117
6.	Udział powierzchni użytków rolnych w powierzchni gospodarstw indywidualnych	65,2%	71,90%	84,89%	86,37%
7.	Udział powierzchni lasów i gruntów leśnych w powierzchni gospodarstw indywidualnych	30,2%	23,82%	10,24	7,91%
8.	Udział pozostałych gruntów i nieużytków w powierzchni gospodarstw indywidualnych	4,6%	4,28%	4,87%	5,72%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Rocznika Statystycznego – „Województwo lubelskie w 1998 roku”, US, Lublin 1999 rok.

Wykres 4.2. Struktura użytkowania gruntów w gminie Aleksandrów na tle powiatu biłgorajskiego, województwa lubelskiego i kraju (w 1998r).

- Udział powierzchni użytków rolnych w powierzchni ogólnej
- Udział powierzchni lasów i gruntów leśnych w powierzchni ogólnej
- Udział pozostałych gruntów i nieużytków w powierzchni ogólnej

Tabela nr 4.3. Struktura użytków rolnych w gospodarstwach indywidualnych w gminie Aleksandrów w latach 1993–1998

Lp.	Lata	Powierzchnia ogólna gruntów (ha)	Grunty orne		Łąki i pastwiska		Sady		Razem użytki rolne		Lasy i grunty leśne		Pozostałe grunty i nieużytki	
			ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1.	1993	5010	2318	46,2	964	19,2	7	0,1	3289	65,5	1566	31,2	155	3,3
2.	1994	5026	2330	46,3	968	19,2	7	0,1	3305	65,6	1566	31,1	155	3,3
3.	1995	5023	2330	46,4	968	19,3	7	0,1	3305	65,8	1562	31,1	156	3,1
4.	1996*	4692	2179	46,4	841	17,9	7	0,1	3027	64,4	1438	30,2	281	5,4
5.	1997	4942	2180	44,1	1056	21,4	7	0,1	3243	65,6	1470	29,8	229	4,6
6.	1998	4956	2168	43,8	1056	21,3	7	0,1	3231	65,2	1496	30,2	229	4,6

Źródło: Roczniki statystyczne 1999 – 1994. * Powszechny Spis Rolny 1996 r.

W latach 1993–1998 nastąpił spadek o 1,1 % udziału w sektorze niepaństwowym. Powierzchnia gruntów będąca we władaniu tego sektora zmniejszyła się z 5010 ha w roku 1993 do 4956 ha w roku 1998.

W analizowanym okresie powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach indywidualnych zmniejszyła się o 1,8 (z 3289 do 3231ha) zmniejszyła się również powierzchnia gruntów ornych o 6,9 % w gospodarstwach indywidualnych.

4.1.2. Struktura agrarna i liczba gospodarstw.

Liczba gospodarstw rolnych w gminie Aleksandrów według wielkości w roku 1996–1997 została pokazana w tabeli nr 4.4.

Tabela nr 4.4. Liczba gospodarstw rolnych i ich wielkość w gminie Aleksandrów w latach 1996–1997.

Lp.	Rok	Indywidualne gospodarstwa rolne (powyżej 1 ha użytków rolnych)						
		Razem	W tym:					
			1–2 ha	2–5 ha	5–7 ha	7–10 ha	10–15 ha	Powyżej 15 ha
1.	1996	587	39	322	128	87	9	2
2.	1998	661	110	336	128	74	11	2

Źródło: Rocznik Statystyczny 1999 – 19997, Dane za 1996 Powszechny Spis Rolny.

Na terenie gminy Aleksandrów istniało w 1998 r. 661 gospodarstw rolnych, w tym 110 o powierzchni 1–2 ha, 336 o powierzchni 2–5 ha, 128 o powierzchni 5–7 ha, 74 o powierzchni 7–9 ha, 11 o powierzchni 9–15 i 2 o powierzchni powyżej 15 ha.

Średnia powierzchnia gospodarstwa w gminie wynosi 4,9 ha. Największa jest liczba gospodarstw o powierzchni 2–5 ha 50,8% ogółu.

4.1.3. Produkcja roślinna

Ogólna powierzchnia zasiewów w gminie Aleksandrów wynosi 2027 ha. co stanowi 38,1% powierzchni ogólnej gminy. Tabela nr 4.5. przedstawia powierzchnię zasiewów według rodzaju upraw.

Tabela nr 4.5. Powierzchnia zasiewów według rodzaju upraw w roku 1998.

Lp.	Wyszczególnienie	Powierzchnia zasiewów w ha.
1.	Pszenica ozima	412
2.	Pszenica jara	22
3.	Żyto	369
4.	Jęczmień ozimy	17
5.	Jęczmień jary	18
6.	Owies	154
7.	Pszenżyto	300
8.	Mieszanki zbożowe	300
9.	Gryka, proso	26
10.	Strączkowe jadalne	2
11.	Kukurydza	2
12.	Ziemniaki	335
13.	Buraki cukrowe	—
14.	Tytoń	150
15.	Pozostałe	203
	Powierzchnia zasiewów ogółem	2027

Źródło: „Województwo lubelskie w 1998 roku”, US, Lublin 1999 rok.

Strukturę zasiewów w gminie Aleksandrów w porównaniu do powiatu białogórskiego, województwa lubelskiego i kraju przedstawia tabela nr 4.6.

Tabela nr 4.6. Struktura zasiewów w gminie Aleksandrów na tle powiatu białogórskiego, województwa lubelskiego i kraju w 1998 r.

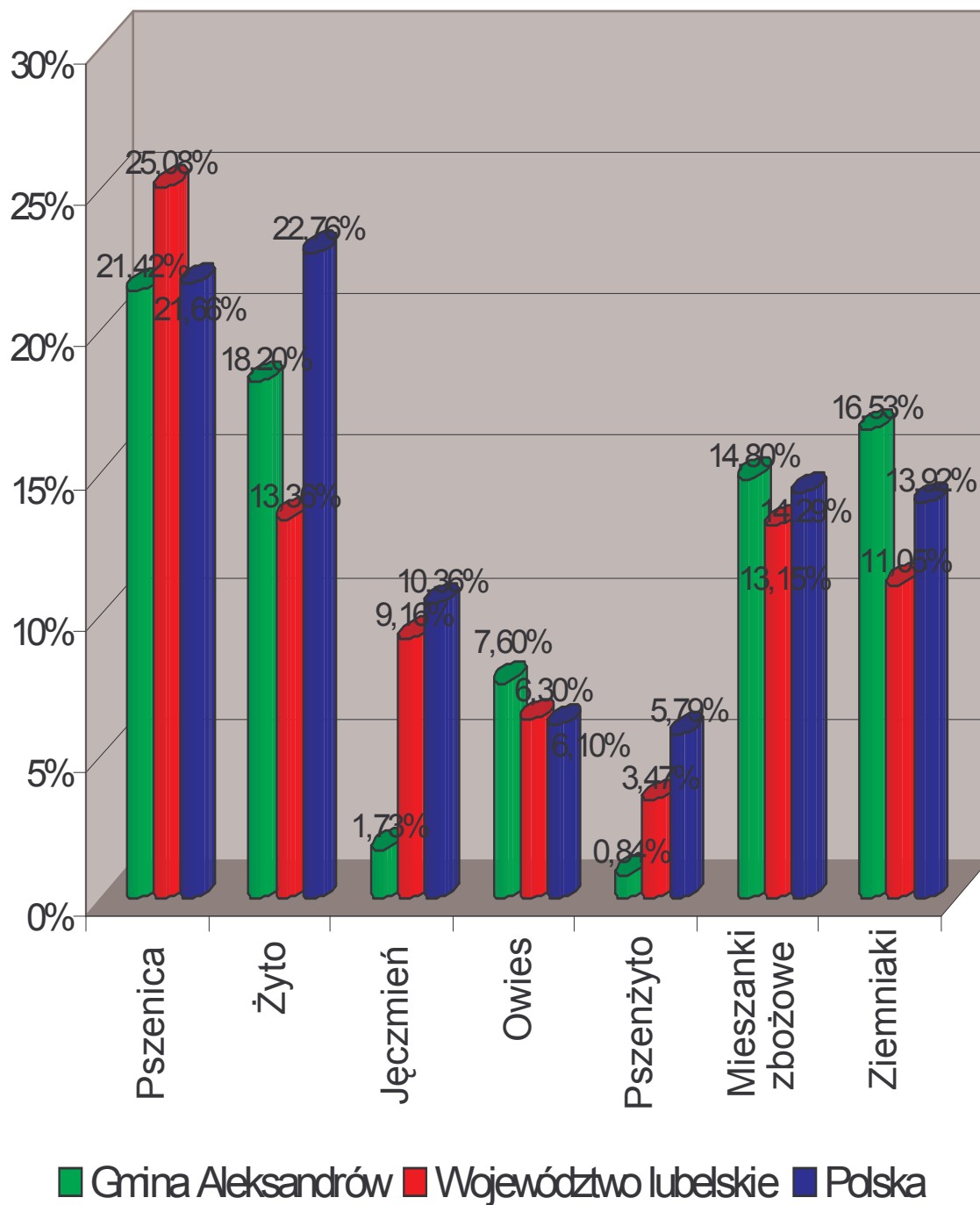
Lp.	Wyszczególnienie	Gmina Aleksandrów	Województwo lubelskie	Polska
1.	Pszenica	21,42%	25,08%	21,66%
2.	Żyto	18,20%	13,36%	22,76%
3.	Jęczmień	1,73%	9,16%	10,36%
4.	Owies	7,60%	6,30%	6,10%
5.	Pszenżyto	0,84%	3,47%	5,79%
6.	Mieszanki zbożowe	14,80%	13,15%	14,29%
7.	Gryka, proso	1,28%	1,24%	
8.	Strączkowe jadalne	0,1%	0,96%	
9.	Kukurydza	0,1%	0,50%	
10.	Ziemniaki	16,53%	11,05%	13,92%
11.	Buraki cukrowe	—	4,93%	
12.	Tytoń	7,4%	0,52%	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Rocznika Statystycznego

„Województwo lubelskie w 1998 roku”, US, Lublin 1999 rok.

W strukturze zasiewów największy odsetek zajmują uprawy zbożowe, to 64,59% ogólnej powierzchni zasiewów. Wśród zbóż największy udział w powierzchni zasiewów posiada pszenica (21,42%), a następnie żyto (18,20%) oraz mieszanki zbożowe (14,80%). Dalsze pozycje w strukturze zasiewów upraw zajmują ziemniaki (16,53%) oraz tytoń (7,4%).

Wykres nr 4.3. Struktura zasiewów wybranych płodów rolnych gminie Aleksandrów na tle powiatu biłgorajskiego, województwa lubelskiego i kraju w 1998 r.

4.1.4. Zbiory i plony podstawowych upraw

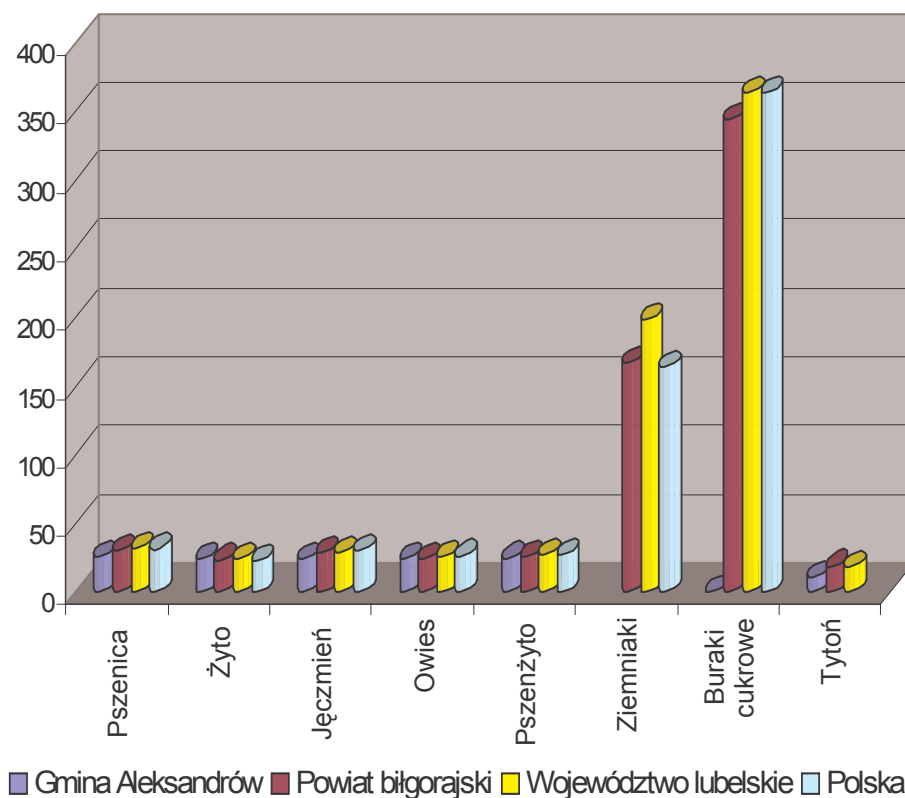
Uzyskiwane w gminie plony w produkcji roślinnej są na ogół niższe od średniej krajowej, województwa i powiatu. Plony podstawowych plonów rolnych przedstawia tabela nr 4.7.

Tabela nr 4.7. Plony podstawowych plodów rolnych uzyskiwanych w gminie Aleksandrów na tle powiatu biłgorajskiego, województwa lubelskiego i kraju w (q/ha)

Lp.	Wyszczególnienie	Gmina Aleksandrów	Powiat biłgorajski	Województwo lubelskie	Polska
1.	Pszenica	26	30,1	31,6	31,1
2.	Żyto	24	23,5	23,9	23,3
3.	Jęczmień	24	28,5	29,0	29,8
4.	Owies	24	23,8	25,5	26,4
5.	Pszenżyto	25	25,5	27,1	27,8
6.	Ziemniaki	—	167	199	164,2
7.	Buraki cukrowe	—	344	364	363,4
8.	Tytoń	11	18,9	18,1	—

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Rocznika Statystycznego „Województwo lubelskie w 1998 roku”, US, Lublin 1999 rok.

Wykres 4.4. Plony podstawowych plodów rolnych uzyskiwanych w gminie Aleksandrów na tle powiatu biłgorajskiego, województwa lubelskiego i kraju w (q/ha)

4.2. Gospodarka pozarolnicza w gminie Aleksandrów

4.2.1. Znaczenie pozarolniczej gospodarki w gminie Aleksandrów

Ludność faktycznie zamieszkała w gospodarstwach domowych z użytkowaniem gospodarstwa rolnego lub działki rolnej, według Powszechnego Spisu Rolnego z 1996 r. wynosiła 2933 osób z czego 2213 to osoby w wieku 15 lat i więcej. Wśród tej populacji 366 osób utrzymywało się z emerytury. Z tej grupy 746 osób utrzymywało się wyłącznie lub głównie z pracy na gospodarstwie rolnym. 234 to osoby będące na utrzymaniu.

Tabela nr 4.8. Ludność w wieku 15 lat i więcej faktycznie zamieszkała w gospodarstwach domowych z użytkowaniem gospodarstwa rolnego według źródeł utrzymania.

Ogółem	Utrzymujący się z jednego źródła		Utrzymujący się z dwóch źródeł	Z liczby ogółem			Utrzymywani	
	Razem	W tym z pracy w swoim gospodarstwie rolnym		Z pracy w swoim gospodarstwie rolnym	Z pracy poza swoim gospodarstwem rolnym			Z niezarobkowych źródeł
					Razem	W tym na własny rachunek		
2213	1108	645	1105	746	321	35	366	234

Źródło: Powszechny Spis Rolny 1996

W gminie Aleksandrów w 1996 r. 29% ludności w wieku 15 lat i więcej utrzymywało się wyłącznie lub głównie z pracy w rolnictwie. Potwierdza to fakt, że już w 1996 r. większość ludności gminy Aleksandrów utrzymywała się ze źródeł pozarolniczych chociaż rolnictwo było znaczącej liczby mieszkańców.

Tabela nr 4.9. Podmioty gospodarki narodowej według sekcji: EKD w Aleksandrowie w latach 1994–1997.

Lp.	Rok				
	Wyszczególnienie	1994	1995	1996	1997
1.	Rolnictwo łowiectwo i leśnictwo	—	2	8	10
2.	Rybołówstwo i rybactwo	—	—	1	1
3.	Górnictwo i kopalnictwo	—	—	—	—
4.	Działalność produkcyjna	17	16	13	16
5.	Zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz i wodę	—	—	—	—
6.	Budownictwo	8	4	4	8
7.	Handel i naprawy	38	19	24	36
8.	Hotele i restauracje	2	3	2	3
9.	Transport składowanie i łączność	2	1	5	5
10.	Pośrednictwo finansowe	3	—	1	1
11.	Obsługa nieruchomości firm	3	2	3	4
12.	Administracja publiczna i obrona narodowa	1	1	1	1
13.	Edukacja	2	2	2	2
14.	Ochrona zdrowia i opieka socjalna	—	—	—	1
15.	Pozostała działalność usługowa	—	—	1	3
16.	Ogółem	61	50	65	91

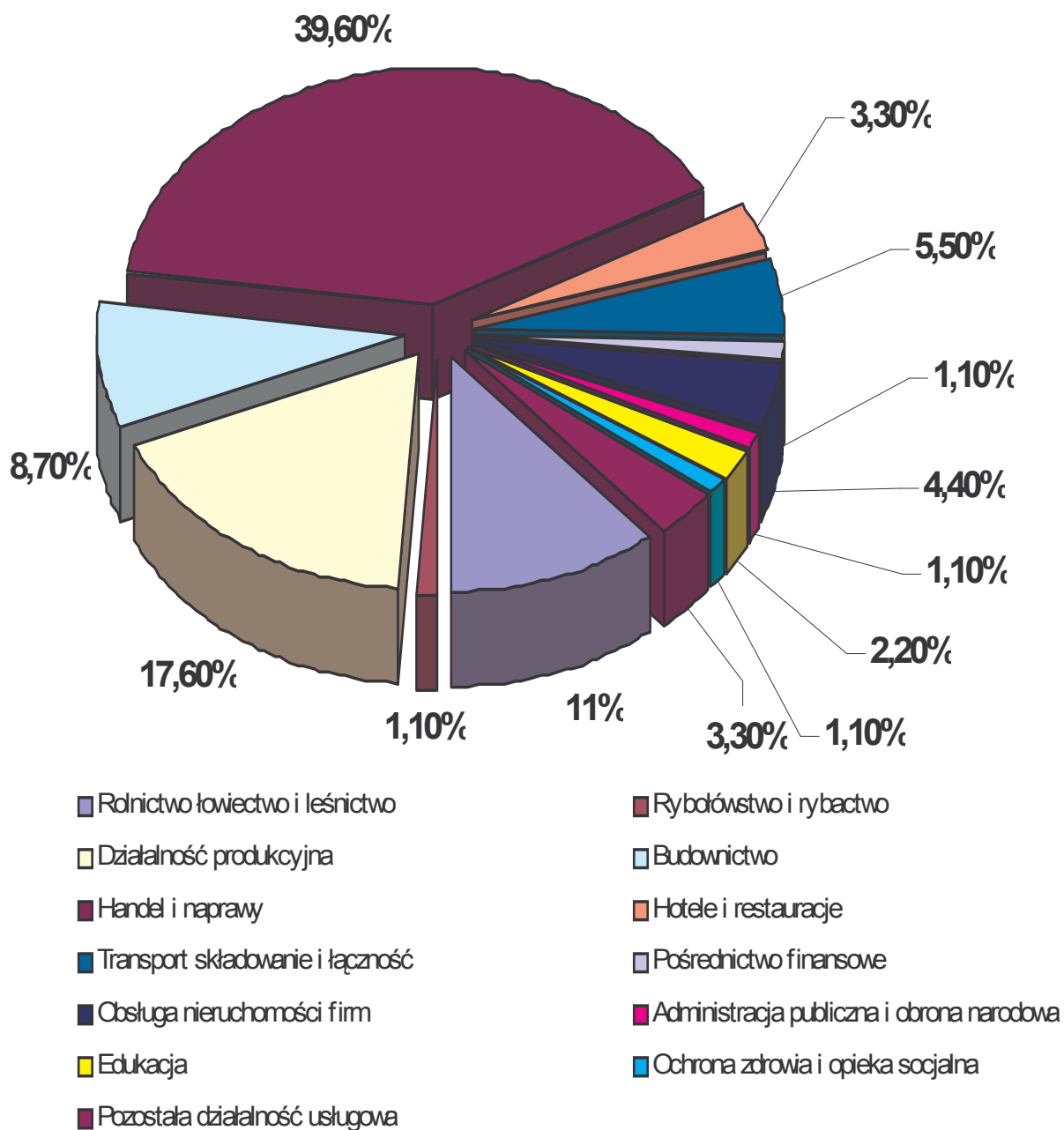
Źródło: Roczniki Statystyczne 1998 – 1995

**Tabela nr 4.10. Struktura podmiotów gospodarki narodowej według sekcji:
EKD w gminie Aleksandrów w 1998 r, na tle powiatu
bilgorajskiego i województwa lubelskiego.**

Lp.	Rok Wyszczególnienie	Dane za rok 1998 [w %]		
		Gmina Aleksandrów	Powiat bilgorajski	Województwo lubelskie
17.	Rolnictwo łowiectwo i leśnictwo	11%	4,79%	5,02%
18.	Rybołówstwo i rybactwo	1,1%	—	0,05%
19.	Górnictwo i kopalnictwo	—	—	0,06%
20.	Działalność produkcyjna	17,6%	11,82%	8,03%
21.	Zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz i wodę	—	—	0,59%
22.	Budownictwo	8,7%	14,37%	5,07%
23.	Handel i naprawy	39,6%	39,93%	15,65%
24.	Hotele i restauracje	3,3%	1,92%	0,54%
25.	Transport składowanie i łączność	5,5%	5,76%	1,55%
26.	Pośrednictwo finansowe	1,1%	0,32%	1,77%
27.	Obsługa nieruchomości firm	4,4%	9,26%	14,72%
28.	Administracja publiczna i obrona narodowa	1,1%	0,64%	8,05%
29.	Edukacja	2,2%	2,87%	12,02%
30.	Ochrona zdrowia i opieka socjalna	1,1%	4,16%	4,43%
31.	Pozostała działalność usługowa	3,3%	4,16%	22,45%
32.	Ogółem	100%	100%	100%

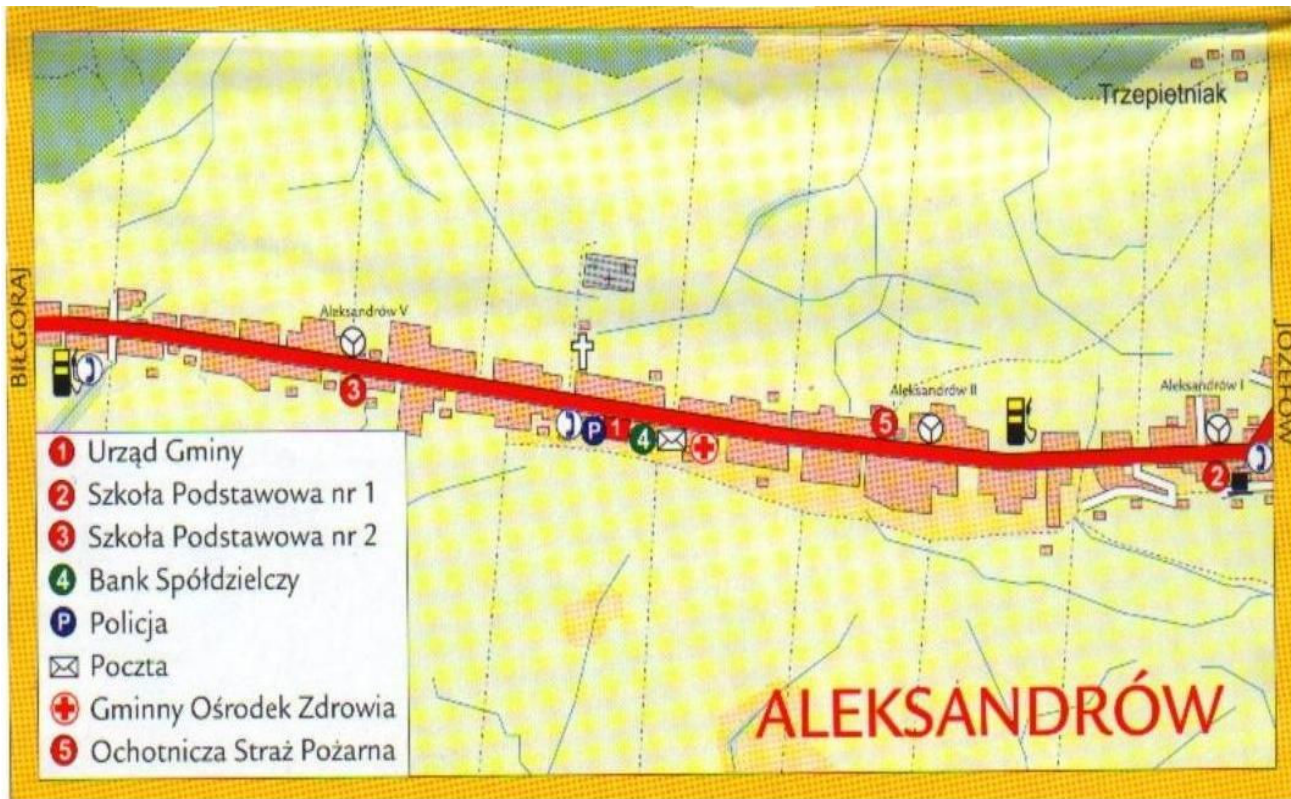
Źródło: Rocznik Statystyczny „Województwo lubelskie w 1998 roku”, US, Lublin 1999 rok.

Wykres nr 4.4. Podmioty gospodarcze w gminie Aleksandrów według sekcji EKD za 1998 r.

5. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Mapa I.5. Szlaki komunikacyjne w gminie Aleksandrów

5.1. Transport

5.1.1. Drogi wojewódzkie

Przez teren gminy Aleksandrów przebiega droga wojewódzka nr 853, relacji Tomaszów Lubelski – Józefów – Biłgoraj, przechodząca ze wschodu na zachód przez centralny obszar gminy.

Tabela nr 5.1. Sieć dróg w gminie Aleksandrów

Nr drogi	Przebieg drogi na terenie gminy	Długość drogi na terenie gminy w [km]
853	Aleksandrów I,II,III,IV	8

Źródło: Dane UG Aleksandrów

5.1.2. Drogi powiatowe

Drogą powiatową jest droga nr 48532 Aleksandrów – Podlas

5.1.3. Drogi gminne

Drogi gminne pełnią funkcję dodatkowych połączeń miejscowości kolonijnych z ośrodkiem gminnym oraz z drogą wojewódzką i powiatową. Powiązane są one głównie z obsługą rolnictwa.

W porównaniu do gmin sąsiadujących gmina Aleksandrów posiada najmniej dróg gminnych oraz dróg o nawierzchni twardej (tabela nr 5.2.)

Tabela nr 5.2. Drogi gminy Aleksandrów w porównaniu do dróg gmin sąsiadujących, a także powiatu biłgorajskiego, województwa lubelskiego i Polski.

Lp.	Gminy	Drogi gminne i lokalne miejskie	
		Ogółem	W tym o nawierzchni twardej
1.	Aleksandrów	15	1
2.	Tereszpol	41	11
3.	Księżpol	34	20
4.	Biłgoraj	46	46
5.	Józefów	41	22
6.	Łukowa	47	40
7.	Powiat Biłgorajski	518	300
8.	Województwo lubelskie	14863	5533
9.	Polska	190135	87094

Źródło: Rocznik Statystyczny „Województwo lubelskie w 1998 roku”, US, Lublin 1999 rok., US Dane o Powiatach Polski.

5.2. Łączność

5.2.1. Sieć telefonii przewodowej

Pod względem ilości abonentów telefonii przewodowej (tabela nr 5.3.), gmina Aleksandrów posiada średnio rozwiniętą sieć wśród gmin powiatu biłgorajskiego.

Nieco inaczej przedstawia się sytuacja z ilością placówek pocztowych i świadczących usługi telekomunikacyjne, gdzie w gminie na jedną placówkę przypada więcej osób niż w większości gmin wiejskich.

Tabela nr 5.3. Abonenci telefonii przewodowej w 1998 r.

Lp.	Gminy	Abonenci ogółem	Na 1000 mieszkańców
1.	Aleksandrów	374	117
2.	Biłgoraj	1126	93
3.	Biszczka	499	121
4.	Frampol	577	84
5.	Józefów	653	88
6.	Tarnogród	791	107
7.	Tereszpol	477	114
8.	Łukowa	702	156
9.	Goraj	385	82
10.	Księżpol	719	105
11.	Obsza	737	171
12.	Turobin	1375	186
13.	Potok Górny	629	107
14.	Średnia dla gmin wiejskich	125773	116
15.	Powiat Biłgorajski	—	153,4
16.	Województwo lubelskie	—	192,5
17.	Polska	—	219,4

Źródło: Rocznik Statystyczny „Województwo lubelskie w 1998 roku”, US, Lublin 1999 rok., US Dane o Powiatach Polski.

Tabela nr 5.4. Placówki pocztowe i usługi telekomunikacyjne w porównaniu do gmin powiatu biłgorajskiego w 1998 r.

Lp.	Gminy	Placówki pocztowe	Ludność na 1 placówkę
1.	Aleksandrów	1	3207
2.	Biłgoraj	3	4053
3.	Biszczka	1	4107
4.	Frampol	2	3430
5.	Józefów	3	2472
6.	Tarnogród	3	2469
7.	Tereszpol	1	4194
8.	Łukowa	1	4510
9.	Goraj	2	2343
10.	Księżpol	4	1709
11.	Obsza	1	4310
12.	Turobin	5	1479
13.	Potok Górny	4	1476
14.	Gminy wiejskie	429	2526

Źródło: „Województwo lubelskie w 1998 roku”, US, Lublin 1999 rok.

Tabela nr 5.5 Usługi telekomunikacyjne i pocztowe w gminie Aleksandrów na tle województwa i kraju w roku 1998.

Lp.	Jednostka porównawcza		Placówki pocztowe i placówki usług telekomunikacyjnych		Abonenci telefoniczni telefonii przewodowej	
			Ogółem	Ludność na jedną placówkę	Ogółem	Na 1000 ludności
1.	Gmina Aleksandrów		1	3207	374	114
2.	Woj. Lubelski	Ogółem	670	3343	431049	192
		Wieś	429	2526	125773	116
3.	Polska	Ogółem	8387	4609	8808000	228
		Wieś	5034		1675000	

Źródło: „Województwo lubelskie w 1998 roku”, US, Lublin 1999 rok.

Z danych za 1998 r. wynika, że liczba abonentów telefonii przewodowej i liczba ludności przypadająca na jedną placówkę pocztową w gminie Aleksandrów nie wiele odbiega od jednostek porównawczych województwa lubelskiego.

5.3. Gospodarka komunalna w gminie

5.3.1. Wodociągi

Sieć wodociągowo– rozdzielcza znajdująca się na terenie gminy Aleksandrów, według danych z UG Aleksandrów za 2000 r. wynosi 18,6 km (bez połączeń prowadzących do budynków i innych obiektów). Ilość budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania przyłączonych do sieci wodociągowej wynosi 644 (Ilość mieszkań w tych budynkach wynosi 646) Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych według danych z 1998 r. na 1 mieszkańca 71,8 dam³, średnia zużycia wody na jednego mieszkańca w powiecie biłgorajskim wynosi 24,5 m³. Porównanie do innych gmin powiatu biłgorajskiego zamieszczono w tabeli 5.5.

Tabela nr 5.5. Zużycie wody w gminie Aleksandrów w porównaniu do innych gmin powiatu biłgorajskiego

Lp.	Gminy	Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych	
		W dm ³	Na 1 mieszkańca m ³
1.	Aleksandrów	71,8	22,7
2.	Biłgoraj	134,8	11,1
3.	Biszcza	94,5	22,5
4.	Frampol	258,7	37,5
5.	Goraj	160,3	33,9
6.	Józefów	100,9	19,8
7.	Księżpol	70,4	10,4
8.	Łukowa	191,4	42,6
9.	Obsza	114,0	26,0
10.	Potok Górny	150,8	25,2
11.	Tarnogród	52,0	13,7
12.	Tereszpol	120,0	28,6
13.	Województwo lubelskie (wieś)	—	17,6
14.	Polska (wieś)	—	47,2

Źródło: „Województwo lubelskie w 1998 roku”, US, Lublin 1999 rok.

5.3.2. Gazociągi

W gminie Aleksandrów brak jest sieci gazociągowej. W obecnej chwili opracowywany jest program gazyfikacji gminy Łukowa i gminy Aleksandrów. Gospodarstwa domowe korzystające z gazu płynnego w butlach (wg danych z Powszechnego Spisu Rolnego z 1996 r. – ok. 443 gospodarstw domowych).

5.3.3. Elektryfikacja

W chwili obecnej wszystkie miejscowości na terenie gminy są zelektryfikowane. Potrzeby mieszkańców gminy również w zakresie zaopatrzenia w prąd trójfazowy są w pełni zaspokojone. Przez teren gminy przebiega sieć linii średniego napięcia – linie 15 kv zasilają energią elektryczną obszar gminy.

5.3.4. Kanalizacja

Na terenie gminy Aleksandrów długość czynnej sieci kanalizacji sanitarnej (na początku 2000 r.) wynosi 11,3 km. Ilość budynków mieszkalnych przyłączonych do sieci kanalizacyjnej wynosi 198. Z kanalizacji korzysta około 15% ogółu gospodarstw. W pozostałych gospodarstwach najczęściej stosowanymi urządzeniami do usuwania ścieków bytowo – gospodarczych, są bezodpływowe osadniki okresowo opróżniane oraz osadniki wykonane jako doły chłonne. Często są również przypadki odprowadzania ścieków bytowo – gospodarczych bezpośrednio do kanalizacji deszczowej i rowów. Ścieki pochodzenia zwierzęcego wywożone są najczęściej na pola uprawne.

Tabela nr 5.6. Porównanie wybranych elementów gospodarki komunalnej gminy Aleksandrów na tle powiatu biłgorajskiego, województwa lubelskiego i Polski za 1998 r.

Lp.	Wyszczególnienie	Długość sieci w km	
		Wodociągowej rozdzielczej	Kanalizacyjnej
1.	Gmina Aleksandrów	18,2	6,2
2.	Powiat biłgorajski	965,6	138,2
3.	Województwo lubelskie	13609,4	2080,7
4.	Polska	194711,3	42961,5

Źródło: „Województwo lubelskie w 1998 roku”, US, Lublin 1999 rok.

6. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

6.1. Szkolnictwo i edukacja

W systemie funkcjonowania edukacji następują fundamentalne zmiany wynikające z wprowadzenia reformy oświatowej. Wychowanie przedszkolne oraz kształcenie na poziomie szkolnictwa podstawowego i gimnazjów należy do zadań własnych samorządów gminnych. Możliwość z korzystania placówek wychowania przedszkolnego, dostępność szkolnictwa podstawowego, gimnazjów ma podstawowe znaczenie dla polityki podstawowej gminy. Na terenie gminy Aleksandrów funkcjonują następujące placówki oświatowe.

- 1 gimnazjum
- 2 szkoły podstawowe
- 2 oddziały przedszkolne

W oświacie na terenie gminy zatrudnionych jest ogółem 32 nauczycieli.

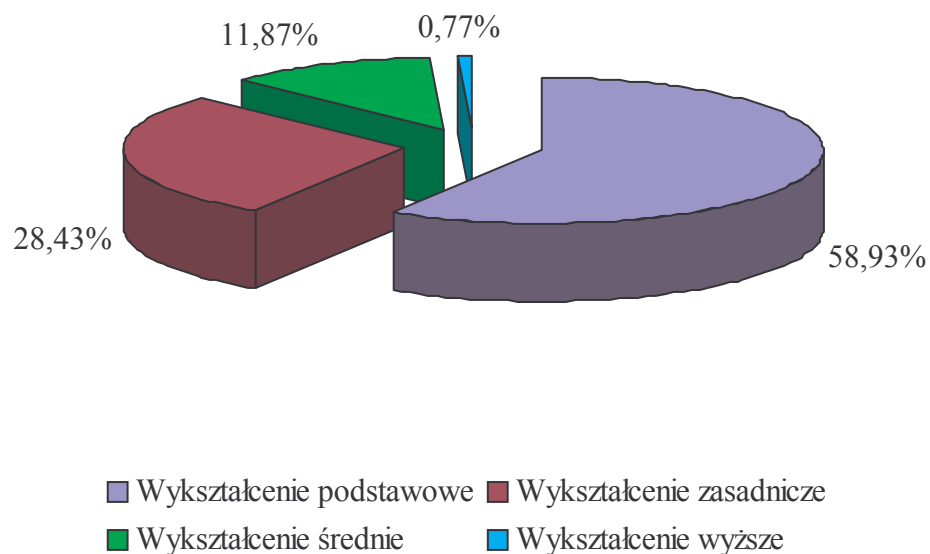
Aleksandrów jako gmina typowo wiejska charakteryzuje się relatywnie niskim wskaźnikiem poziomu wykształcenia mieszkańców. Ponad połowa (58,93%) posiada wykształcenie podstawowe podczas, gdy w kraju wynosi on (na wsi 51,4%). Pozostała część gminy posiada wykształcenie ponad podstawowe, głównie zasadnicze. Absolwenci szkół wyższych stanowią niski procent ogółu mieszkańców, zaledwie 0,77% (w kraju na wsi 2,2%). Strukturę wykształcenia mieszkańców gminy przedstawia tabela nr 6.1.

Tabela nr 6.1. Poziom wykształcenia mieszkańców gminy Aleksandrów na tle wykształcenia mieszkańców Polski.

Lp.	Wyszczególnienie	Gmina Aleksandrów	Polska	
			Miasto	Wieś
1.	Wykształcenie podstawowe	58,93%	29,6%	51,4%
2.	Wykształcenie zasadnicze	28,43%	25,8%	29,1%
3.	Wykształcenie średnie	11,87%	34,9%	17,2%
4.	Wykształcenie wyższe	0,77%	9,7%	2,2%
5.	Ogółem	100%	100%	100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze Spisu Rolnego 1996 r.

Wykres 6.1. Poziom wykształcenia mieszkańców gminy Aleksandrów

6.1.1. Gimnazja

Od 1 września 1999 roku na terenie gminy utworzono 1 gimnazjum:

- Gimnazjum w Aleksandrowie III

Łącznie gimnazjum kształci 49 uczniów. Gimnazjum mieści się przy w budynku wygaszanej Szkoły Podstawowej nr 2.

6.1.2. Szkolnictwo podstawowe

Na terenie gminy funkcjonują 2 szkoły podstawowe do których uczęszcza 371 uczni. Są to :

- Szkoła podstawowa w Aleksandrowie I, do której uczęszcza 201 uczni.
- Szkoła podstawowa w Aleksandrowie III, do której uczęszcza 170 uczni.

Podstawowe dane dotyczące szkolnictwa podstawowego w gminie Aleksandrów w latach 1995–1998 przedstawia tabela nr 6.2.

Tabela nr 6.2. Podstawowe dane dotyczące szkolnictwa podstawowego w gminie Aleksandrów.

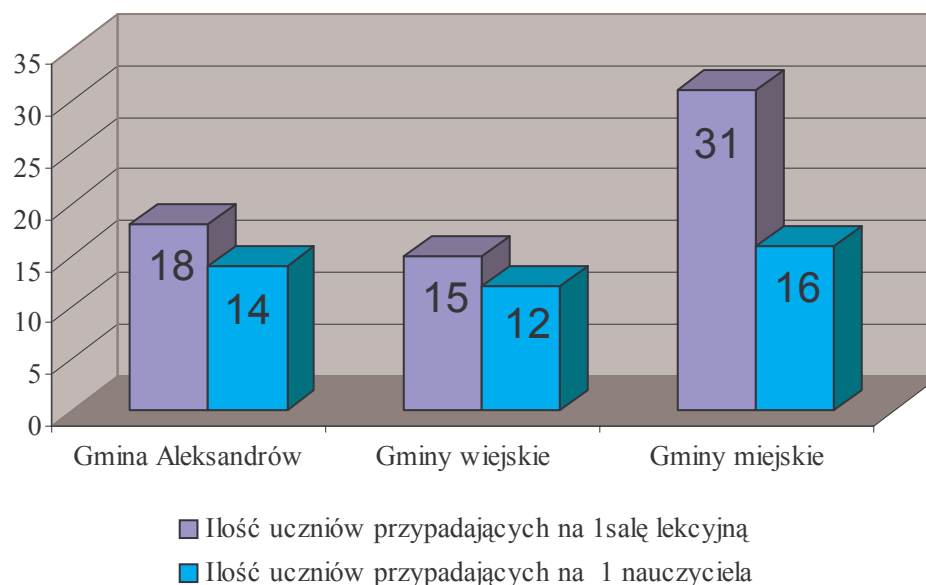
Lp.	Rok szkolny	1995–1996	1996–1997	1997–1998	1998–1999
1.	Ilość szkół na terenie gminy	2	2	2	2
2.	Ilość pomieszczeń do nauczania	18	21	30	30
3.	Liczba zatrudnionych nauczycieli	28	28	30	30
4.	Ilość uczniów w szkołach	409	423	412	420
5.	Ilość absolwentów szkół	44	48	68	Brak danych

Źródło: Roczniki statystyczne 1999 – 1996, Dane Kuratorium Oświaty w Zamościu

Tabela nr 6.3. Wskaźniki ilości uczniów przypadających na 1 nauczyciela i na jedną salę lekcyjną

Lp.	Wyszczególnienie	Ilość uczniów przypadających na 1salę lekcyjną	Ilość uczniów przypadających na 1 nauczyciela
1.	Gmina Aleksandrów	18	14
2.	Gminy wiejskie	15	12
3.	Gminy miejskie	31	16

Źródło: „Województwo lubelskie w 1998 roku”, US, Lublin 1999 rok.

Wykres 6.2. Wskaźniki ilości uczniów przypadających na 1 nauczyciela i na jedną salę lekcyjną

6.1.3. Wychowanie przedszkolne.

Wychowanie przedszkolne realizowane jest w oddziałach przedszkolnych przy szkołach podstawowych. Na terenie gminy funkcjonują 2 przedszkola.

Na ogólną liczbę dzieci w gminie (214 dzieci) w wieku od 3 do 6 lat w roku 1997/1998 wychowaniem przedszkolnym objętych jest 59 dzieci, tj. 27,6% ich ogółu.

Dostępność do wychowania przedszkolnego w latach 1995–1998 w relacji do zgłoszonych wniosków o przyjęcie przedstawia tabela nr 6.4.

Tabela nr 6.4. Dostępność edukacji przedszkolnej w relacji do ilości dostępnych miejsc w latach 1995–1998.

Lp.	Rok	Ilość podań wpływających	Ilość dostępnych miejsc
1.	1995	62	62
2.	1996	53	53
3.	1997	59	59
4.	1998	48	48

Źródło: Roczniki Statystyczne 1999 – 1996

Wskaźnik ilości dzieci przypadających na 1 nauczyciela na tle gminy miejskich i wiejskich obrazuje tabela nr 6.5.

Tabela nr 6.5. Ilość dzieci przypadających na 1 nauczyciela na tle gmin miejskich i wiejskich.

Lp.	Dane porównawcze	Ilość dzieci przypadających na 1 nauczyciela przedszkolnego
1.	Gmina Aleksandrów	20
2.	Gminy wiejskie	14
3.	Gminy miejskie	13

Źródło: Rocznik Statystyczny z 1998r. US w Zamościu

Liczba kadry pedagogicznej zatrudnionej do realizacji procesu wychowawczego jest zbyt mała w porównaniu do gmin wiejskich i miejskich.

6.1.4. Wydatki na oświatę i wychowanie.

W budżecie gminy Aleksandrów wydatki na oświatę i wychowanie od roku 1995 stanowią jedną z najważniejszych pozycji. Udział wydatków finansowych przeznaczonych na oświatę w latach 1994–1999 przedstawia tabela nr 6.6.

Tabela nr 6.6. Udział wydatków gminy na oświatę w gminie Aleksandrów w latach 1994–1999 w budżecie ogółem.

Lp.	Rok	Budżet ogółem	Wydatki na oświatę	Udział oświaty w wydatkach ogółem (%)
1.	1994	861.785,20	45.956,30	5,33%
2.	1995	1.233.208	288.466	23,4%
3.	1996	2.023.960	745.264	41,9%
4.	1997	2.417.168	1.013.785	41,9%
5.	1998	3.007.642	1.145.700	38,1%
6.	1999	3.531.661	1.180.725	33,4%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UG Aleksandrów.

Tabela nr 6.7. Porównanie niektórych elementów i Szkolnictwa na terenie gminy Aleksandrów wobec powiatu biłgorajskiego, województwa lubelskiego i Polski w 1998 r.

Lp.	Wyszczególnienie	Wychowanie przedszkolne			Szkoły podstawowe		
		Liczba placówek	Liczba dzieci	Liczba nauczycieli	Liczba placówek	Liczba dzieci	Liczba nauczycieli
1.	Gmina Aleksandrów	2	214		2	371	30
2.	Powiat biłgorajski	115	2879	188	106	15570	1187
3.	Województwo lubelskie	1561	52684	3672	1464	283621	20730
4.	Polska	20348	957054	67250	18295	4664411	304205

Źródło: Dane Rocznik Statystyczny 1999 r, UG w Aleksandrowie

6.2. Zdrowie i opieka społeczna

6.2.1. Ochrona zdrowia

Jednostką realizującą zadania z zakresu ochrony zdrowia jest Gminny Ośrodek Zdrowia mieszczący się w Aleksandrowie. W ośrodku zatrudnionych jest 2 lekarzy, 1 stomatolog oraz 5 pielęgniarek.

W gminie Aleksandrów barak jest szpitala, dlatego też w razie konieczności mieszkańcy zmuszeni są do korzystania ze szpitala znajdującego się w najbliższym mieście, czyli Biłgoraju. Na terenie gminy znajduje się 1 prywatny punkt farmaceutyczny.

Statystyki obciążenia pracujących lekarzy przez całą populację gminy przedstawia tabela nr 6.7.

Tabela nr 6.7. Służba zdrowia w gminie Aleksandrów.

Lp.	Personel służby zdrowia	Liczba personelu	Liczba ludności przypadająca na jednego pracownika.
1.	Lekarze medycyny	2	1600
2.	Lekarze stomatolodzy	1	3200
3.	Farmaceuci	1	3200
4.	Pielęgniarki	5	640

Źródło: „Województwo lubelskie w 1998 roku”, US, Lublin 1999 rok.

Po wprowadzeniu reformy ubezpieczeń zdrowotnych 1 stycznia 1999 r. usługi związane z ochroną zdrowia finansowane przez Regionalne Kasy Chorych na podstawie umów pomiędzy Kasami Chorych, a świadczeniodawcami.

W 1999 r. budżet gminy Aleksandrów przeznaczony na ochronę zdrowia wynosił 30000 zł co stanowi 0,85% ogółu budżetu. Natomiast w przeliczeniu na głowę mieszkańca wynosił 9,4 zł.

6.2.2. *Opieka społeczna*

W zakresie pomocy społecznej gmina realizuje następujące zadania:

- Przyznawanie i wypłacanie zasiłków
- Przyznawanie pomocy rzeczowej
- Udzielanie pomocy kombatantom

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej udziela pomocy w różnej formie dla 110 rodzin. W roku 1999 na zadania zlecone w gminie została przeznaczona kwota 195.000 zł, na sfinansowanie między innymi: zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych oraz utrzymanie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Z kolei na rok 2000 w budżecie GOPS w Aleksandrowie na zadania zlecone została przeznaczona kwota 208.000 zł. Gmina Aleksandrów przeznaczyła 83,6 zł na głowę mieszkańca.

Za zorganizowanie i funkcjonowanie systemu pomocy społecznej w Aleksandrowie odpowiedzialny jest samorząd powiatowy. Aktualnie wzrasta liczba rodzin i osób, którym ta pomoc jest konieczna. Rozeznanie tych potrzeb to rola samorządów lokalnych. Chodzi tu w szczególności o dostarczenie pomocy osobom i rodzinom z powodu ubóstwa, sieroctwa, bezdomności i bezrobocia.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej udziela pomocy w różnej formie dla około 110 rodzin co stanowi w sumie pomoc dla około 517 osób.

W bieżącym roku objęto pomocą społeczną następującą liczbę rodzin. Liczbę rodzin objętych pomocą społeczną w powiecie biłgorajskim przedstawia tabela nr 6.8:

Tabela nr 6.8: Liczba rodzin objętych pomocą społeczną w Aleksandrowie w porównaniu do gmin powiatu biłgorajskiego w 1999 r.

Lp.	Gminy powiatu biłgorajskiego	Stan na 30.VI.1999r.	Przewidywany stan na 31.XII.1999r.
1.	Miasto Biłgoraj	687	950
2.	Gmina Biłgoraj	510	640
3.	Miasto i Gmina Frampol	268	350
4.	Miasto i Gmina Józefów	216	250
5.	Miasto i Gmina Tarnogród	498	538
6.	Gmina Teresopol	124	140
7.	Gmina Aleksandrów	110	140
8.	Gmina Biszczka	171	205
9.	Gmina Łukowa	82	95
10.	Gmina Goraj	144	200
11.	Gmina Księżpol	120	150
12.	Gmina Obsza	231	250
13.	Gmina Turobin	373	450
14.	Gmina Potok Górny	158	190
	RAZEM	3.689	4.548

Źródło: Dane ze Starostwa Powiatowego w Biłgoraju

Liczba rodzin objętych pomocą społeczną w gminie Aleksandrów wynosi 3% ogółu gmin powiatu biłgorajskiego i jest niższa od innych gmin powiatu, za wyjątkiem gminy Łukowa.

6.3. Kultura wypoczynek i rekreacja

6.3.1. Biblioteki

Gmina Aleksandrów posiada 1 bibliotekę publiczną przy Gminnym Ośrodku Kultury.

Tabela nr 6.9. Podstawowe dane dotyczące bibliotek na terenie gminy Aleksandrów w porównaniu do powiatu biłgorajskiego, województwa i Polski w 1998 r.

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba placówek	Ilość wypożyczanych księgozbiorów na 1 czytelnika w ciągu roku	Księgozbiór bibliotek publicznych w woluminach na 1000 ludności	Liczba ludzi przypadających na 1 placówkę biblioteczną
1.	Gmina Aleksandrów	1	23,5	2678	3200
2.	Powiat biłgorajski	52	19,3	4168	2797
3.	Województwo lubelskie	665	21,5	3455	3368
4.	Polska	9167	20,8	—	—

Źródło: „Województwo lubelskie w 1998 roku”, US, Lublin 1999 rok.

Liczba ludności przypadająca na 1 placówkę biblioteczną jest większa od powiatu biłgorajskiego, a mniejsza od województwa.

W porównaniu do powiatu i województwa oraz kraju, w gminie Aleksandrów ilość wypożyczanych książek na 1 czytelnika w woluminach w ciągu roku jest największa.

6.3.2. Kultura, wypoczynek i rekreacja.

W gminie działa klub sportowy „Aleksandria”, do klubu należy kadra seniorów i juniorów. Klub zajmuje się rozwojem kultury fizycznej wśród dzieci i młodzieży. Przy Gminnym Ośrodku Kultury działa koło szachowe, oraz zespół ludowy „Aleksandrowiaczy”, oraz orkiestra dęta, od kilku lat organizowany jest wojewódzki Konkurs Piosenki Partyzanckiej.

6.3.3 Zabytki

- Sigła: cmentarz wojskowy żołnierzy września 1939 r. Pomnik poświęcony poległym w walkach z hitleryzmem w latach 1939-1944.
- Aleksandrów: cmentarz rzymsko- katolicki z grobami ok. 300 ofiar hitleryzmu.
- Kapliczka drewniana, domkowa z 1899 r.
- Młyn drewniany, wodny z końca XIX wieku

6.3.4. Turystyka

W gminie można znaleźć kwatery prywatne i rozkoszować się pięknem przyrody. Dobra komunikacja umożliwia poznawanie okolicznych pięknych miejscowości jak: Górecko Kościelne, Józefów, Zwierzyniec, Majdan Sopocki.

Śródleśne położenie Aleksandrowa na roztoczańskich pieszych szlakach, stwarza warunki do rozwoju agroturystyki, a także budowy obiektów wypoczynku sezonowego i świątecznego.

7. ZASOBY I OCHRONA ŚRODOWISKA NATURALNEGO

7.1. Ogólna Charakterystyka

Wszelkie działania związane z intensyfikacją produkcji rolnej i ewentualnym rozwojem przetwórstwa muszą uwzględniać potrzeby ochrony środowiska przyrodniczego. Elementy przyrodnicze wskazane do ochrony na terenie gminy to: lasy, gleby, rzeki i powietrze atmosferyczne.

Ochronie przed zmianą sposobu użytkowania podlegają gleby klasy III i IV, zgodnie z ustawą o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

Ochrona istniejących lasów przed zmianą sposobu użytkowania na nieleśne, zapobieganiu degradacji i dewastacji gruntów leśnych i drzewostanów podlega ochronie na mocy ustawy z dnia 28.09.1991 r.

Podjęmowane są działania związane z dolesianiem enklaw leśnych, terenów podlegających do istniejących kompleksów leśnych według zgłoszeń właścicieli gruntów VI kl. bonitacyjnej.

Z uwagi na wykorzystanie przez ludność miejscową wód z płytkich studni kopanych należy dążyć do poprawy czystości wód poprzez możliwie najpełniejsze zabezpieczenie terenów przed migracją zanieczyszczeń z obiektów uciążliwych oraz poprzez poprawę stanu czystości wód w rzekach (prawidłowe stosowanie środków chemicznych w rolnictwie, oraz zorganizowanie utylizacji odpadów).

Wskazane jest zagospodarowanie stref ochronnych zielenią izolacyjną. Strefę ochrony sanitarnej należy również wprowadzić wokół czynnego cmentarza w parafialnego w Aleksandrowie.

W strefie tej obowiązuje zakaz lokalizacji ujęć wody pitnej i składów żywności. Stosowane do wytycznych Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków chronić należy drzewostany wchodzące w skład obiektów kultury tj. cmentarz parafialny w Aleksandrowie i cmentarz wojenny w Sigle

7.2. Charakterystyka warunków glebowych

Na tereni gminy Aleksandrów dominują gleby wytworzone z utworów pyłowych, wodnego pochodzenia, sklasyfikowane głównie w III i IV bonitacyjnej. Są to kompleksy gleb żytńio– ziemniaczanych z niewielkim udziałem okresowo zbyt wilgotnych gleb zbożowo– pastewnych słabych.

Gleby te są mniej urodzajne, a wysokość plonów w dużym stopniu jest uzależniona od warunków pogody oraz zabiegów agrotechnicznych. Stwarzają one średnio korzystne warunki do produkcji rolnej, niemniej podlegają ochronie przed zmianą zagospodarowania na pozarolnicze.

Gleby nie podlegające ochronie (kl. V i VI), a zatem stanowiące możliwość dla rozwoju pozarolniczych form gospodarowania zajmują niewielki procent powierzchni gruntów ornych. Gleby te są wytworzone z ubogich piasków stwarzających mało korzystne warunki do produkcji rolnej, możliwości podniesienia ich żyzności praktycznie są niewielkie. Obszary w dolinie rzeki są predysponowane do gospodarki pastwiskowej przy uwzględnieniu ich szczególnej roli ekologicznej. Należy zatem chronić te obszary przed przerwaniem ich ciągłości (zabudowa itp.), przed naruszeniem równowagi przyrodniczej zwłaszcza w zakresie stosunków wodnych oraz przed chemizacją środowiska.

7.3. Charakterystyka szaty roślinnej

Lasy zajmują dość znaczny procent powiatu i gminy Aleksandrów, największy ich procent występuje w krainie Roztocza i Kotliny Sandomierskiej.

Obszar Kotliny Sandomierskiej zdominowany jest przez siedliska borowe. Na jego terenie zaznacza się większy udział gleb uboższych wytworzonych z piasków gliniastych na glinie bądź z piasków całkowitych. Obecność słabszych gleb znajduje odbicie w występowaniu mniej żyznych siedlisk a mianowicie borów mieszanych świeżych i borów świeżych, a także na terenach wilgotniejszych borów mieszanych wilgotnych i borów bagiennych.

Na terenie gminy Aleksandrów dość dużą powierzchnię zajmują siedliska borów wilgotnych i borów mieszanych wilgotnych. Dominującym gatunkiem na tych siedliskach jest sosna, brzoza, lokalnie olcha i jodła. Klimat wnętrza lasu jest mało sprzyjający dla pobytu ludzi, dostępność jest ograniczona ze względu na

okresową zbyt dużą wilgotność podłoża. W zależności od żyzności podłoża są to olchy lub bory bagienne. Zależnie od siedliska gatunkami dominującymi w drzewostanach jest olcha, bądź brzoza i sosna. Lasy te są trudno dostępne i mało atrakcyjne klimatycznie. Topoklimat lasów o podłożu wilgotnym posiada niekorzystne warunki do lokalizacji wszelkich form wypoczynku z uwagi na wysoką wilgotność powietrza oraz występowania częstych mgieł i oparów.

7.4. Wody podziemne

Obszar gminy znajduje się w obrębie jednostki hydrologicznej rejonu Przedkarpackiego, podregionu Sandomiersko– Biłgorajskiego, jest to obszar związany z występowaniem użytkowych poziomów wód podziemnych w utworach czwartorzędu i trzeciorzędu. Główny poziom użytkowy występuje w osadach czwartorzędu do ok. 40 m (na granicy z regionem Lubelsko– Radomskim) do 15 m.

8. GOSPODARKA MIESZKANIOWA

8.1. Zasoby mieszkaniowe ogółem

Ze względu na wiejski charakter gminy – większość budynków mieszkalnych. To obiekty wolnostojące, jednorodzinne. Zamieszczone tabele przedstawiają aktualny stan zasobów mieszkaniowych w gminie Aleksandrów.

Tabela nr 8.1. Bilans zasobów mieszkaniowych zamieszkanym w latach 1994–1998

Lp.	Rok	Mieszkanie			Izby		
		Przyrosty	Ubytki	Stan	Przyrosty	Ubytki	Stan
1.	1994	—	—	663	—	—	2227
2.	1995	9	—	672	95	—	2322
3.	1996	—	3	669	—	9	2313
4.	1997	7	—	676	50	—	2363
5.	1998	—	—	676	—	—	2363

Źródło: Roczniki statystyczne 1999 – 1995.

W ujęciu dynamicznym możemy zauważyć, że w latach 1994–1998 był niski przyrost mieszkań.

Tabela nr 8.2. Zasoby mieszkaniowe w gminie Aleksandrów latach 1994–1998

Lp.	Rok	Przeciętna liczba osób		Przeciętna powierzchnia użytkowa w m ²	
		Na 1 mieszkanie	Na 1 izbę	Na 1 mieszkanie	Na 1 izbę
1.	1994*	4,69	1,40	69,5	14,8
2.	1995	4,67	1,35	—	15,3
3.	1996*	4,70	1,36	71,4	15,2
4.	1997	3,69	1,34	72,4	15,4
5.	1998	4,74	1,35	72,5	15,3

Źródło: Roczniki Statystyczne 1999 – 1995, * Spis Rolny z 1996r.

Przeciętna liczba osób przypadających na 1 mieszkanie w latach 1994–1998 wahała się, natomiast liczba osób przypadających na 1 izbę utrzymywała się na porównywalnym poziomie. Zwiększa się przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania.

Tabela nr 8.3. Stan gospodarki mieszkaniowej w gminie Aleksandrów w 1999 r.

Lp.	Stan gospodarki mieszkaniowej	
1.	Liczba mieszkań	676
2.	Liczba izb w mieszkaniach	2363
3.	Przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie	4,74
4.	Przeciętna liczba osób na 1 izbę	1,35
5.	Przeciętna powierzchnia użytkowa w m ² na 1 mieszkanie	72,5
6.	Przeciętna powierzchnia użytkowa w m ² na 1 osobę	15,3
7.	Mieszkania oddane do użytku na 1000 ludności	—

Źródło: „Województwo lubelskie w 1998 roku”, US, Lublin 1999 rok.

W tabeli nr 8.4. zamieszczono dane porównawcze dotyczące gospodarki mieszkaniowej dla gminy Aleksandrów, powiatu biłgorajskiego i województwa lubelskiego.

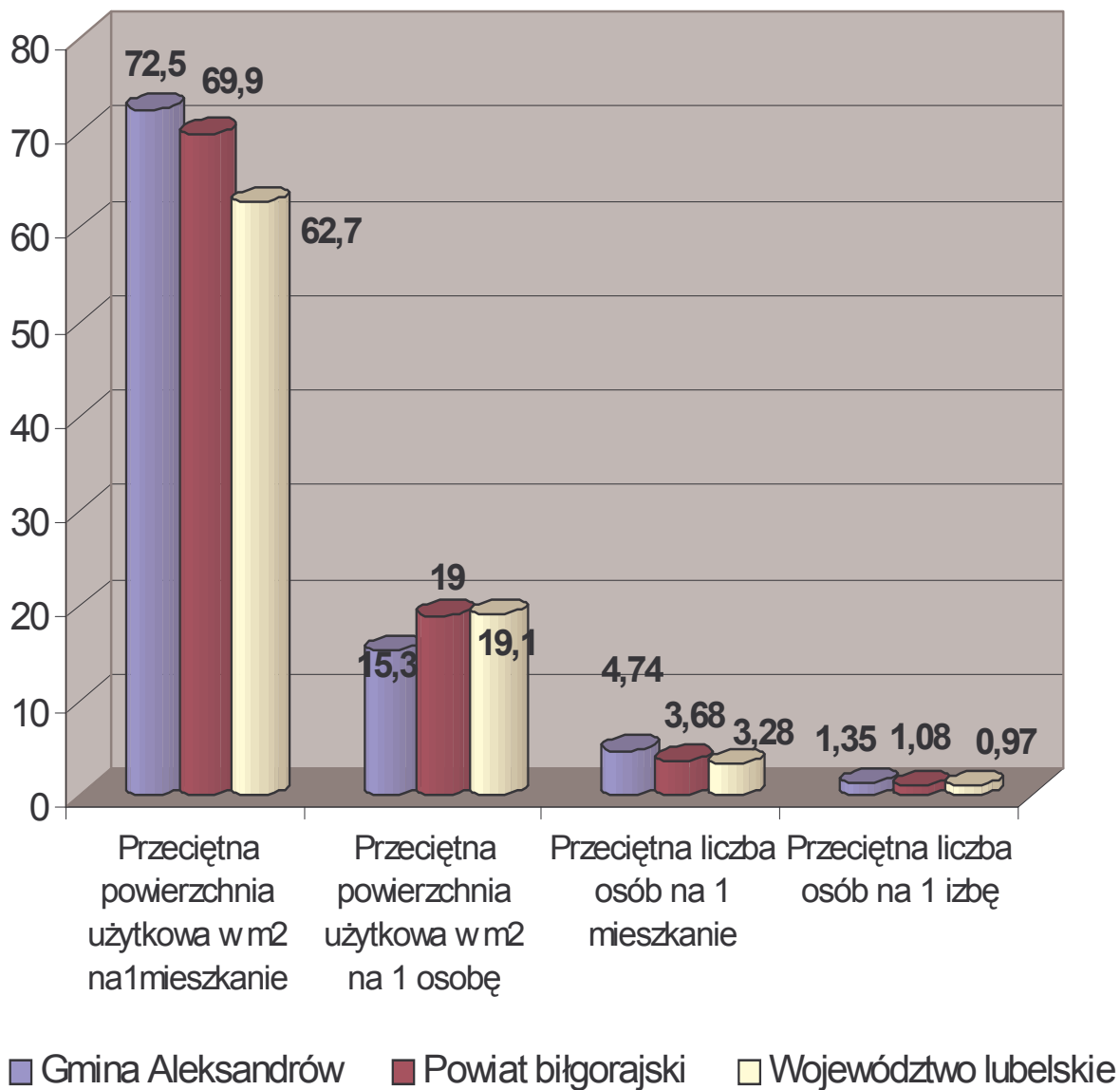
Tabela nr 8.4. Wybrane dane porównawcze dotyczące gospodarki mieszkaniowej dla gminy Aleksandrów, powiatu biłgorajskiego i województwa lubelskiego.

Lp.	Wybrane elementy gospodarki mieszkaniowej	Gmina Aleksandrów	Powiat biłgorajski	Województwo lubelskie
1.	Przeciętna powierzchnia użytkowa w m ² na 1 mieszkanie	72,5	69,9	62,7
2.	Przeciętna powierzchnia użytkowa w m ² na 1 osobę	15,3	19,0	19,1
3.	Przeciętna powierzchnia użytkowa w m ² na 1 mieszkanie	4,74	3,68	3,28
4.	Przeciętna powierzchnia użytkowa w m ² na 1 osobę	1,35	1,08	0,97

Źródło: „Województwo lubelskie w 1998 roku”, US, Lublin 1999 rok.

Z danych z powyższej tabeli (8.4.) wynika, że w gminie Aleksandrów przeciętna powierzchnia użytkowa w m² na 1 mieszkańca jest niższa od średniej zarówno dla powiatu jak i województwa. Większa od powiatu i województwa jest przeciętna powierzchnia użytkowa w m², w gminie Aleksandrów przypadająca na 1 mieszkanie.

Wykres nr 8.1. Wybrane dane porównawcze dotyczące gospodarki mieszkaniowej dla gminy Aleksandrów, powiatu biłgorajskiego i województwa lubelskiego.

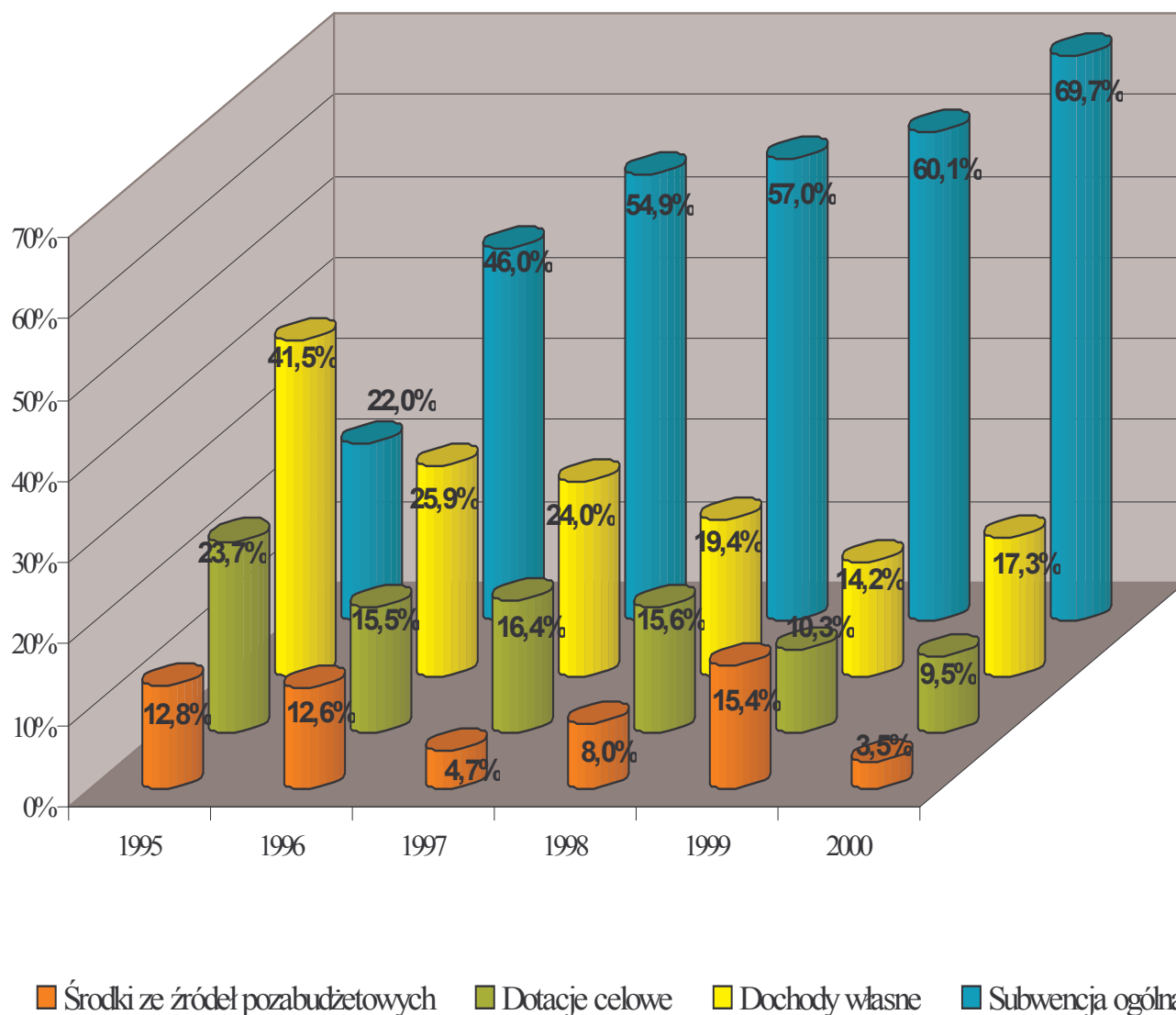

10. Budżet gminy Aleksandrów

10.1 Dochody

Dochody ogółem gminy Aleksandrów w 2000 r. wyniosą 3103639 zł.(plan na 2000 r.) Poziom dochodów ogółem i ich dynamika w latach 1995-2000 ulegały wahaniom. O ile bowiem w 1995 r. dochody ogółem budżetu gminy Aleksandrów wyniosły 1242591 zł. To w 1996 r. były 1,6 raza wyższe i wynosiły 2023676 zł. Natomiast w kolejnych latach wzrosty były niższe.

Wykres nr 10.1. Struktura dochodów budżetu gminy Aleksandrów w latach 1995-2000

Cechą budżetu gminy Aleksandrów jest wysoki udział subwencji ogólnej w strukturze dochodów ogółem. W 1995 r. udział subwencji ogólnej w dochodach wynosił 22%, natomiast w 2000 r. zakłada się, że udział ten będzie wynosił 69,7% (plan na 2000 r.). Udział subwencji w dochodach ogółem jest wyższy od większości gmin powiatu biłgorajskiego. Przykładowo udział subwencji w dochodach ogółem według danych z 1997 r. w gminie Biszczka wynosił 36%, w Józefowie 38,6%, w Tereszpolu 57,3%.

Tabela 10.1 Dochody budżetu gminy Aleksandrów w latach 1995-2000.

Lp.	Dochody	1995	1996	1997	1998	1999	2000*
	Dochody ogółem	1242591	202367	2436245	2889131	3431661	3103639
1	Dochody własne, w tym:	515880	524092	585433	559182	488973	535394
	dochody z tytułu podatków, w tym:	362403	432943	511065	470157	399063	437094
	-podatek rolny	78886	99331	129612	140717	134000	135000
	-podatek od nieruchomości	25364	37269	35168	35618	45000	53000
	pozostałe dochody własne	153477	91149	74368	89025	89910	98300
2	Dotacje celowe, z tego:	294177	312499	399401	450218	353635	294480
	na zadania zlecone	107216	148951	185161	254390	336590	294480
	na zadania własne	186961	163548	214240	195828	17045	—
3	Subwencja ogólna	273712	931278	1336533	1647731	2060928	2163765
4	Środki ze źródeł pozabudżetowych	158822	255807	114878	232000	528125	110000

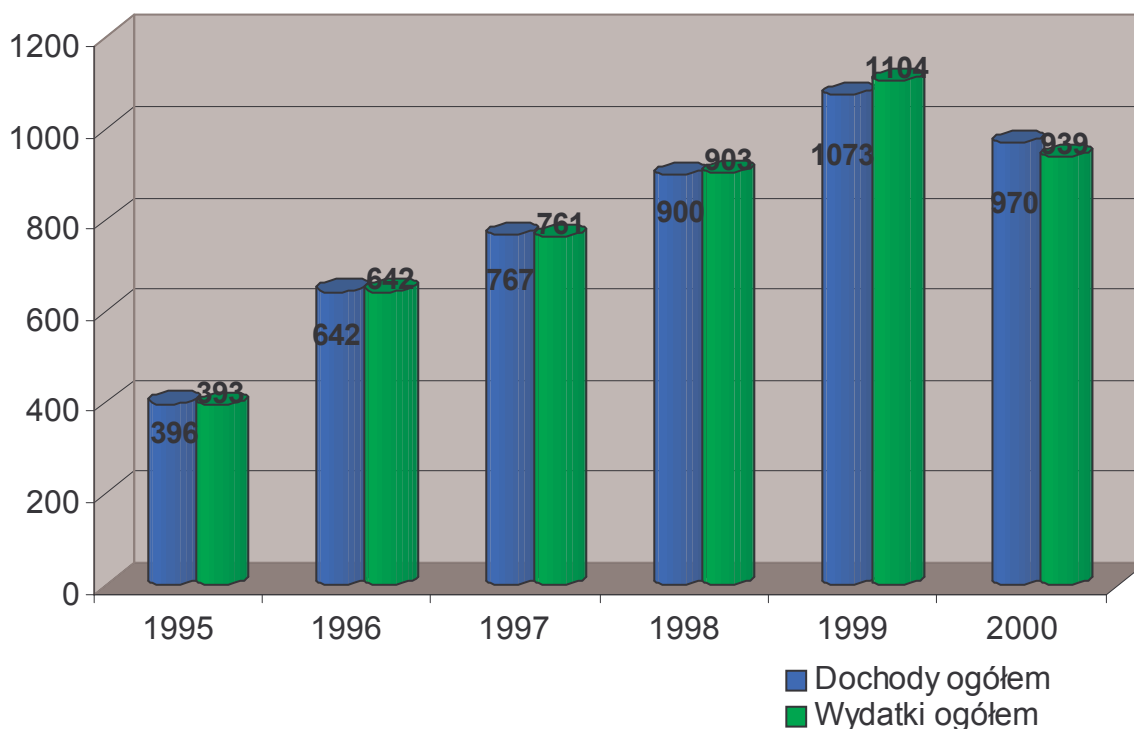
Źródło: Urząd Gminy Aleksandrów, opracowanie własne.

Tabela 10.2 Struktura dochodów budżetu gminy Aleksandrów w latach 1995-2000 (w %).

Lp.	Dochody	1995	1996	1997	1998	1999	2000
	Dochody ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
1	Dochody własne , w tym:	41,5	25,9	24,0	19,4	14,2	17,3
	dochody z tytułu podatków , w tym:	29,2	21,4	21,0	16,3	11,6	14,1
	-podatek rolny	6,3	4,9	5,3	4,9	3,9	4,3
	-podatek od nieruchomości	2,0	1,8	1,4	1,2	1,3	1,7
	pozostałe dochody własne	12,3	4,5	3,0	3,1	2,6	3,2
2	Dotacje celowe , z tego:	23,7	15,5	16,4	15,6	10,3	9,5
	na zadania zlecone	8,6	7,4	7,6	8,8	9,8	9,5
	na zadania własne	15,1	8,1	8,8	6,8	0,5	0
3	Subwencja ogólna	22,0	46,0	54,9	57,0	60,1	69,7
4	Środki ze źródeł pozabudżetowych	12,8	12,6	4,7	8,0	15,4	3,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UG w Aleksandrowie.

Wykres 10.2. Dochody i wydatki ogółem budżetu gminy Aleksandrów przypadające na 1 mieszkańca w latach 1995-2000(w zł).

Tabela nr 10.3 Dochody budżetu gminy Aleksandrów w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 1995-2000(w zł.)

Lp.	Dochody	1995	1996	1997	1998	1999	2000
	Dochody ogółem	396	642	767	900	1073	970
1	Dochody własne, w tym:	164	166	184	174	153	167
	dochody z tytułu podatków, w tym:	115	137	161	147	125	137
	-podatek rolny	25	32	41	44	42	42
	-podatek od nieruchomości	8	12	11	11	14	17
	pozostałe dochody własne	48	29	23	28	28	31
2	Dotacje celowe, z tego:	93	99	126	140	111	92
	na zadania zlecone	34	47	58	79	105	92
	na zadania własne	60	52	67	61	5	—
3	Subwencja ogólna	87	296	421	514	644	676
4	Środki ze źródeł pozabudżetowych	51	81	36	72	165	34

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UG w Aleksandrowie.

Tabela 10.4. Struktura dochodów budżetu gminy Aleksandrów na tle gmin powiatu biłgorajskiego w 1997r. (w tys.zł.)

Lp.	Gminy	Dochody ogółem	Dochody własne, w tym:	-podatek rolny	-podatek od nieruchomości	Dotacje celowe, z tego:	Subwencja ogólna	Środki ze źródeł pozabudżetowych
	Aleksandrów	2436,3	58504	129,6	35,2	398,6	1333,6	118,6
1.	Biłgoraj	9653,0	1947,9	146,9	633,7	1548,9	4841,9	170,5
2.	Biszczka	4871,9	1350,6	320,5	125,1	693,4	1752,1	1075,7
3.	Frampol	5136,1	1662,0	295,9	154,1	572,4	2834,9	66,9
4.	Goraj	3088,3	992,0	268,2	69,2	303,6	1680,7	112,0
5.	Józefów	7393,8	2164,5	187,4	719,7	2028,4	2856,2	344,7
6.	Księżpol	5983,4	1730,6	373,2	421,8	721,6	2404,3	597,3
7.	Łukowa	3725,5	1019,7	188,9	210,7	590,8	1401,5	20,0
8.	Obsza	3535,3	828,0	380,5	139,8	379,3	1764,0	228,4
9.	Potok górny	4588,9	720,1	179,9	92,2	555,7	2726,2	130,1
10.	Tarnogród	6078,2	1629,5	428,9	255,6	938,7	2780,3	127,4
11.	Tereszpol	3079,2	558,5	73,7	90,3	361,9	1764,5	53,4
12.	Turobin	7122,6	2322,5	564,4	121,7	870,7	2149,5	1159,8

Źródło Opracowanie własne na podstawie danych UG w Aleksandrowie.

10.2 Wydatki.

Analiza struktury wydatków budżetowych gminy Aleksandrów w latach 1995-2000 wykazuje, że udział wydatków bieżących w wydatkach ogółem od roku 1995 wzrasta. Według planu na 2000 rok wydatki bieżące będą stanowiły 75,8% wydatków ogółem, w latach poprzednich ich udział wynosił (1995r –32,2%, 1996r –51,5%, 1997r –58,4%, 1998r-74,4%). Natomiast udział wydatków majątkowych największy był w 1995 r. i wynosił 67,8% w latach kolejnych ich udział był niższy (1996r.-48,5%, 1997r.-41,6%, 1998r.-44,1%,1999r.-25,6%, w roku 2000 będzie wynosił 24,2%).

Wydatki na jednego mieszkańca ogółem wynosiły: 1995r.-393 zł., 1996r –642zł, 1997r -761zł, 1998r –903 zł, 1999r -1104zł, zaś plan na 2000r -939 zł.

Tabela nr 10.5. Wydatki budżetu gminy Aleksandrów w latach 1995–2000.

Lp.	Wydatki [w zł]	1995	1996	1997	1998	1999	2000
I.	Ogółem	1233208	2023960	2417200	2897000	3531661	3003639
1.	Wydatki bieżące	397708	1041960	1412300	1618000	2626661	2277639
2.	Wydatki majątkowe	835500	982000	1004900	1279000	905000	726000

Źródło: Urząd Gminy Aleksandrów na podstawie danych UG w Aleksandrowie.

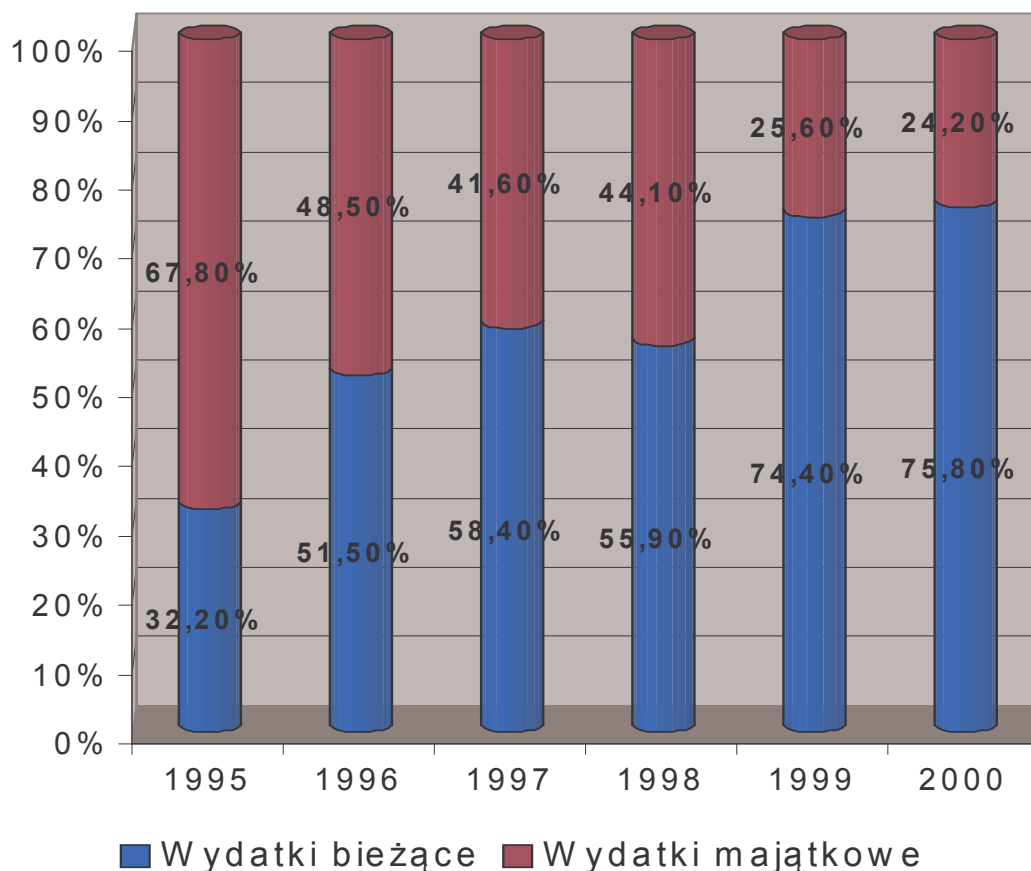
Tabela nr 10.6. Struktura wydatków budżetu gminy Aleksandrów w latach 1995–2000.

Lp.	Wydatki [%]	1995	1996	1997	1998	1999	2000*
I.	Ogółem	100%	100%	100%	100%	100%	100%
3.	Wydatki bieżące	32,2%	51,5%	58,4%	55,9%	74,4%	75,8%
4.	Wydatki majątkowe	67,8%	48,5%	41,6%	44,1%	25,6%	24,2%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UG w Aleksandrowie.

Wykres nr 10.3. Struktura wydatków budżetu gminy Aleksandrów w latach 1995–2000.

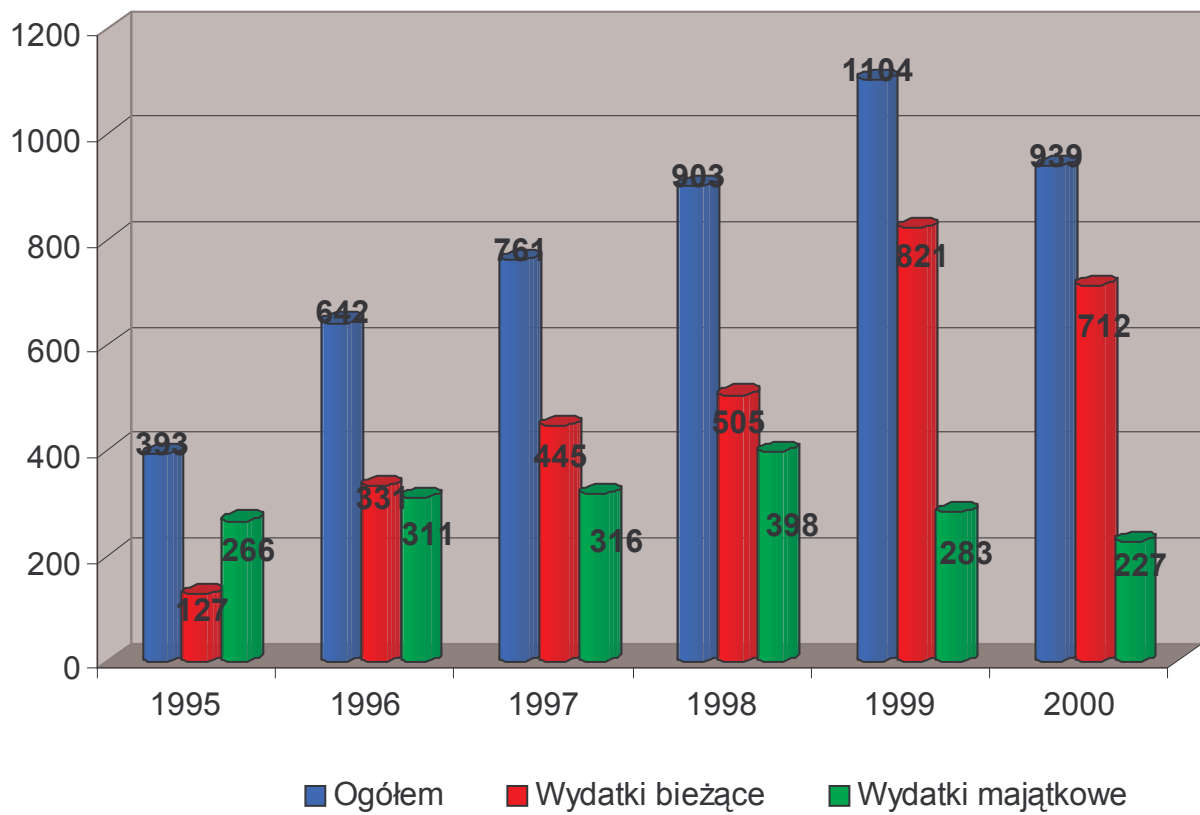

Tabela nr 10.7. Wydatki budżetu gminy Aleksandrów w latach 1995–2000 w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

Lp.	Wydatki [w zł]	1995	1996	1997	1998	1999	2000
I.	Ogółem	393	642	761	903	1104	939
5.	Wydatki bieżące	127	331	445	505	821	712
6.	Wydatki majątkowe	266	311	316	398	283	227

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UG w Aleksandrowie.

Wykres 10.4. Wydatki budżetu gminy Aleksandrów w latach 1995–2000 w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

ZAKOŃCZENIE

Strategia, aby mogła być realizowana, musi być wypracowana i zaakceptowana przez lokalną społeczność. Przy wdrażaniu planów rozwoju gminy niezbędny jest udział lokalnej społeczności, gdyż założone cele strategiczne muszą być zgodne z jej potrzebami, muszą odzwierciedlać zarówno mocne, jak i słabe strony gminy. Dlatego też w pracach nad wprowadzaniem założonej strategii powinni brać udział nie tylko przedstawiciele Urzędu Gminy, ale również mieszkańcy. Aby program rozwoju miał szansę powodzenia, był autentyczny i realny do wdrożenia musi być realizowany przez całą społeczność lokalną.

Strategia rozwoju gminy powinna być opracowana w horyzoncie czasowym, jak założyliśmy będzie on wynosił 10 lat, ponieważ realizowanie określonych zadań przez samorząd terytorialny jest procesem długotrwałym, a wdrażana strategia i zakładane cele wymagają stałej kontroli i czuwania nad przebiegiem realizacji.

Projekt strategii gminy Aleksandrów jest pracą dyplomową, która powstawała w Wyższej Szkole Zarządzania i Administracji w Zamościu, w okresie od października 1999 r. do czerwca 2000 r., pod kierunkiem dr inż. Jana Andreasika, oraz mgr inż. Bogdana Kawałko.

Prace nad budowaniem diagnozy, czyli zbieranie potrzebnych materiałów i danych statystycznych odbywały się w okresie odbywania praktyk w gminie Aleksandrów.

Dane do diagnozy pochodzą z Urzędu Gminy Aleksandrów, Starostwa Powiatowego w Biłgoraju oraz Urzędu Statystycznego w Zamościu.

Główną rolę w wdrażaniu strategii odgrywa Zarząd Gminy Aleksandrów, jednak strategia aby mogła spełnić założone cele musi opierać się na wzajemnym partnerstwie zarówno władz regionu, jak i instytucji około biznesowych, instytucji obsługujących kluczowe dziedziny (tj. rolnictwo, drobna przedsiębiorczość), oraz wszystkich zainteresowanych rozwojem i prowadzeniem działalności na terenie gminy Aleksandrów.

Monitoring nad przebiegiem wdrażanej strategii, oraz ciągle dostosowywanie działań i celów do istniejącej sytuacji gospodarczej i politycznej panującej w kraju , jak również korzystanie z pojawiających się szans wynikających z dynamicznie rozwijającej się gospodarki, nie koniecznie zawartych w strategii będzie istotnym czynnikiem rozwoju gminy. Przestrzeganie tych założeń umożliwi gminie szybki rozwój i umocni jej pozycję wśród innych gmin, oraz podniesie konkurencyjność gminy Aleksandrów w momencie przystąpienia Polski do Wspólnoty Europejskiej, co wiąże się z otwarciem nowych rynków zbytu dla produktów wytwarzanych w gminie Aleksandrów

Spis tabel

Tabela nr. II.1. Gminy powiatu biłgorajskiego. Porównanie wybranych parametrów.	52
Tabela nr II.2. Wykształcenie właścicieli gospodarstw rolnych.	56
Tabela nr 3.1. Gęstość zaludnienia w wybranych gminach powiatu biłgorajskiego	63
Tabela nr 3.2. Migracje ludności w gminie Aleksandrów w latach 1994 –1997.	64
Tabela nr 3.3. Ruch naturalny ludności w liczbach bezwzględnych.	64
Tabela nr 3.4. Ruch naturalny na 1000 ludności.	65
Tabela nr 3.5. Ruch naturalny na 1000 ludności w 1998 r. – powiat biłgorajski, – województwo lubelskie – Polska.	65
Tabela nr 3.6. Ludność według wieku w latach 1995 – 1997.	65
Tabela nr 3.7. Ludność według wieku w odsetkach w 1998 r.	66
Tabela nr 3.8. Ludność według wieku i płci w 1997 r.	67
Tabela nr 3.9. Liczba osób pracujących w gminie Aleksandrów	67
Tabela nr 3.10. Liczba zatrudnionych na 1000 ludności w 1994 rok	67
Tabela nr 3.11. Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w latach 1993– 1997.	68
Tabela nr 3.12. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w 1998 r.	69
Tabela nr 3.13. Bezrobotni w latach 1994–1997	70
Tabela nr 3.14. Udział kobiet w liczbie zarejestrowanych bezrobotnych – stan na 31.12.1997r.	70
Tabela nr 4.1. Struktura gruntów rolnych ogółem w gminie Aleksandrów w latach 1993–1998.	71
Tabela nr 4.2. Struktura użytkowania gruntów w gminie Aleksandrów na tle powiatu biłgorajskiego, województwa lubelskiego i kraju (w 1998 roku).	73
Tabela nr 4.3. Struktura użytków rolnych w gospodarstwach indywidualnych w gminie Aleksandrów w latach 1993–1998	75
Tabela nr 4.4. Liczba gospodarstw rolnych i ich wielkość w gminie Aleksandrów w latach 1996–1997.	75
Tabela nr 4.5. Powierzchnia zasiewów według rodzaju upraw w roku 1998.	76
Tabela nr 4.6. Struktura zasiewów w gminie Aleksandrów na tle powiatu biłgorajskiego, województwa lubelskiego i kraju w 1998 r.	77
Tabela nr 4.7. Plony podstawowych płodów rolnych uzyskiwanych w gminie Aleksandrów na tle powiatu biłgorajskiego, województwa lubelskiego i kraju w (q/ha)	79
Tabela nr 4.8. Ludność w wieku 15 lat i więcej faktycznie zamieszkała w gospodarstwach domowych z użytkowaniem gospodarstwa rolnego według źródeł utrzymania.	80
Tabela nr 4.9. Podmioty gospodarki narodowej według sekcji: EKD w Aleksandrowie w latach 1994–1997.	81
Tabela nr 4.10. Struktura podmiotów gospodarki narodowej według sekcji: EKD w gminie Aleksandrów w 1998 r, na tle powiatu biłgorajskiego i województwa lubelskiego.	82

Tabela nr 5.1. Sieć dróg w gminie Aleksandrów	84
Tabela nr 5.2. Drogi gminy Aleksandrów w porównaniu do dróg gmin sąsiadujących, a także powiatu biłgorajskiego, województwa lubelskiego i Polski.	85
Tabela nr 5.3. Abonenci telefonii przewodowej w 1998 r.	86
Tabela nr 5.4. Placówki pocztowe i usługi telekomunikacyjne w porównaniu do gmin powiatu biłgorajskiego w 1998 r.	86
Tabela nr 5.5 Usługi telekomunikacyjne i pocztowe w gminie Aleksandrów na tle województwa i kraju w roku 1998.	87
Tabela nr 5.5. Zużycie wody w gminie Aleksandrów w porównaniu do innych gmin powiatu biłgorajskiego	88
Tabela nr 5.6. Porównanie wybranych elementów gospodarki komunalnej gminy Aleksandrów na tle powiatu biłgorajskiego, województwa lubelskiego i Polski za 1998 r.	89
Tabela nr 6.1. Poziom wykształcenia mieszkańców gminy Aleksandrów na tle wykształcenia mieszkańców Polski.....	90
Tabela nr 6.2. Podstawowe dane dotyczące szkolnictwa podstawowego w gminie Aleksandrów.....	92
Tabela nr 6.3. Wskaźniki ilości uczniów przypadających na 1 nauczyciela i na jedną salę lekcyjną	92
Tabela nr 6.4. Dostępność edukacji przedszkolnej w relacji do ilości dostępnych miejsc w latach 1995–1998.	93
Tabela nr 6.5. Ilość dzieci przypadających na 1 nauczyciela na tle gmin miejskich i wiejskich.....	94
Tabela nr 6.6. Udział wydatków gminy na oświatę w gminie Aleksandrów w latach 1994–1999 w budżecie ogółem.	94
Tabela nr 6.7. Porównanie niektórych elementów i Szkolnictwa na terenie gminy Aleksandrów wobec powiatu biłgorajskiego, województwa lubelskiego i Polski w 1998 r.	94
Tabela nr 6.7. Służba zdrowia w gminie Aleksandrów.	95
Tabela nr 6.8: Liczba rodzin objętych pomocą społeczną w Aleksandrowie w porównaniu do gmin powiatu biłgorajskiego w 1999 r.....	97
Tabela nr 6.9. Podstawowe dane dotyczące bibliotek na terenie gminy Aleksandrów w porównaniu do powiatu biłgorajskiego, województwa i Polski w 1998 r.....	98
Tabela nr 8.1. Bilans zasobów mieszkaniowych zamieszkałych w latach 1994–1998	103
Tabela nr 8.2. Zasoby mieszkaniowe w gminie Aleksandrów latach 1994–1998.	103
Tabela nr 8.3. Stan gospodarki mieszkaniowej w gminie Aleksandrów w 1999 r.....	104
Tabela nr 8.4. Wybrane dane porównawcze dotyczące gospodarki mieszkaniowej dla gminy Aleksandrów, powiatu biłgorajskiego i województwa lubelskiego.....	104
Tabela 10.1 Dochody budżetu gminy Aleksandrów w latach 1995-2000.	107
Tabela 10.2 Struktura dochodów budżetu gminy Aleksandrów w latach 1995-2000 (w %).	108

Tabela nr 10.3 Dochody budżetu gminy Aleksandrów w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 1995-2000(w zł.).....	109
Tabela 10.4. Struktura dochodów budżetu gminy Aleksandrów na tle gmin powiatu biłgorajskiego w 1997r. (w tys.zł.).....	109
Tabela nr 10.5. Wydatki budżetu gminy Aleksandrów w latach 1995–2000.....	110
Tabela nr 10.6. Struktura wydatków budżetu gminy Aleksandrów w latach 1995–2000.	110
Tabela nr 10.7. Wydatki budżetu gminy Aleksandrów w latach 1995–2000 w przeliczeniu na 1 mieszkańca.....	111
Tabela11.1: Liczba ludności w gminie Aleksandrów w latach 1990 – 1999.	122
Tabela11.2: Punktowa prognoza ludności.	124

Spis Wykresów

Wykres nr 3.1. Ludność według wieku w odsetkach w 1998 r. gminy Aleksandrów na tle województwa lubelskiego i kraju	66
Wykres 3.2. Bezrobotni w gminie Aleksandrów w latach 1994–1999.....	70
Wykres nr 4.1. Procentowy udział gruntów rolnych w powierzchni ogółem w gminie Aleksandrów w 1998 r.	72
Wykres 4.2. Struktura użytkowania gruntów w gminie Aleksandrów na tle powiatu biłgorajskiego, województwa lubelskiego i kraju (w 1998r).	74
Wykres nr 4.3. Struktura zasiewów wybranych płodów rolnych gminie Aleksandrów na tle powiatu biłgorajskiego, województwa lubelskiego i kraju w 1998 r.	78
Wykres 4.4. Plony podstawowych płodów rolnych uzyskiwanych w gminie Aleksandrów na tle powiatu biłgorajskiego, województwa lubelskiego i kraju w (q/ha)	79
Wykres nr 4.4. Podmioty gospodarcze w gminie Aleksandrów według sekcji EKD za 1998 r.	83
Wykres 6.1. Poziom wykształcenia mieszkańców gminy Aleksandrów	91
Wykres 6.2. Wskaźniki ilości uczniów przypadających na 1 nauczyciela i na jedną salę lekcyjną	93
Wykres nr 8.1. Wybrane dane porównawcze dotyczące gospodarki mieszkaniowej dla gminy Aleksandrów, powiatu biłgorajskiego i województwa lubelskiego.....	105
Wykres nr 10.1. Struktura dochodów budżetu gminy Aleksandrów w latach..... 1995-2000	106
Wykres 10.2. Dochody i wydatki ogółem budżetu gminy Aleksandrów przypadające na 1 mieszkańca w latach 1995-2000(w zł).	108
Wykres nr 10.3. Struktura wydatków budżetu gminy Aleksandrów w latach 1995–2000.	111
Wykres 10.4. Wydatki budżetu gminy Aleksandrów w latach 1995–2000 w przeliczeniu na 1 mieszkańca.	112
Wykres. Liczba ludności w gminie Aleksandrów w latach 1990 –2009.	125

Spis Map

Mapa I.1 Województwo Lubelskie na mapie Polski.....	45
Mapa I.2 Podział administracyjny województwa lubelskiego.....	46
Mapa I.3. Powiat biłgorajski	51
Mapa I.4. Położenie gminy Aleksandrów i sąsiadujących gmin.	57
Mapa I.5. Szlaki komunikacyjne w gminie Aleksandrów	84

BIBLIOGRAFIA

1. K. Obłój „Strategie organizacji” PWE Warszawa 1998
2. Strategor „Zarządzanie firmą” PWE Warszawa 1999
3. G. Gierszewska, M. Romanowska „Analiza strategiczna przedsiębiorstwa” PWE 1997
4. R. Krupski „Zarządzanie strategiczne. Koncepcje - Metody.” Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu. Wrocław 1999
5. W. Gorzym – Wilkowski, A. Miszcuk. M. Miszczuk, K. Żuk „Zarys ekonomiki gminy”
6. P. Karpuś, M. Stefański, K. Żuk „Strategie rozwoju gminy i restrukturyzacja usług komunalnych” Lublin 1996
7. A. K. Koźmiński, W. Piotrowski „Zarządzanie. Teoria i praktyka” Wydawnictwo Naukowe PWN Warszawa 1998
8. L. Krzyżanowski „Podstawy nauk o organizacji i zarządzaniu” PWN Warszawa 1992
9. G. Morgan „Obraz organizacji” PWN Warszawa 1997 r.
10. R. A. Webber „Zasady zarządzania organizacjami” wyd 2, PWE Warszawa 1990
11. R. Krupski „Elementy zarządzania strategicznego” Ossolineum, Wrocław 1996
12. STRATEGOR „Zarządzanie firmą. Strategie, struktury, decyzje, tożsamość” PWE Warszawa 1995
13. A. Agoposzowicz, Z. Gilowska „Ustawa o samorządzie terytorialnym. Komentarz” Warszawa 1997
14. A. Borodo „Samorząd terytorialny. System prawno – finansowy” Warszawa 1997
15. Z. Gilowska „System ekonomiczny samorządu terytorialnego w Polsce” Warszawa 1998
16. L. Etel, E. Ruśkowski „Komentarz do ustawy o podatkach i opłatach lokalnych” Warszawa 1994 r.
17. „Województwo lubelskie w 1998 roku” Urząd Statystyczny w Lublinie 1999 r.

18. „Przemiany demograficzne w województwie zamojskim” Urząd Statystyczny Zamość 1995 r.
19. „Rocznik Statystyczny województwa zamojskiego” Urząd Statystyczny w Zamościu 1996 r.
20. „Rocznik Statystyczny województwa zamojskiego” Urząd Statystyczny w Zamościu 1998 r.
21. Powszechny Spis Rolny – „Ludność i procesy demograficzne w województwie zamojskim w 1996 roku” Urząd Statystyczny Zamość 1997

Załącznik 1

Prognoza ludności gminy Aleksandrów

Na podstawie danych statystycznych o liczbie ludności w latach 1990 – 1999 w gminie Aleksandrów, co obrazuje poniższa tabela, oszacowany został liniowy model tendencji rozwojowej liczby ludności w tejże gminie.

$$Y = \beta + \alpha t + \epsilon$$

Tabela 11.1: Liczba ludności w gminie Aleksandrów w latach 1990 – 1999.

Lp.	Lata	Liczba ludności
1.	1990	2918
2.	1991	2936
3.	1992	3097
4.	1993	3101
5.	1994	3117
6.	1995	3140
7.	1996	3151
8.	1997	3175
9.	1998	3207
10.	1999	3216

Źródło: Roczniki statystyczne z lat 1990 – 1999 r.

t	rok	yt	yt - yś	t - tś	(yt-yś)(t - tś)
1	1990	2918	-187,8	-4,5	845,1
2	1991	2936	-169,8	-3,5	594,3
3	1992	3097	-8,8	-2,5	22
4	1993	3101	-4,8	-1,5	7,2
5	1994	3117	11,2	-0,5	-5,6
6	1995	3140	34,2	0,5	17,1
7	1996	3151	45,2	1,5	67,8
8	1997	3175	69,2	2,5	173
9	1998	3207	101,2	3,5	354,2
10	1999	3216	110,2	4,5	495,9
suma	55	31058			2571
średnia	5,5	3105,8			

$$\begin{aligned} a &= 31,16364 \\ b &= 2934,4 \\ S^2_e &= 1823,986 \\ \hat{y}^t &= 2934,4 + 31,16364t \end{aligned}$$

Po oszacowaniu parametrów strukturalnych α i β otrzymano:

$$a= 31,16 \text{ i } b=2934,4$$

Więc trend liczby ludności przedstawia się następująco:

$$\hat{Y}=b + at$$

$$\hat{Y}=\underline{\underline{2934,4 + 31,16t}}$$

Wariancja resztowa modelu wynosi $S^2_e=1823,986$

Z powyższego modelu wynika że każdego roku liczba ludności w gminie Aleksandrów będzie zwiększać się o około 31 osób.

Następnie na podstawie trendu przeprowadzona została punktowa prognoza ludności w latach 2000 – 2009.

Prognozę ludności oraz średni błąd prognozy w latach 2000 – 2009 przedstawia poniższa tabela.

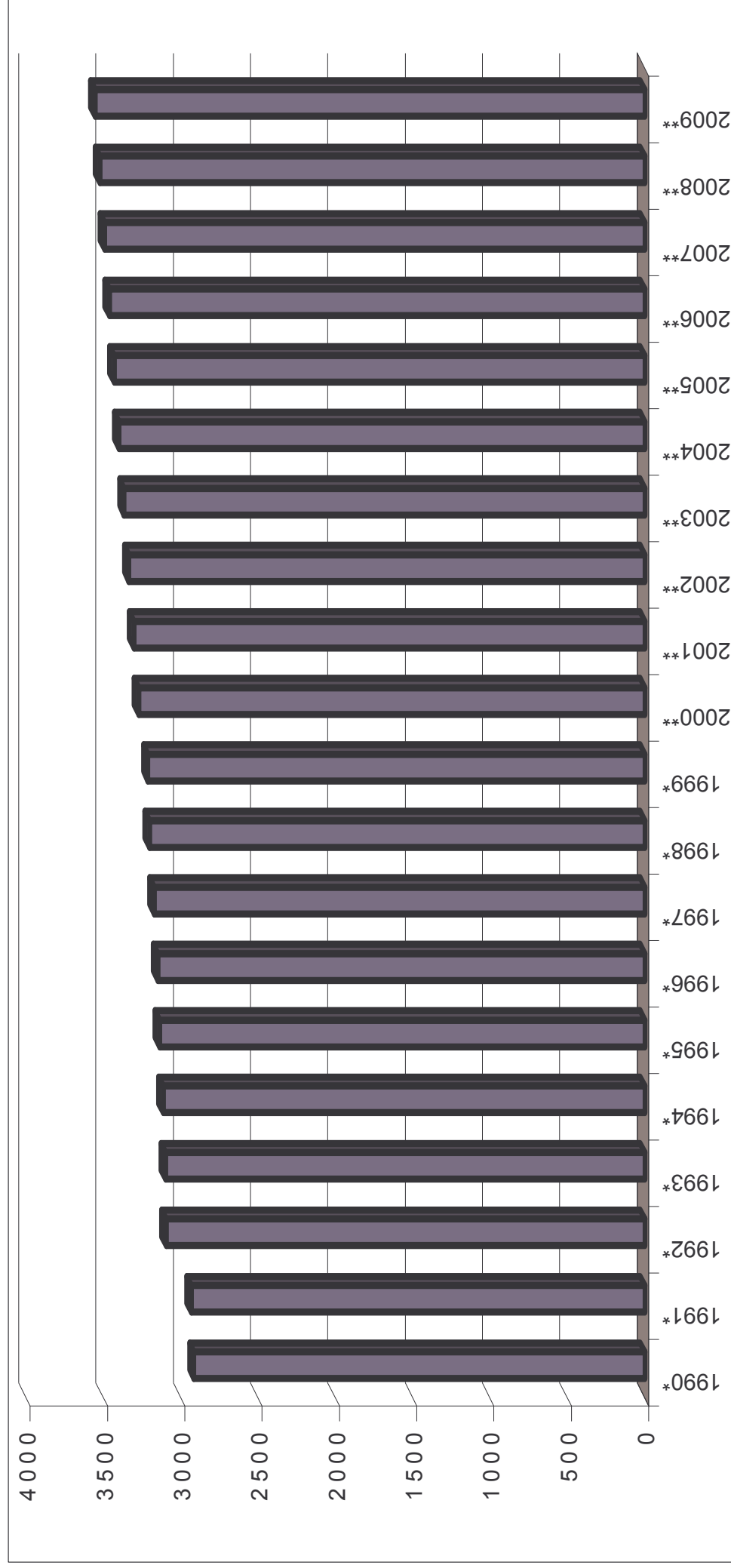
Tabela 11.2: Punktowa prognoza ludności.

Lp.	Rok	Liczba ludności	Średni błąd szacunku
1.	2000	3277	50,4
2.	2001	3308	51,4
3.	2002	3340	52,5
4.	2003	3371	53,7
5.	2004	3402	55,0
6.	2005	3433	56,4
7.	2006	3464	57,8
8.	2007	3495	59,4
9.	2008	3527	60,9
10.	2009	3558	62,5

Źródło: Opracowanie własne.

Według danych z powyższej tabeli liczba ludności w gminie Aleksandrów będzie systematycznie wzrastać

Wykres. Liczba ludności w gminie Aleksandrów w latach 1990 – 2009.

* Dane faktyczne

** Prognoza

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Roczników Statystycznych z lat 1990 – 1999 .

T	$y^*_T = b + aT$	t s	T-t s	(T-t s) ²	(T-t s)/2/82,5	1/n	(T-t s)/2/82,5 + 1/n+1	$\sum S_e^2$	S $_{pt} =$
11	3277	6	5	25	0,30303	0,090909	1,393939394	2542,5259	50,4
12	3308	6,5	5,5	30,25	0,366667	0,083333	1,45	2644,7797	51,4
13	3340	7	6	36	0,436364	0,076923	1,513286713	2760,2138	52,5
14	3371	7,5	6,5	42,25	0,512121	0,071429	1,583549784	2888,3726	53,7
15	3402	8	7	49	0,593939	0,066667	1,660606061	3028,9222	55,0
16	3433	8,5	7,5	56,25	0,681818	0,0625	1,744318182	3181,6119	56,4
17	3464	9	8	64	0,775758	0,058824	1,834581105	3346,2503	57,8
18	3495	9,5	8,5	72,25	0,875758	0,055556	1,931313131	3522,6881	59,4
19	3527	10	9	81	0,981818	0,052632	2,0344449761	3710,8079	60,9
20	3558	10,5	9,5	90,25	1,093939	0,05	2,143939394	3910,5154	62,5
				546,25					

